వీరేశలింగము, కందుకూరి

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు

Rajahmundry, 1926

Record no. 96

Vīrēśaliṅgamu, Kandukūri

Uttamastrīcaritramulu

Rajahmundry, 1926

Record no. 96

Bibliographic Record Target

వీరేశలింగము, కందుకూరి.
ఉత్తమస్త్రీచరితములు / కందుకూరి వీరేశలింగము. - రాజమహేంద్రవరము: Razen press, 1926.
114 p. ;20.5 cm.
Record no. 96

Vīrēśaliṅgamu, Kaṃdukūri.
Uttamastrīcaritamulu / Kandukūri Vīrēśaliṅgamu. - Rājamahēndravaramu: Razen press, 1926.
114 p. ;20.5 cm.
Record no. 96

LIVES

OF

NOBLE WOM

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రము

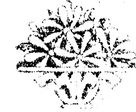

BY

Rao Bahadur

K. VIRESALINGAM PANTULU,

Retired Telugu Pandit,

Presidency College, Madras.

RAJAHMUNDRY.

PRINTED BY

Ch. NAGARAZU PANTULU,

AT THE RAZAN PRINTING HOUSE,

1926.

[Rs. 0—12—0

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు.

చెన్నపురి రాజధానీ శాస్త్రపాఠశాలయందు

తెలుఁగుపండితుఁడుగానుండిన

కందుకూరి వీరేశలింగముచేత

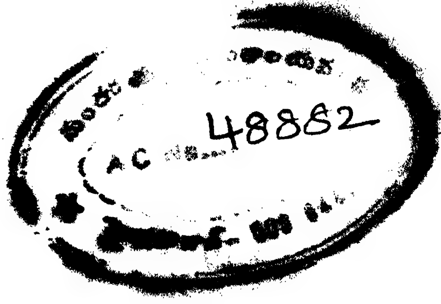
రచియింపఁబడినది.

Rajahmundry.

PRINTED AT THE RAZAN PRESS.

1926

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు.

ప్రథమభాగము.

విషయసూచిక.

ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు.

"WOMAN AS MOTHER.

ఉత్తమమాత.

ఓ సోదరీమణులారా! నేఁటిసాయంకాలము "ఉత్తమమాత" ను గూర్చి కొంచెము చెప్పఁబోవుచున్నాను. "ఉత్తమమాత" యన్న పదమే మీలోఁ గొందఱి చెవులకు వింతగా వినఁబడవచ్చును. బిడ్డల తల్లులయిన యిల్లాండ్రకు "మే ముత్తమమాతలము కామా? ఈవిషయమున మేము క్రొత్తగా నేర్చుకొనవలసిన దేమున్నది?" అనియుఁ గొందఱకు తోఁచవచ్చును. అయినను తెలిసినవారికి సహితము ధర్మమును పలుమాఱు స్మరణకుఁ దెచ్చుట యావశ్యకమే. కాఁబట్టి నాయం దాదరముంచి యీచిన్నయుపన్యాసమును సావధానముగా వినుఁడు.

"మాత" యన్నది రెండక్షరములు గల చిన్నపదమే యయినను దానియం దెంతో యర్థ మిమిడియున్నది. అది స్త్రీవాచకము లయిన పదము లన్నిటిలోను మిక్కిలి గౌరవనీయ మయినది. మాతృదశకంటె మఱియేదశలోను స్త్రీకెక్కువ గణ్యత కలుగదు. "అమ్మ" యనుమాట సమస్తభాషలలోను మిక్కిలి శ్రావ్యతర మయినది; అంతకంటె మధురమైనపదము వేఱొకటి లేదు. అదియే శిశువు మొట్టమొదట నేర్చుకొనునది; మరణమువఱకును మఱవఁబడనిది. తల్లియన్న చిన్న పేరున కర్హురాలు కాఁగానే యావఱ కెన్నఁడును నెఱుఁగరాని సుగుణసంపద స్త్రీయందుఁ గానవచ్చును. తల్లి యయిన తరువాత స్త్రీయొక్క ప్రేమ మఱింత యధికమును, పరిశుద్ధమును, ఫలనిరపేక్షమును, అగును. పయికిఁ గానరాక లోపల నడఁగియున్న యామె స్వాభావికసద్గుణము

లన్నియు నప్పుడు వికాసము నొందును. నాఁడు మొదలుకొని స్త్రీజన
స్వాభావిక మయిన యామెయబలత సుబలతగా మాఱును; ఆమెభీరు
త్వము శూరత్వ మగును. నిర్మలప్రేమము, నిరంతరసహనము, నిరుప
మాన దృఢచిత్తత, బుద్ధివిశేషము, అప్పుడు ముందుకు వచ్చును.
ఆమె మాతృవాత్సల్యము బయలుపఱుపని గుణవిశేష మేది యుండును!
తల్లి శిశువునిమిత్త మెంతశ్రమము పడును! ఎన్నికష్టములు సహించును!
ఎట్టిదుష్కరకార్యములకు సాహసించును! శిశువున కించుక రోగము
వచ్చినా తనసుఖమును పాటింపక రాత్రి యనక పగ లనక దినముల
కొలఁది ప్రతినిమిషమును విసుగు లేక మంచమువద్ద గనిపెట్టుకొని
యుండి యెంతశ్రద్ధతో శిశువును గాపాడును! తల్లి తనబిడ్డప్రాణమును
గాపాడుట కయి తనప్రాణము నిచ్చుట కైనను వెనుకదీయదు గదా!
శిశువు విషయమయి యందఱును ఆశ వదలుకొన్నప్పుడును, ఆమె
కాశ పోదు; ఎవ్వరికిని భయము తోఁచనప్పుడు, ఆమెకు భయము
తోఁచును. ఆహా! మాతృవాత్సల్య మెంతటిమహిమ గలది!

మంచి దయినపక్షమున కుటుంబమునందు తల్లియొక్క ప్రాబల్య
మెంతయైనను మేలు చేయును. గృహమునకు శోభను, పరిశుద్ధతను,
యశస్సును, శాంతిని తెచ్చునది తల్లి; గృహములోని యైకమత్యము
నకును సంతోషమునకును మూల మగునది తల్లి. లోకములో మహా
నీయు లైన మహాపురుషులయొక్క గొప్పతన మంతయు తల్లిమూలము
ననే వచ్చుచున్నదని విద్వాంసు లభిప్రాయపడి యున్నారు. బిడ్డలయం
దలి ప్రేమకును, బంధువులయందలి ప్రీతికిని, బీదలవిషయ మయిన
దానగుణమునకును, ఇటువంటివే యనేకములయిన యితరసద్గుణము
లకును, ఆదికాలమునుండియు మన దేశపుస్త్రీలు సుప్రసిద్ధురాం డ్రయి
యున్నారు. నాకంటె సమర్థతరు లయినవారు పలువురు వర్ణించియుం
డిన దాని కంటె నే నిప్పు డాసుగుణముల నెక్కువగా వర్ణింపఁజాలను.

కేవలగుణవర్ణనము చేసి పొగడుటయు ఇచ్చట నావని కాదు. పలు
మాఱు పొగడుచుండుటవలన గర్వము కలుగుట మనుష్యులకు స్వభా
వము. గర్వమువలన నభివృద్ధికిభంగము కలుగును. కాఁబట్టి నేనిక్కడ
మనస్త్రీలలోఁ గల లోపములను సహితము కొన్నిటిని దెలిపి, వానిని
దిద్దుకొని బాగుపడుటకుఁ దగినమార్గములను నాబుద్ధికి తోఁచినంతవఱ
కు కొన్నిటినిజూపఁ బ్రయత్నించెదను. నేను జెప్పినదానిలో గుణాంశ
మున్నచో గ్రహింపుఁడు. తమలోపములను దాము తెలిసికొనుటయే
వివేకుల లక్షణము. తాము తెలిసికొన్నలోపములను దిద్దుకొనుటయే
తమ యభివృద్ధికిని లోకముయొక్క మేలునకును హేతు వగును.
ఇప్పుడు మన దేశములో సాధారణముగా స్త్రీలలోఁ గలవిద్యాభావము
వలనఁ బయినిపేర్కొనిన సుగుణములవలన సహితము కొన్నియనర్థ
ములు పుట్టుచున్నవి. బిడ్డలయందలి యతిప్రేమచేత తిన్నఁగా నాజ్ఞ
పెట్టకపోవుటవలన బాలు రనేకులు చెడుచున్నారు; బంధువులయందలి
యతిప్రేమచేత చుట్టములను జేర్చుటవలన ననేకులు పాటుపడక సోమ
రులగుచున్నారు; బీదల విషయమునఁ గల యతిదానగుణముచేత
పాత్రాపాత్రవిచారము మాని దానము లొనర్చుటవలన పలువురు
దృఢకాయులు బిచ్చగాం డ్రగుచున్నారు. ఇటువంటి యన
ర్థము లనేకములకు మన కాంతలలోఁగల విద్యాశూన్యతనే బుద్ధి
మంతులు ప్రధానకారణముగాఁ జెప్పుచున్నారు. విద్యావివేకవతి
యైన సన్మాతవలన బహుశుభములు గలుగునట్లే విద్యాగంధము
లేని మూఢమాతవలన బహుదురవస్థలు సంభవించును. తల్లియే కదా
గృహమునకు రాణి. అట్టితల్లియే విద్యావిహీనురాలయినపక్షమున
గృహపరిపాలనమున కెట్లు సమర్థురాలగును? తనకు జ్ఞానముచాలనియి
ల్లాలు తనబిడ్డల నెట్లు జ్ఞానాధికులను జేయఁజాలును? బిడ్డలను మంచి
స్థితికిఁ దెచ్చుటయే తల్లియొక్క ప్రధానధర్మము.

బిడ్డలను దృఢగాత్రులనుగాఁ జేయుట, సద్వర్తనము గలవారి
నిగాఁ జేయుట జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట, ఈమూఁడును తల్లులకు ముఖ్య
కర్తవ్యములని చెప్పవచ్చును. బిడ్డలు దృఢగాత్రులుగా నుండుటకయి
వారిజననమునకు కారణభూతులయిన జననీజనకులు మొట్టమొదట
దృఢశరీరులయి యుండవలెను. అతిబాల్యవివాహము లత్యంత ప్రబలము
గానున్న యీదేశములో నట్టి భాగ్య మింతట తటస్థింపనేరదు. అయి
నను తల్లు లితరవిధములచేత తమసంతతిని సాధ్యమైనంత బలప్రద
ముగాఁ జేయవచ్చును. వాసగృహమును శుచిగానుంచుట, శుద్ధవాయు
ప్రసారము కలుగునట్లుచేయుట, స్నానపానములకు నిర్మలజలము నుప
యోగించుట, ఆరోగ్యకరమయిన యన్నాహారమును పెట్టుట, పరిశుభ్ర
మయిన వస్త్రములను గట్టనిచ్చుట, దేహపరిశ్రమము తగినంత కలిగిం
చుట, మొదలయిన విషయములలో తగినంతశ్రద్ధ చేసినపక్షమున
శిశువులు దృఢదేహులగుటకు సందేహము లేదు. అన్యదేశములకంటె
మనదేశములో శిశువు లెక్కువగా పురుటిదినములలోనే మరణము
నొందుచున్నారు. అట్లకాలమృత్యువువాతఁ బడక బ్రతికినవారును
తఱచుగా దృఢగాత్రులు గాక వ్యాధిపీడితులయి దుర్బలశరీరు లగుచు
న్నారు. దీనికి ముఖ్యకారణము పురుటిండ్లలో మంచివాయువును చొర
నీకుండుటయే. ఇటువంటి పెద్దపట్టణములలోఁ గొంతవఱకు మంచి
స్థితిలోనున్నను సామాన్యముగా నితరస్థలములలో సూతికాగృహములు
మిక్కిలియిఱుకైన చిన్న గదులుగా నుండును; వానిలో ధారాళముగా
గాలివచ్చుటకు చాలినన్ని గవాక్షములే యుండవు; ఉన్నతలుపులైనను
తెఱచియుంచక ముసలమ్మలు మూసివేయుదురు; చూడ వచ్చినయమ్మ
లక్క లాచీఁకటిగదిలో గుంపుగుంపులుగా మూఁగియున్నగాలినిన
హితము చెఱుపుదురు; ఆపయిని కుంపట్లు పెట్టుదురు. ఇట్లు శుద్ధవాయు
వునకు గర్భశత్రువు లిన్ని యొక్కచోటఁ గూడినప్పుడాప్రసూతికాగృ

హములలోని మాతాశిశువులు బ్రతికి బయలఁబడుట వింతగాని మఱి
యొకవిధమగుట వింతగాదు. దుర్గంధయుక్తమయిన యాగదిలో శిశువు
గతించుట సంభవించెనా, నిజమైనకారణమును గనుఁగొనలేక నొసటి
వ్రాఁత యట్లున్నదనియు, ఆయువు లేదనియు, పూర్వజన్మపాపఫల
మనియు, ఎన్నెమ్మ సత్తికొట్టినదనియు, కల్పితకారణములను జెప్పికొని
మనస్సమాధానము చేసికొందురు. దుర్గంధముచేత గదులలో పుట్టెడు
పేడపురుగులను ఎన్నెమ్మలని చెప్పుదురు. తల్లులు విద్యావతు లయి
నఁగాని యీయవస్థ యెట్లు తొలఁగును? విద్యనేరనివారు మంచితల్లు
లెట్లగుదురు? మంచితల్లులు లేక దేశ మెట్లభివృద్ధి చెందును? దేశాభి
వృద్ధి కేమి కావలయునని యొకరు ప్రశ్నవేయఁగా, మంచితల్లులు కా
వలె నని పూర్వము నెపోలియన్ చక్రవర్తి యుత్తరము చెప్పెనఁట!
విద్యావతులు గాని మూఢమాతలు తమబిడ్డలకు విలువబట్టలను దొడు
గఁ జూతురు గాని విమలవస్త్రములను తొడుగఁజూడరు; బయలఁదిరిగిన
పయిని పిట్టలుపాఱునని గదులలో మూసిపెట్టఁజూతురుగాని బిడ్డలను
మంచిగాలిలోఁ ద్రిప్పఁజూడరు; ఆఱవనెల నన్నప్రాశనము చేయింపఁ
జూతురుగాని పాలు త్రాగింపఁ జూడరు. శిశువులకు రెండుసంవత్సరములు
దాటువఱకు ద్రవపదార్థము లఱుగునుగాని అన్నము మొదలయిన ఘన
పదార్థములు జీర్ణములు కావు. ఆఱవనెలనే యన్నప్రాశనము చేసి
పప్పుముద్దలు బలవంతముగా మ్రింగించుటయేకాక తల్లి భోజనము
చేయునప్పుడు తల్లి యొద్దను తండ్రిభోజనము చేయునప్పుడు తండ్రియొ
ద్దను తాముతినునది మెల్లమ్రింగఁబెట్టుచు వచ్చినచో తిన్నది యఱగిం
చుకోలేనిశిశువు లెట్లు దుర్బలులు కాకుండ నేర్తురు? ఇట్లు శిశువులు
దుర్బలు లగుచున్నను విచారము నొందక విద్యాహీనలైనమానినులు
తమకువలెనే తమ బిడ్డలకును దేహముల నిండ నాభరణముల నుంచఁ
జూతురు. దేహమున కారోగ్యమే యమూల్యాలంకారముగాని లోహ

వుతోడవు లలంకారములు గావు. మూఢురాండ్రుమాత్రమే తమన
గలను జూచుకొని విశ్వము మఱచి గర్వపడుదురు. ఈవిషయమున
మీకొక్కచిన్నకథ చెప్పెదను. ఇటలీదేశమునందు "కార్నీలియా" అను
పేరు గలయొకయుత్తమమాత యుండెను. ఆమెను జూచుటకయి
యొకప్రభుపుభార్య యొకనాఁ డామె యింటికిఁబోయి తననగలను జూచు
కొని సంతోషించుచు గర్వముతో "ఏవీ? నీనగలు నాకుచూపుము"
అని యడిగెను. "ఒకనిమిషము తాళుము. చూపెదను." అనిపలికి,
బడినుండి రాఁగానే దృఢసుందరగాత్రు లయిన తనయిరువురు బిడ్డలను
గొనివచ్చియామెముందు నిలిపి "ఇవిగో! నాయమూల్యాలంకారములు
చూడుము." అని చూపెను. ఆప్రభుభార్య తనయవివేకమునకు సిగ్గుపడి
యింటికిఁ బోయెను. ఈదేశమునందలి సుందరీమతల్లులయినతల్లు లెల్ల
తామిటువంటి యమూల్యాభరణములను లోకమునకుఁజూపఁ బ్రయత్నిం
తురు గాక !

ఈవఱకును బిడ్డల నారోగ్యవంతులనుగాఁ జేయవలసిన ప్రథమ
ధర్మమునుగూర్చి కొంతచెప్పితిని. ఇఁక వారిని సద్వర్తనము గలవారి
నిగాఁ జేయవలసిన రెండవమాతృధర్మమునుగూర్చి కొంత ముచ్చటిం
చెదను. వరుసనుబట్టి దీనిని రెండవధర్మమునుగాఁ జెప్పినను గుణగౌరవ
మునుబట్టి యిదియే ప్రథమధర్మ మని చెప్పవచ్చును. తల్లులు నడచి
నట్లు పిల్లలు నడతురు. తల్లిని జూచి పిల్లను గైకొనవలె నన్నసామెత మీ
రందఱును విన్నదేకదా? కాఁబట్టి పిల్లలను సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ
జేయుటకు ముందుగాతల్లులు తాముసద్వర్తనము కలవారు కావలెను.
తల్లి శాంతస్వభావయు, మృదుభాషిణియు, సత్యవ్రతయు, అయినయె
డల బిడ్డలు నట్లేయగుదురు. అట్లుగాక యామె కోపశీలయు, పరుష
భాషిణియు, అసత్యవాదినియు, అయినచో బిడ్డలు సహిత మట్టివారే
యగుదురు. తల్లియొక్కదినవర్తనమే బిడ్డలకు దినపాఠముగానుండును.

ఉపాధ్యాయులు నూఱుగురికంటెను నొక్కసన్మాత యెక్కువవిలువ
చేయును. తల్లి యజ్ఞానమువలనను దుర్వర్తనమువలనను పాడయినపు
త్త్రిని వేవు రుపాధ్యాయు లయినను బాగుపఱుపఁ జాలరు. తల్లి దురా
గ్రహముకలది యైన బిడ్డలు కోపిష్ఠు లగుదురు; తల్లి దుర్భాషలాడున
దియైన బిడ్డలు తిట్టుఁబోతు లగుదురు; తల్లి కల్లలమారి యైన బిడ్డలు
కల్లరు లగుదురు; ఇవి యవి యని వేఱుగఁ జెప్ప నేల? తల్లులయం
దేయేయవలక్షణము లుండునో బిడ్డల కాయాయవలక్షణములు పట్టు
పడును. కాఁబట్టి బిడ్డల మేలుగోరుమాత లందఱును స్వప్రవర్తనవిష
యమున మిగుల జాగరూకురాండ్రయి యుండవలెను.

జనని తనశిశువునకు నేర్పవలసిన మొదటిసుగుణము విధేయత.
విధేయత లేనిచో నితరసుగుణములు పట్టుపడవు. శిశువులు ప్రతివిషయ
ములోను తల్లియాజ్ఞకుపరమవిధేయులయి నడుచుకొనునట్లు చేయవలెను.
తమమనసువచ్చునట్లు చేయఁగూడదనియు, తామెప్పుడును తల్లిదండ్రులకు
లోఁబడి వారుచెప్పినట్లు చేయవలయు ననియు, బిడ్డలు గ్రహించునట్లు
చేయవలెను. ఆలోచన లేఁబిడ్డ లొకప్పుడు తల్లి చెప్పినట్లు చేయక
తమయిచ్చవచ్చినట్లు చేయఁ జూతురు. అట్టిసమయములయందు పిల్లల
పంతము గెలువనియ్యక, ఆవశ్యక మయినచో దండించియైనను జనని
తనయాజ్ఞాప్రకారముగా వారు నడుచునట్లు చేయవలెను. ఒకసారి
వారిమాట సాగనిచ్చినపక్షమున పిల్లలు తల్లులమాట వినక తిరుగఁ
బాటు చేయుచుందురు. తమమాటసాగదని పిల్ల లొకసారి దృఢముగా
తెలిసికొన్నయెడల తరువాత వా రెన్నఁడును తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను
మీఱక విధేయులయి వర్తింతురు. కొందఱు తల్లులు బిడ్డలు తమమాట
వినరని చెప్పుదురు. అట్లయినచో నది స్వయంకృతాపరాధమే కాని
వేఱుకాదు. తల్లి శిశువుల కొకయాజ్ఞ యిచ్చునప్పుడు వా రది చేయఁ
దగినదియు, చేయక నిరాకరించినప్పుడు తాను వారిచేత చేయింప

నిశ్చయముగా తలఁచుకొన్నదియు, అయిన యాజ్ఞనే యియ్యవలెను. వారది చేయనిచో నుపేక్షించి యూరకుండఁదలఁచుకొన్న యాజ్ఞ నెప్పుడు నియ్యఁగూడదు. ఒకసారి చేయఁగూడదన్నపని వారప్పుడు మానివేసి మఱియొకసారి చేసినను తల్లి యుపేక్షించి యూరకుండఁగూడదు. అట్లూరకుండుటకంటె నవిధేయతను నేర్పుటకు బలవత్తరమయినమార్గము లేదు. ఇట్టి యుపేక్షామూలమున నలవాటు పడిన కార్యమును మాన్పుటకు తరువాత బతిమాలుకొనుటగాని బెదరించుటగాని పనిచేయదు. ఇచ్చినయాజ్ఞను బిడ్డలు వెంటనే చేయునట్లు చేయవలెను. ఎందుచేత చేయవలెనని వారి నడుగనియ్యఁ గూడదు; ఆయాజ్ఞను చెల్లించుటకు వారిని భయపెట్టుటగాని లంచమిచ్చుటగాని కూడదు; వారు తన్నెలక్ష్యము చేయునట్లుచేయవలెనుగాని, చేయకపోయినచో నాయనతోఁజెప్పి కొట్టించెద ననఁగూడదు. బిడ్డలు తల్లిదండ్రులకిద్దఱకును సమానముగానే విధేయులు కావలెను. ఈవిధేయతను తల్లి శైశవమునుండియు నేర్పవలెనుగాని తరువాత నేర్పుట సాధ్యముకాదు. బిడ్డలకు విధేయత నభ్యాసము చేయించినచో సమస్తసుగుణములను సులభముగా నేర్పవచ్చును.

ఉత్తమురాలయిన మాత తా నసత్యము నెప్పుడును పలుకకుండవలెను. లోకములో నసత్యమును మించినపాపకార్యము వేఱొకటి లేదు. తల్లి యెప్పుడును బిడ్డలను సత్యము పలుకునట్లు ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. అమెరికాఖండములోని "యూనైటెడ్‌స్టేట్సు" నకు మహోపకారముచేసి మహోన్నతస్థితిని బొందిన జార్జి వాషింగ్టననునాతఁడు పసివాఁడుగా నున్నప్పు డతని కొకరు పోటకత్తిని బహుమానము చేసిరి. ఆబాలుఁడు కత్తిదొరకినదన్న సంతోషముచేత తోఁటచొచ్చి చెట్లకొమ్మలను నఱకుచు, తనతండ్రిప్రాణపదముగా పెంచుకొనుచుండిన యొక పూలమొక్కను మొదలంట నఱికివేసెను. తండ్రి మఱునాఁడు వాడుక

చొప్పున తోఁటకుఁబోయి చూచునప్పటికి తనప్రియమైనచెట్టు ఖండింపఁబడి చచ్చిపడియుండెను. అదిచూచి యాతఁడు ఖిన్నుఁడయి యాపని తన తోఁటవాం డ్రెవ్వరో చేసియుందురని వారిమీఁద కోపపడుచుండెను. ఆసమయమునందు కత్తి చేతఁ బట్టుకొని యాబాలుఁ డక్కడకు వచ్చెను. "ఈచెట్టెవ్వరు నఱికినారో యెఱుఁగుదువా?" అని యాతఁడు కుమారుని నడిగెను. ఆబాలుఁడు క్షణ మూరకుండి తండ్రి కోపమును జూచియు భయపడక "నానోటినుండి యసత్యము రాదు. నేనే నఱికితిని." అని నిశ్శంకముగా పలికెను. అప్పుడు తండ్రి వెంటనే కోపమును శాంతపఱచుకొని "వెండిపూవులును బంగారుపండ్లును గల వేయిచెట్లకంటెను సత్య మెక్కువ విలువగలది" అని పలుకుచుఁబోయి కుమారుని కౌఁగలించుకొనెను. ఆబాలునితల్లియు సుగుణసంపదయందు తండ్రికి తీసిపోవునది కాదు. తండ్రి బాల్యముననే లోకాంతరగతుఁడు కాఁగా తల్లియొక్క శిక్షవలననే యాబాలుఁడు మహనీయుఁడయి మహోన్నతదశను బొందెనని చరిత్రకారులు వ్రాసియున్నారు. ఇట్టి తల్లిదండ్రు లనేకులు కలిగినప్పుడుగదా దేశ మున్నతస్థితికి వచ్చును! బాలుఁడు తాను జేసిన తప్పిదము నొప్పుకొని పరితాపపడినచో దండింపక క్షమించి సత్యమును ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. విద్యావిహీనురాండ్రయిన యవివేకినులు కొందఱు తాము కల్లలాడి బిడ్డలకు కల్లలు నేర్పుదురు. బిడ్డలు తప్పుచేసినప్పుడు కప్పిపుచ్చఁజూచుట, వారితప్పులను మఱుఁగుపఱుపఁజూచుట, నేరము చేయునట్టు తండ్రితోఁ జెప్పఁడని బోధించుట, వారిచే నొకకార్యమును జేయించుటకయి యసత్యములు పలుకుట, ఇవి బిడ్డలకు బొంకులు నేర్పెడుమార్గములు. ఇటువంటిపనికి మాలిన ప్రేమవలనను, బుజ్జగింపులవలనను, బిడ్డలు పాడగుదురు. ఇట్టి తల్లి బిడ్డలకు శత్రువుగాని ప్రేమ చూపునది కాదు. తప్పు చేసినప్పుడు దండించుటయే బిడ్డలయెడలఁ జూపవలసిన నిజమయిన ప్రేమము; అదియే వారికి శ్రేయస్కరము. మందు మ్రింగించుటకయి చేదుమందు

తీయవుం దని బొంకి యొకసారి వంచింపఁగలిగినను, బిడ్డఁడు తోడనే సత్యమును తెలిసికొని తల్లిమాటయెడ గౌరవము చెడినవాఁడయి నిజము చెప్పినను నమ్మకుండును. శిశు వొకయద్దమును ముట్టఁబోయినప్పుడు వల దని యాజ్ఞాపింపక ముట్టుకొన్నచో బూచి కఱచు నని వంచించి మాన్పించినచో వంచనమును శీఘ్రముగానే తెలిసికొని తల్లియెడల గౌరవము లేనివాఁడును అవిధేయుఁడును అగును. కాఁబట్టి యసత్యము లాడియు, వంచించియు, శిశువులచేత పనిచేయించుటకు తల్లు లెప్పుడును బ్రయత్నింపరాదు. లంచములు చవి చూపియు చెప్పినపనిని చేయునట్లు బిడ్డలనొడఁబఱుపరాదు. ఒకపని చేయుటకయి యొకసారి పండో భక్ష్యమో యిచ్చినయెడల రుచిమరగినవారయి యేపని చేయవలసి వచ్చినను లంచ మడుగుచు, ఇయ్యనిచో చేయక నిరాకరించి యేడ్చుచు, అవిధేయత కలవాటుపడుదురు.

కొందఱు మూఢవనితలు తమబిడ్డలు తప్పు చేసినప్పుడు ముద్దుచే దండింపక నవ్వుచు నూరకుందురు; కొంద ఱతిప్రేమచేత బిడ్డలను యథేచ్ఛముగా నడవనిచ్చి వారి తప్పిదములనే గ్రహింపఁజాలరు; కొందఱు గ్రహించినను, అవి చిన్నతనపుచేష్ట లని పలుకుచు నుపేక్షించి తప్పు చెప్పినవారినే నిందింతురు. ఇట్టివారందఱును దమ యుపేక్షవలన బిడ్డలు చెడిపోయి పెద్దవారయి దుష్టు లయినప్పు డాఫలము ననుభవించుచు ననుతాపపడవలసినవా రగుదురు. అనేకులు తమబిడ్డలు చక్కనివారయినప్పుడును, దుర్బలు లయినప్పుడును, పలువురు పుట్టి చచ్చినప్పుడును, ఏకపుత్రుఁడయినప్పుడును, గారాబముచేత నిట్టియుపేక్ష చేయుదురు. కొందఱిట్టివి స్వల్పాంశము లనుకొన్నను, వానివలనఁ గలుగు చెడుగుమాత్రము స్వల్పము కాదు. ఇట్టి స్వల్పాంశములే యభ్యాసములయి కాలక్రమమున పెరిగి దుర్వృత్తికి దింపును. కాఁబట్టి స్వల్పాంశములలోనహితము

జాగరూకత వహించి తప్పెంత చిన్నదియైనను ప్రారంభములోనే మాన్పఁ బ్రయత్నింపవలెను.

తప్పెప్పుడు చేసినను, ఎంత చిన్నతప్పయినను, తగినశిక్ష చేయవలెను. చేసిన శిక్ష కఠినమయినదిగానుండక యపరాధనివారణమునకుఁ జాలినంత యల్పమయినదిగా నుండవలెను. ఒకసారి బిడ్డవంక కోపదృష్టితో చూచుటయే చాలియుండును; ఒకప్పు డొక చిన్నమాటయే చాలియుండును ; ఒకమాఱు కొంచెము మందలింపు చాలియుండును; ఒక సమయమున నొకతిట్టు చాలియుండును; వీనిలో వేనివలనను బ్రయోజనములేక శిశువు చేసిన నేరమునే మరలఁ జేసినప్పుడు మాత్రమే యొక దెబ్బ కావలసియుండును. చేసిన నేరము బుద్ధిపూర్వము గాక ప్రమాదజనిత మయినపక్షమున దండింపనేకూడదు. బిడ్డలస్వభావమునుబట్టికూడ దండనము వేఱువేఱువిధముగా నుండవలెను. సాధుస్వభావము గలవారికి మంచిమాటలే చాలును; దుష్టస్వభావము గలవారికి కొంచెము కఠినముగా ప్రవర్తింపవలసియుండును. నేరముల స్వభావమునుబట్టియు దండనము మాఱుచుండవలెను. బంతితో సోదరునిఁ గొట్టినయెడల బంతిని లాగుకొనుటయే శిక్ష ; అజాగ్రత్తవలన నొకవస్తువును పోఁగొట్టుకొన్నయెడల, మరల దానిని కొని యియ్యకుండుటయే శిక్ష ; ఇంకొకరివస్తువును పాడుచేసినయెడల, వానివస్తువు నాయన కిప్పించుటయే శిక్ష; పిల్లలొండొరులతో కలహ మాడినయెడల, మరలఁ గలసియాడుకొనకుండ దూరముగా తొలఁగించుటయే శిక్ష. అతికౄరతవలనను, అతిప్రేమమువలననుకూడ బిడ్డలు చెడుదురుగాన దండించుటలోను దయ చూపుటలోను హద్దుమీఱకుండవలెను. బిడ్డలను పలుమాఱు దూషించుచుండను గూడదు; భూషించుచుండనుగూడదు. ప్రతిస్వల్పవిషయమునకునుతిట్టుచున్నను మెచ్చుకొనుచున్నను వానివిలువ తగ్గిపోవును. అట్లనిబిడ్డ లెంతటి శ్లాఘాపాత్రమయినపని చేసినను మెచ్చుకొనఁగూడదని నాయభి

ప్రాయముకాదు. బిడ్డ లేదియైనను మెచ్చఁదగిన విశేషకార్యమును జేసి నప్పుడుమాత్రమే విశేషాదరమునుజూపి శ్లాఘింపవలెను. అటువంటి సమయములలో జనని యొక్కసారి కౌఁగలించుకొన్నను ముద్దు పెట్టుకొన్నను సత్కార్యాచరణమందది బిడ్డలకెంతో యుత్సాహకరముగాను సంతోషదాయకముగాను ఉండును. ఒకసుప్రసిద్ధుఁడయిన చిత్రకారుఁడు తనతల్లిముద్దే తన్నంతవానిఁగాఁ జేసెనని వ్రాసియున్నాఁడు. చదువు మొదలయినవానియందు విశేషపరిశ్రమమును చాతుర్యమును జూపిన పక్షమున బిడ్డలకు బొమ్మలు పుస్తకములు మొదలయినవి బహుమానము జేయుట మంచిదిగాని మధురాహారములు, ఫలములు, రొక్కము, ఇచ్చుట యంత మంచిది కాదు. లడ్డువలు మొదలయినవి తఱుచుగా నిచ్చుచు వచ్చినచో బిడ్డలు తిండిపోతు లగుటయేకాక యారోగ్యహీనులుసహిత మగుదురు.

ఎవ్వరియందును బక్షపాతము చూపక యందఱిని సమానముగాఁ జూచుచు తల్లి బిడ్డలకు న్యాయవర్తనము నేర్పవలెను. తమవస్తువు లితరులు తీసికొన్నప్పుడు తమ కెంత దుఃఖము కలుగునో యట్లే యితరుల వస్తువులు తాము తీసికొన్నప్పుడు వారికి నంత దుఃఖము కలుగునని బోధించి బిడ్డ లితరులవస్తువుల కాసింపకుండునట్లు చేయవలయును. బిడ్డ లొండొరులపై దయచూపునట్లును, స్వప్రయోజనపరత్వమును విడుచునట్లును జేసి శైశవమునందే పరోపకారబుద్ధిని బుట్టింపవలెను.

మూఢస్త్రీలలోఁ గలదుర్గుణ మొక్కటి యీసందర్భమునఁ జెప్పవలసియున్నది. కొందఱు వేడుకకొఱకు బిడ్డలకు తిట్లు నేర్పి, వారిచే నితరులను దిట్టించి యానందింతురు. ఇది యెంతయు దూష్యమయిన పని. బిడ్డలకు అమ్మను తిట్టు, నాయనను కొట్టు, అని బుద్ధులు నేర్పు తండ్రియు తల్లియు తాము వహించిన యాపవిత్రనామముల కగౌరవము

తెచ్చువారని వేఱె చెప్పవలయునా? యోగ్యులయిన తల్లిదండ్రులెప్పుడును మోటుమాట తమనోట వెడలనియ్యరాదు; నోటినుండి పరుషోక్తి వెడలినచో బిడ్డలను మందలించుచు, ఒండొరులను తిట్టుకొనకుండునట్లు చేయుచు, వారాటలయందుసహితము మృదుత్వము తప్పిన మాటలాడుకొనకుండునట్లు చేయవలెను.

తన బిడ్డలను జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట తల్లియొక్క మూడవ ధర్మము. తల్లి విద్యావతియైనఁగాని బిడ్డలను విద్యావంతులనుగాఁ జేయఁజాలదుగదా. మంచితల్లి బిడ్డల కుగ్గుపాలనుండియు సమస్తవిషయములలోను జ్ఞానమును గఱపుచుండును. బిడ్డల శ్రేయస్సు గోరినతల్లి యీశ్వరభక్తియు పాపభీతియు మొదటినుండియు వారికిఁ గలిగించుచుండును. బిడ్డలను చనుబాలతోఁగూడ భగవద్గుణామృతమును ద్రాగింపవలెనని యొకానొకరు వ్రాసియున్నారు. బాలురకు విద్యకూడదనువారు లేక పోయినను బాలికలకు విశేషవిద్య యక్కఱలేదనువా రిప్పటికిని విద్యాధికులలోనే కొంద అందందుఁ గానఁబడుచున్నారు. విద్యాగంధము లేనివారికిఁ బుట్టి వారిచేఁ బెంపఁబడినవారి కెంతచదువుకొన్నను చిన్ననాఁటి వాసన బొత్తిగా పోనేరదు. పురుషులకువలెనే స్త్రీలకును విద్య సర్వశుభప్రదమనుట నిర్వివాదాంశము గనుక స్త్రీలకు విద్యయావశ్యకమని యిచ్చటఁ జర్చింపవలసిన పనిలేదు. బాలురకువలెనే బాలికలకును విద్య సమానముగాఁ జెప్పింపవలెను. బాలునికి విద్య నేర్పుట వలన విద్యాసంపన్నుఁ డొక్కఁడే కలుగుననియు బాలికకు విద్య నేర్పుట వలన విద్యాసంపన్నమైన కుటుంబము కలుగుననియు నొకబుద్ధిమంతుఁడు నుడివి యున్నాఁడు. ఒకవిధమునఁ జూడఁగా పురుషుల విద్యకంటె స్త్రీలవిద్యయే యెక్కువ యుపయోగకరమయినట్టు కనఁబడుచున్నది. విద్యాభావమువలననే మనలోని స్త్రీ లిప్పుడు శిశువులను చక్కఁగా పెంచఁజాలకయు, సమయానుగుణముగా భర్తలకు హితము చెప్ప నేరక

యు, సద్విషయములయందు కాలము పుచ్చఁ జేతఁగాకయు, జగడములతోను పరదోష కథలతోను పనికిమాలిన యుపవాసములతోను, నోములతోను, వ్రతములతోను, మూఢవిశ్వాసములతోను కాలము గడపుచున్నారని తెలిసినవారు చెప్పుచున్నారు. స్త్రీలు విద్యావతు లయినచో నిట్టిదోషము లన్నియు తొలఁగి దేశము బాగుపడుననుటకు సందేహము లేదు.

గృహమునకు తల్లియే రాణియనియు, అందుచేత నామె సాధ్యమైనంత యధిక విద్యావతిగా నుండవలె ననియు, ఈవఱకే చెప్పియున్నాను. లోకములో నధిక విద్యావతులైన తల్లులుమాత్రమే యుత్తమ మాతలగుదురు. విద్యాగంధము లేనిమూఢురా లెట్లు గృహమునకు రాణియయి కుటుంబపరిపాలనము చేయఁగలుగును? శిశుపరిపాలనము ప్రజాపరిపాలనముకంటె సులభమయినపనికాదు. తల్లి శిశువులయొక్క గుణశక్తి సామర్థ్యములను గ్రహించి, వారిలో నేది ప్రబలమో యేది దుర్బలమో, వారి యాధిక్యము లేవో న్యూనతలేవో, వారి కేవిషయమున సాయము కావలెనో యేవిషయమున అసహాయకార్యనిర్వాహక శక్తిగలదో, తెలిసి తగినట్లు నడపుట విద్యావతికిఁగాక యితరులకు సాధ్యమగునా? సన్మాత సాధుస్వభావముకలదయ్యును దృఢచిత్తతకలదిగా నుండవలెను; వాగ్మాధుర్యమును మృదువర్తనమును దయార్ద్రహృదయమును గలదయి బిడ్డలమనస్సులను దనవంక కాకర్షింప శక్తికలదిగా నుండవలెను; ధర్మమును సరిగా గ్రహించి యోర్పుతో ననుసరించునదిగా నుండవలెను; తా నెప్పుడు లోఁబడవలెనో యెప్పుడు ప్రతిఘటింపవలెనో, ఎప్పుడు పట్టు విడువవలెనో యెప్పుడు బిగింపవలెనో యెఱిఁగినదయి తాను నేర్పుటలోను నేర్చుకొనుటలోను శ్రద్ధకలదయి యుండవలెను; త్వరపడక కార్యాంశమును చక్కఁగా నాలోచింపఁగలదిగాను, సునిశ్చితమయిన కార్యమును యుక్తసమయమున నేర్పుతో నడపఁగలదిగాను, కోపము నడఁచుకొని నిశ్చలచిత్త కాఁ గలదిగాను, ఉండ

వలెను; బిడ్డల యాటలలో తానును శ్రద్ధ చూపుచు, ఆటలలోనే వినోదకరముగా పాటను నేర్పుచు, పాటను వారికి హృదయాకర్షకముగాఁ జేయవలెను; కసరక బిడ్డలు చెప్పినదానినెల్ల సత్యాదరముతో విని తగిన యాలోచన చెప్పుచు, వారిని మంచికిఁ బ్రోత్సాహపఱచుచు, పరోపకారబుద్ధి కలవారగునట్లు చేయవలెను; తనముందట బిడ్డలు తమమనస్సులను స్వేచ్ఛముగా విప్పి చెప్పునట్టు దయతో వర్తించి వారి విశ్వాసమునకు పాత్రురాలు కావలెను; బిడ్డలు తనయందు పరిపూర్ణవిశ్వాస ముంచునట్లు నేర్పి, తాను వారి విశ్వాసమున కర్హురాలగునట్లుగా వర్తింపవలెను; సమస్తవిషయములలోను బిడ్డల గౌరవమునువలెనే వారియనురాగమును సమాకర్షింపవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా బిడ్డలయం దవ్యాజప్రేమను జూపుచుండవలెను. ప్రేమయే సమస్తమును పవిత్రముచేసి, సమస్తవిషయములలోను విజయము కలిగించునది. తల్లియొక్క ప్రేమమే పిల్లలను సదా సుఖవంతులనుగాఁ జేయునది.

GRACE DARLING.

గ్రేస్ డార్లింగు కన్య.

తీవ్రప్రభంజనము క్రూరముగా వీచుచు తరంగములు తాళప్రమాణములుగా లేచుచు నల్లకల్లోలముగా నున్న సముద్రమునకంటె నధికభయంకర మయినది వేఱొకటి యేదియు లోకములోఁ గనుపట్టదు. మహావాత్యలు విజృంభించి సముద్రతరంగముల నాకాశపథమున కెగయించుచుండఁగా, కాలమేఘములు క్రమ్ముకొని సూర్యరశ్మి నడఁచి యుఱుములతోను మెఱుపులతోను సంతతధారగా జడివాన కురియుచుండఁగా, దారునిర్మితనగరము లన నొప్పు మహానౌకలు సహితము స్వవశములు గాక ప్రచండమారుతాధీనములై పూరిపుడకలవలె మహార్ణవమధ్యమున నిటునటు సంచలించుచుండఁగా, బాల్యావస్థనుండియు సముద్రయాత్రలయం దాఱితేఱి గాలివానల కలవాటుపడి యోడలుగడప సమర్థులయిన ప్రౌఢనావికులును సముద్రముపయి నడుగిడ భయపడుచుండఁగా, అటువంటి సంక్షోభసమయమునం దల్పవయస్కురాలయిన యొకయబల స్వప్రాణములను సరకుగొనక పరప్రాణరక్షణార్థమయి యొకచిన్న పడవలో నెక్కి సముద్రసంచారమునకు వెడల సాహసించెననుట యనేకుల కూహింపను విశ్వసింపను రాని యత్యద్భుతకథగాఁ దోఁపవచ్చును. అయినను. గ్రేస్ డార్లింగనెడుకన్యకామణి యొకతె నిజముగానే యిట్టి ఘనకార్యమును నిర్వహించినది.

మనకథానాయికయైన గ్రేస్ డార్లింగు 1815 వ సంవత్సరము నవంబరు నెల 24 వ తేదిని జననమొందినది. ఆమె తండ్రిపేరు విల్లియమ్ డార్లింగు. ఆమె యాతని కేడవబిడ్డ. అతఁ డింగ్లండు దేశములోని నార్తంబ్రియా మండలమునకు తూర్పువైపుననున్న సముద్రమునందలి

ఫారన్ ద్వీపములలో నొకటియైన "లాంగ్ స్టోన్" ద్వీపమునందుఁ గట్టఁబడిన దీపగృహమునకు రక్షకుఁడుగానుండెను. దీనిం జదువువారికిఁ గొందఱికి దీపగృహమన నేమో తెలిసియుండక పోవచ్చును. సముద్రమునం దోడలు నడపువారికి రేవుస్థలము లేవో, తాము తప్పించుకొని దూరముగాఁ దొలఁగవలసిన యపాయస్థలము లేవో, తెలుపుటకయి సముద్రతీరపట్టణములయందును ద్వీపములయందును స్తంభములవలె రాతితో మహోన్నతముగా నిర్మింపఁబడి, శిఖరములందు సముద్రముపైని బహుదూరమునకును గనఁబడునట్లుగా దీపము లుంచుటకయి యెద్దపుటిండ్లు కట్టఁబడినగోపురములు దీపగృహము లనఁబడును. చెన్నపట్టణము, కాకినాడ మొదలయిన రేవుస్థలములకుఁబోవఁ దటస్థించినవా రీదీపగృహములనుజూచి యుండవచ్చును. దీపగృహముయొక్క స్వరూప మీప్రక్కపటమునఁ జూపఁబడియున్నది.—

ఈ ఫారన్ద్వీపములు నిర్మానుష్యము లయిన వంధ్యప్రదేశములు; ఇవి శిలామయములై చెట్టుచేమలు లేనివిగానున్నవి. ఈప్రాంతమునందలిసముద్రము మిక్కిలి యపాయకర మయినది. సముద్ర మిక్కడ సర్వదా తరంగాకులమయి, పాటువేళ సంఖ్యయం దిరువదింటికంటె నెక్కువగా నుండెడి యీద్వీపముల నడుమను వడిగాఁ బాఱుచుండెడి ప్రవాహములు గలదయి, యున్నది. అనేకనౌకలిచ్చట మునిఁగిపోవుచు వచ్చినవి. నూటయేఁబది సంవత్సరములకుమునుపు నలువది ఫిరంగులుగల డచ్చివారియోడ యొక్కటి యీదీవులలోఁ జిక్కుకొని నావికజనసహితముగా నడుగంటి నశించినది. 1782 వ సంవత్సరమునం దమెరికాఖండమునుండి తిరిగి వచ్చుచుండిన వర్తకులయోడ యొక్కటి యిక్కడ ఖండఖండములుగా పగిలిపోయెను. 1823 వ సంవత్సరము జనవరి ఫిబ్రవరి నెలలో నాలుగైదోడ లీసమీపమున సముద్రము పాలైనవి. ఇట్టి యపాయములనుబట్టి యిచ్చటిదీపగృహము మిక్కిలి ముఖ్య

మయిన దయినందున, దానికి పాలకుఁడుగా నుండువాఁడు సమర్థుఁడును బుద్ధికుశలతయు జాగరూకతయుఁ గలవాఁడును నయియుండవలసియుండెను. అట్టి యోగ్యతలన్నియుఁ గలవాఁడగుటచేత విల్లియమ్ డార్లింగు దీనికి రక్షకుఁడుగా నియమింపఁబడెను. ఇతఁడు స్వకృత్యనిర్వాహణమునందు నిపుణుఁడయి జాగరూకుఁడయి యుండుటయేకాక యవకాశము చేసికొని తనబిడ్డల విద్యాబుద్ధుల విషయమునను శ్రద్ధాళువయి పాటుపడుచుండెను. అందుచేత నీతనిబిడ్డ లందఱును సామాన్యముగా విద్యావంతులయి యుండిరి. మనకథానాయికయైన గ్రేస్ డార్లింగు సదా శాంతస్వభావమును ముఖవికాసమును గలదయి మితభాషిణియు పరోపకారశీలయు నయియుండెను ; ఆమె మిక్కిలి సూక్ష్మబుద్ధిగలదయి చక్కఁగా వ్రాయుటకును చదువుటకును నేర్చినది ; ఆమె యావఱ కెన్నఁడును పడవను నడపుటలో తండ్రికి సాయముచేయ నలవాటుపడి యుండినదికాదు. గృహకృత్యము లన్నియు నీమెతల్లియే చక్కపెట్టుచుండెడిది. ఇట్లుండఁగా నీమె నాకస్మికముగా లోకప్రసిద్ధురాలినిగాఁ జేసినవృత్తము 1838 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల యేడవతేదిని జరగుట తటస్థించెను. అప్పటి కామెప్రాయము మిరువదిరెండు సంవత్సరములు.

1888 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల 5 వ తేది సాయంకాలము "ఫోర్ ఫార్ షైర్" అనుధూమనౌక హాల్ నగరమును విడిచి బైలుదేఱెను. 'జాన్ హంబుల్' అనునతఁడు దానికి నాయకుఁడుగా నుండెను. ఆపొగయోడయందు విశేషముగా విలువగల వాణిజ్యపుసరకులును గదులు పుచ్చుకొన్నట్టియు పయినున్నట్టియు పథికులును నుండిరి. [illegible] నున్నవా[illegible]రిరువదియిద్దఱును పయినున్నవారు పందొమ్మండ్రును పథికులు నలువది యొక్కరును, ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిరువురును, నావికులును యంత్రకారులును బొగ్గువేయువారును గలసి

యిరువండ్రును, అందఱును జేరి యాపొగయోడలో నలువదిముగ్గురు జను లుండిరి. రెండు సంవత్సరములక్రిందటనే కట్టఁబడిన దగుటచేత నోడ క్రొత్తదేకాని దాని యావిరి నీటిబానలును యంత్రములును మాత్రము మంచిస్థితిలో నుండలేదు. గురువారమునాఁటిరాత్రి యావిరినీటి యినుపబానలనుండి నీరుకాఱ నారంభించెను ; గొట్టములతో నీరెత్తించి యెంత ప్రయాసపడినను, నీ రందు నిలువలేదు. నాటిరాత్రి 12 గంటలలోపలనే గాలి యధికమయి సముద్రమెంతో యెత్తుగ లేచెను ; 12 గంటలగునప్పటి కది గొప్పగాలివాన యయ్యెను. ఆవిరినీటిబానలలోని నీరు కాఱిపోవుచురాఁగా యంత్రము పనిచేయక నిలిచిపోయి చక్రము లాడుట మానివేసినందున ఓడ కర్ణధారునికి వశముగాక ప్రవాహమును గాలియు నీడ్చినట్లెల్లఁ బోవఁ దొడఁగెను. ఓడలోనుండిన యాత్రికుల యంతరంగములు భయాకులములయినందున నెల్లవారును దిగ్భ్రమనొంది ప్రాణములమీఁదియాశ వదలుకొని గొల్లున గోలపెట్ట మొదలుపెట్టిరి. ధూమనౌక గట్టుపంకఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నట్టు పొడకట్టినందున నోడనాయకుఁడు మనసు చెదరనీయక ధైర్యమవలంబించి తెరచాప నెత్తించి మరలింపఁ బనిచేసెనుగాని యాతనికృషి విఫలమయ్యెను. ప్రవాహము దక్షిణపువైపునకు బలముగాఁ బాఱుచున్నందున, నిరాధారమైన యాయోడ దానిలోఁబడి కొట్టుకొనిపోయి తుదకు విఱిగెడిభంగములలోఁ బడెను. ఫారన్ ద్వీపములలోని దీపగృహముయొక్క వెలుతురెకుట స్పష్టముగాఁ గనఁబడుచుండెను. అందుచేతఁ దా మప్పు డున్న స్థలమేదో యెంత యపాయకరమైనదో యెల్లవారికిని దెల్లమయ్యెను. ఓడనాయకుఁడైన హంబుల్ దొర యోడ నాద్వీపముల నడిమికి నడపవలెనని కడప్రయత్నమొకటి చేసి చూచెనుగాని [illegible]లనను [illegible] జనము లేకపోయెను. తెల్లవాఱుజామున నాలు[illegible] భాగ్యహీన[illegible]మైన యాయోడయొక్క ముందుభాగ మొ[illegible] కొండమీఁద[illegible] దగ్గులు

కొనఁగా వెనుకటిభాగ మలలతాఁకున వెనుకకును ముందుకును నూఁగు
లాడుచుండెను. ఈసమయమునందు స్వప్రయోజనపరులైన నావికులు
కొందఱాత్మరక్షణార్థమయి యోడకు ప్రేలగట్టియున్న పడవ నొక
దానిని క్రిందికిదింపి దానిలో నెక్కి తప్పించుకొని తొలఁగిపోయిరి. ఓడను
నేర్పుతో నడపి యాపత్సమయమునందు యాత్రికులప్రాణములు కాపాడ
వలసినవారయిన నావికులు తమ్మునమ్మి యాత్ర వెడలివచ్చిన యసహా
యులగు పథికులను సముద్రమధ్యమున నోటియోడలో దిగవిడిచి తమ
దేహములను నిలుపుకొనుటకయి పాఱిపోవుట యవమానకరమైనను
లోకములో నెవరిప్రాణములు వారికి తీపియగుట భావించి వారి నిప్పు
డంతగా నిందింపవలసిన పనిలేదు. వారు పడవను దింపుచప్పుడు చెవిని
బడఁగానే గదిలోనున్న (రూత్వన్‌రిచ్చి) యను పాంథుఁడొకఁడు వేవేగ
లేచి వస్త్రములు వేసికొనివచ్చి వెడలిపోవుచున్న యాపడవలో నెట్లో
దుమికెను. గదులలోనుండిన పథికులలో బ్రతికి బయఁటఁబడినవాఁ డితఁ
డొక్కఁడే. అతనిని జూచి యాతని పినతండ్రియు పినతల్లియు నాతని
వెంట బైలు వెడలివచ్చి పడవలోఁ బడవలెనని దుమికిరిగాని గుఱి తప్పి
నందున సముద్రములోఁబడి యాతని కన్నుల యెదుటనే యధోగతు
లైరి! ఓడలోఁ బయినున్న పాంథులయొక్క దురవస్థ యిట్టిదట్టిదని
వర్ణించుటకు భాషచాలదు. స్త్రీలయొక్కయు శిశువులయొక్కయు
రోదనములును ప్రార్థనములును భంగములయొక్కయు ప్రభంజనముల
యొక్కయు ధ్వనులతోఁ గలిసి మిన్నుముట్టుచుండెను. ఇటువంటి వ్యా
కులసమయములో మహాతరంగ మొకటివచ్చి యమాంతముగా నోడ
నంతను బైకెత్తి యాకొండమీఁద నురుపడితోఁ గూలవేసెను. ఆదెబ్బతో
నోడ నడిమికి [illegible]క్కలు కాఁగా వెనుకటిభాగము విశేషజనముతో
మునిఁగి యడుగంటి [illegible]శ్యమయ్యెను. గదులన్నియు నీభాగములోనే
యుండెను. [illegible]డనాయకుఁ[illegible]ను భార్యయు నిందేయుండి మడిసిరి.

చాపకొయ్యలును యంత్రములును చక్రములును గల ముందు
భాగ మింకను కొండలలో చిక్కుకొని నిలిచియుండెను. ఈహతశేష
పోతము నంటిపట్టుకొని నిరాశులయిన జీవులు తొమ్మండ్రుగురు ప్రాణ
ములు చిక్కఁబట్టుకొని నిలిచియుండిరి. వీరిలో నైదుగురు పాంథులు,
నలుగురు నావికులు. ఆపాంథబృందములో సారా డాసన్ అను పేరు
గల సుందరియు నొకతె యుండెను. ఆమె తన యిరువురు బిడ్డలను
రెండుచేతులలోను బట్టుకొని ఱొమ్మున కదముకొని యుండెను.
సాయము వచ్చునప్పటి కామెదేహములో ప్రాణము గాలిలోనిదీప
మువలె సంచలించుచు నిలిచియుండెనుగాని చేతులలోని బిడ్డ లిరువురును
శవములై బిఱ్ఱబిగిసికొనియుండిరి. బొందిలో ప్రాణమున్నంతవఱకు కాశ
వదలిపోదు గనుక, ఆపన్నులైన యాతొమ్మండ్రును నాత్మరక్షణాశ
నూఁతగొని ప్రాణములఱచేతఁ బట్టుకొనియుండిరి. పయి నింకను
ప్రచండవాయువులు వీచుచుండినను, గాలివాన కొంత తగ్గినట్లుండెను;
సముద్రముమాత్రము భయంకరమయి యింకను మహోన్నతముగా
లేచుచునే యుండెను. ఇంతలో ప్రభాతమయి నలువంకలు కనఁబడ
నారంభింపఁగా, ఏదిక్కునుండియు సాయము వచ్చుట యసాధ్యమని
తోఁచినందున మందభాగ్యులైన యాహతశేషుల కావఱకున్న యల్పాశ
క్షీణించి యడుగంటఁ జొచ్చెను. అయినను వా రెప్పుడును నెఱుఁగ
చూడఁ జాలని యొకదిక్కునుండి వారికప్పుడు సాయమురా సంసిద్ధమై
యుండెను. ముఖ్యముగా నొక బీదబాలికయొక్క నిరుపమానధైర్య
సాహసములచేత వారికి మరణోపద్రవమునుండి విముక్తి గలుగవలసి
నట్లుగా నేర్పడియుండెను. విపన్నులైన యాపాంథులయొక్క యార్త
నాదములు తెల్లవాఱుజామున గ్రేస్ డార్లింగు కన్యయొక్క చెవినిబడ
గా నామె వెంటనేపోయి తండ్రిని మేలుకొలిపెను. అయినను గాఢాంధ
కార బంధురముగా నుండిన యాసమయ మేవిధమైన తోడ్పాటుచేయ

టకును నసాధ్యమైనదిగా నుండెను. కాఁబట్టి వారు కొంతసేపు వేచి యుండి ప్రభాతమగుచున్నప్పు డార్తనాదము వచ్చినదిక్కునకు చూపు నిగిడించి చూడఁగా, పగిలిపోయిన యోడభాగ మొకటి వారికంటఁ బడెను. వారు భూతదర్పణమును గొని నిపుణముగాఁ బరీక్షింపఁగా వారి కాభగ్నపోతమునం దింకను బ్రాణములతో నున్నవారు కొందఱున్నట్లు గోచరమయ్యెను. ఇఁక వారిని రక్షించుమార్గ మెట్లు? గాలి కొంచెము తగ్గిన ట్లున్నను సముద్ర మింకను మహాతరంగాకులమయి యతిభయంకరముగానే యుండెను. ఆదినము మఱింత ప్రొద్దెక్కినతరువాత పగటి పూఁట 'స్మెడిల్' అను పెద్దమనుష్యుఁ డయిదుపౌనుల (75 రూపాయల) నిచ్చెదనని చెప్పి ప్రార్థించి తీరమునుండి కొందఱు చేఁపలవాండ్రను సాయమునంప సర్వప్రయత్నములు చేసినను, సముద్రతరంగములను లక్ష్యము చేయక చిన్న దోనెలలో నెక్కి సదా చేఁపలవలె నీటిలోఁబడి మునిఁగి తేలుచు కొట్టుకొనుచుండెడు చేఁపలవాండ్రు సహిత మెవ్వరును ధనాశచేతనైనను పడవలోఁ బోవఁ దెగింపలేనప్పు డప్పటి సముద్రపుస్థితి యెట్లుండెనో యితరు లట్టిపనికిఁ బూనుకొనుట యెంత ప్రాణాపాయకరమో సులభముగా నూహించి తెలిసికొనవచ్చును. ఇటువంటి ప్రతిబంధములను పరిగణింపక యిట్టి యపాయసమయమునం దొక చిన్నపడవలో సముద్రముపై వెడల సాహసించుట సముద్రయాన కుశలులైన ప్రౌఢనావికులకు సహితము ప్రతిష్ఠావహమని చెప్పవలసి యున్నప్పుడు ముగ్ధయైన యొక్క యబలయే యట్టి సాహసిక కార్యమున కడుగిడినచోఁ జెప్పవలసిన దేమున్నది? సముద్ర సంక్షోభమును జూచి తెగువచేయుటకు మొట్టమొదట డార్లింగుదొర యించుక సంశయించెనఁట గానితనకొమారిత ముందడుగిడఁగానే యతఁడును ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుఁడయ్యెను. తల్లియొక్క తోడ్పాటుతో పడవయొకటి నీటిలోనికిఁ ద్రోయఁబడఁగానే కూఁతురును దండ్రియు చెఱియొక

తెడ్డును చేతఁబట్టుకొని దానిలోనికి దుమికిరి. డార్లింగుకన్య యావఱ కెన్నఁడును తెడ్డు చేతఁబూని పడవనడపి యెఱిఁగినది కాదని చదువరుల కీసందర్భమునఁ దెలుపవలసియున్నది. ఏది యెట్లున్నను లోపల నెల్లఁ దానయయి యితరచింతల నెల్ల మఱపించిన యామెయొక్క దృఢమైన యార్తరక్షణపరాయత్తచిత్తమే యామె మృదుహస్తముల కసాధారణబలమును గలిగించి క్షుబ్ధసముద్రముమీఁద పడవను గడపు సామర్థ్యము నొసఁగెను, వారిట్లు తెడ్లువేసికొని కర్కశతరంగములతో లేచుచు క్రుంగుచు పడవ నడపుకొనుచుఁబోయి యెన్నియో కష్టములు గడచి కొంతసేపటి కెట్లో పగిలినయోడ యున్నకొండను సమీపించిరి. కాని వారికన్నుల కప్పుడు ముందు గడచిన కష్టము లన్నిటికంటెను గొప్పదైన కష్టమొకటి యనివార్యముగాఁ గానిపించెను. ఓడలోనున్న వారిని రక్షించుటకయి తాము ముందుగా కొండమీఁద దిగవలెను; తా మెక్కివచ్చిన పడవను పగులకుండ కాపాడవలెను. ఆయలలతాఁకున కొండకు తగిలినపక్షమున తమ పడవ ముక్కముక్క లగుననుట నిశ్చయము. పడవ పగిలినపక్షమునఁ దా మావిపన్నులను రక్షింపలేక పోవుటయేకాక తాముచు నందు చిక్కుకొని చిక్కుపడవలసినవా రగుదురు. ఇటువంటిస్థితిలో నపాయకరమును సాహసికమునైన యొక యుపాయముచేత పడవ కొండదగ్గరకుఁబట్టి తండ్రి యందులోనుండి కొండమీఁదికి దుముకఁగానే కూఁతురు తెడ్లువేసి పడవను మహావేగముతో వెనుకకు లోఁతు నీటిలోనికి నడపి తన నేర్పుచేత పడవ యచ్చట తేలి యాడుచుండునట్లు చేసెను. ఇట్లు శ్రమపడి తండ్రి బిడ్డ లెంతో కష్టముమీఁద నోడపైనున్న తొమ్మండ్రను తమపడవలో నెక్కించుకొని సురక్షితముగాఁ గొనివచ్చి వారిని తమ దీపగృహమునఁ జేర్చిరి. డార్లింగుకన్య యావిపన్నుల ప్రాణములను రక్షించుటయం దెంత దయచూపినదో తరువాత సహిత మంతదయ నేచూపి మూఁడ హోరా

రాత్రిములు సదా వారిని కనిపెట్టుకొనియుండి, వారికిఁ గావలసినవాని నెల్ల సమకూర్చి, వారిమనోవేదనలను చాలవఱకు శాంతపఱిచెను. ఆదంపతులును కొమారితయు నాయాపన్నులయెడలఁ జూపిన యాదర మింతంతయని చెప్పశక్యముకాదు. డార్లింగుకన్య తన పఱుపును బిడ్డలను గోలుపోయి విలపించుచున్న డాసన్ దొరసానికిచ్చి తా నొక కటికిబల్లమీఁద పరుండెను. తీరమునుండి యాయాపన్నులను రక్షించుటకయి తరువాత వచ్చిన పడవలోనివారుకూడ సముద్రముయొక్క క్రౌర్యమునుబట్టి యచ్చటనే నిలువవలసినవారయినందున డార్లింగు కుటుంబమున కప్పు డతిథు లిరువదిమందివఱకు నయిరి.

ఘనకార్యము నెంత తక్కువవంశమువారు చేసినను ప్రజలహృదయముల నది యాకర్షింపకమానదు. నిర్జనమై యప్రసిద్ధమైన యొక దీవియందున్న దీపగృహమునకు నాయకుఁడుగా నుండినవాఁ డుత్తమ వంశసంజాతుఁడును విత్తోపేతుఁడును నయియుండుట సాధారణముగా సంభవింపదు; అట్టివానికూఁతురు పేరులేని పేదది యయియుండునని వేఱుగఁ జెప్పవలసిన పనిలేదు. కీర్తిగౌరవములు చేసిన ఘనకార్యములనుబట్టి వచ్చును గాని పుట్టుకనుబట్టియు స్థితినిబట్టియు రావు. కాఁబట్టి యెంత హీనస్థితియందున్న వారయినను స్వశక్త్యనుసారముగా శ్లాఘ్య కార్యములను నిర్వహింపఁ బ్రయత్నింపవలెను. డార్లింగు కన్యయొక్క యీవృత్తాంతము జలమధ్యమునఁ జేయఁబడినదయినను వెంటనే జనమధ్యమున వ్యాపించెను. ఈమహాకార్యము నొకటి తరువాత నొకటిగా వృత్తాంతపత్రికలెల్లను బ్రకటించి యీకన్యకారత్నముయొక్క ధైర్య కారుణ్యములను సహస్రముఖముల శ్లాఘాపూర్వకముగా ఘోషింపఁ జొచ్చెను. ధనికులనక దరిద్రులనక పండితులనక పామరులనక వృద్ధులనక బాలురనక స్త్రీలనక పురుషులనక గొప్పవారనక కొలఁదివారనక యెల్లవారినోళ్లలోను గొంతకాల మీమెపేరే యుండెను. ఆమెను

జూచుటకయి యెల్లవారును కుతూహలపడుచుండిరి. పలువురు పనికట్టుకొనివచ్చి యామెను సందర్శించి పోవుచువచ్చిరి. ఇట్లామెను దర్శింప నపేక్షించినవారు సామాన్యజనులు మాత్రమే కాక ప్రభువులలోను బలువు రుండిరి. అనేకు లామెను శ్లాఘించుచు లేఖలు వ్రాసి సర్వస్థలములనుండియు ధనాధికములైన బహుమతులను బంపఁదొడఁగిరి. నార్తంబరులాండుప్రభువును బ్రభ్వియు నామెను తండ్రిని తమ దుర్గమునకుఁ బిలిపించి యాదరించి యామెకు బంగారు గడియారమును బహుమానమొనర్చిరి. తన్నివరైనను గొప్పవారు చూడవచ్చినప్పు డామె యాగడియారమును ధరించి సంతోషముతోఁ గూర్చుండుచు వచ్చెడిది. ఇట్లొక్కొక్కరుగా నంపిన పారితోషికములు గాక యొకసంఘము చేరి యీమె యుపయోగము నిమిత్తమయి చందాల పట్టికను బ్రచురించినప్పుడు 700 పౌనులు (10,500 ల రూపాయలు) చందాలు పడినవి. ఇట్లామె పొగడ్త లెల్లయెడలను మిన్ను ముట్టుచుండినప్పుడు, నాటక సంఘములవా రనేకు లామెచేసిన యీఘనకార్యమును నాటకరూపమున రచించి ప్రయోగించుట కుద్యోగించిరి. అట్టి నాటకమును నేత్రోత్సవముగా నెప్పుడు చూతుమాయని జనులును నాత్రపడుచుండిరి. నాటకశాలాధికారులు కొందఱు తాము నాటకమును ప్రదర్శించునప్పుడు నాటకరంగమునకు వచ్చి కొంచెముసేపొక్కపడవలోఁ గూరుచుండినపక్షమున నెంతో సొమ్మిచ్చెద మని యామెరాకను మహోత్సుకతతోఁ బ్రార్థించిరి. ఇచ్చెదమన్న విత్తపుమొత్తము లెంత చిత్తాకర్షకములుగా నున్నను, చేసిన ప్రార్థనలెంత యవిలంఘనీయములుగాఁ గానఁబడినను, ఆమె స్తోత్రపాఠములయం దెంతమాత్రమును నిష్టము లేనిదయి మానినీజనాలంకారమైనవినీతిని వహించి వారిప్రార్థనలనెల్లను తృణప్రాయముగా నిరాకరించెను. స్వభావముచేతనే యామె యత్యంత వినమ్రయు లజ్జాశీలయు నయి స్తోత్రప్రియురాలు గాకుండెను. ఎంద

ఎన్నివిధముల నామెను స్తుతిపాఠములతో శ్లాఘించినను, మనస్సులో గర్వపడుటగాని యాత్మస్తుతి చేసికొనుటగాని తాను జేసినకార్యము గొప్పదని భావించుటగాని యామెకుమాత్రి మెప్పుడును నరిపడినవిగా నుండలేదు. అనంతర మామె తల్లిదండ్రులతో మూఁడుసంవత్సరములు సుఖముగా కాలము గడపెను. ఈకాలములో నెందఱో యామెను వివాహమాడవలెనన్న యిచ్ఛను దెలిపిరిగాని తల్లిదండ్రులు సజీవులయి యున్నంతవఱకును దాను వారిని విడువనొల్లనని యామె వారిప్రార్థనల నన్నిటిని నిరాకరించెను.

ఈలోకములో మంచివస్తువు చిరకాలముండదని పెద్దలు చెప్పుదురు. సుకృతీగతాయువన్న లోకోక్తి మనము పలుమాఱు విన్నదే కదా. 1841 వ సంవత్సరాంతమున నామెకు క్షయరోగ చిహ్నములు కనఁబడెను. అవి యంతకంతకు ప్రబలి తల్లిదండ్రులకును బంధువులకును మిత్రవర్గమునకును మిగుల దుఃఖమును గలిగించెను. ఈమె కొంతటి ఘనవైద్యులచేత నెన్నిచికిత్సలు చేయించినను గుణ మగపడలేదు. మరణమునకు ముందామె స్వబంధువుల నెల్లఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని తన నామస్మృత్యర్థముగా వారి కందఱికి నేదో యొకవస్తువిచ్చెను. ఇట్లు చేసి యామె 1842 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 20 వ తేదీని బాంబరోనగరమున పరమపదము నొందెను. ఆమెశవమును శ్మశానమునకుఁ గొనిపోవునప్పుడు తీర్థప్రజవలె లెక్కలేనిజనులు వెంటఁబోయిరి. ఒకరి జీవితకాల మత్యల్పమైనదైనను పరోపకారకార్యపూరితమయిన పక్షమున నదియే దీర్ఘమును సార్థకమును నైనది. ఉపకారశూన్యమైన జీవితము శతసంవత్సరపరిమితమయిన దయినను, అది యత్యల్పమును నిరర్థకము నైనదే. ఈ యుత్తమాంగనయొక్క వృత్తాంతమును జదివెడుసుందరు లందఱును నీమెవలెఁ బరార్థపరత్వశీల లగుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక !

JOAN OF ARC.-MAID OF ORLEANS.

"ఆర్లియనుస్సుకన్య" యనఁబడు జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు.

ఏనూఱుసంవత్సరములక్రిందట ఫ్రాన్సురాష్ట్రములోని విశేష భాగము ఇంగ్లండుదేశపురాజుల పరిపాలనమునకు లోఁబడియుండెను. ఫ్రాన్సులోని యొకభాగమగు నార్మండీదేశముయొక్క ప్రభువు విల్లియమను నతఁ డింగ్లండు దేశముమీఁదికి దండెత్తి విజయమునొంది దానికి రాజయినతరువాత నార్మండీదేశమును గూడఁ దనయధీనములోనే యుంచుకొనెను. తదనంతరము రాజ్యమునకు వచ్చిన యతని సంతతివారు నార్మండీదేశమును తమ ముఖ్యస్థానముగాఁ జేసికొని యేదో మిష కల్పించుకొని యుద్ధముల నారంభించి ఫ్రాన్సురాజ్యములోని యితరదేశముల నాక్రమింపఁ జొచ్చిరి. ఫ్రాన్సుదేశపు రాజయిన యాఱవ ఛార్లెస్‌యొక్కకూఁతు రింగ్లండుదేశపురాజయిన యైదవ హెన్రీకి వివాహము చేయఁబడెను. ఆఱవ ఛార్లెస్ ౧౪౨౨ వ సంవత్సరమునందు మృతుఁడైనప్పు డాతని కుమారుఁడైనఁ ఛార్లెస్ దుర్బలుఁడైనందున రాజ్యభార మాతనియల్లుఁడైన యైదవహెన్రీ వహించునట్లేర్పాటు చేయఁబడెను. అయినను హెన్రీ ఫ్రాన్సుదేశమునకువచ్చి రాజ్యాభిషిక్తుఁడు కాకముందే పరమపదము నొందినందున నింగ్లీషువారతనికుమారుఁడైన యాఱవహెన్రీ యను బాలుని ఫ్రాన్సుదేశమునకుఁ దీసికొనివచ్చి పారీసునగరమునందు పట్టాభిషేకముచేసి యతఁడే ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజని ప్రకటించిరి. బాలుఁడైన హెన్రీ స్వయముగా కార్యనిర్వహణము కావించుకొనుటకు సమర్థుఁడు కానందున నాతనిపక్షమున బెడ్‌ఫోర్డుప్రభువును ఫ్రాన్సుదేశ సంస్థానములయొక్క రాజకార్యనిర్వహణమును నడుపుచుండిరి. ఫ్రాన్సుదేశములోని ప్రభువు లంతశ్ఛిద్రములచేత దేశాభిమానహీనులయ్యి యన్యో

స్వద్వేషపరాయణులయి యైకమత్యము లేనివారైనను గొందఱు మాత్రము స్వదేశాభిమానమును రాజభక్తియు విడువక తమరాష్ట్రమునకు ఛార్లెస్సే న్యాయమైన యుత్తరాధికారియని యాతనిపక్ష మవలంబించియుండిరి. ప్రబలుఁడైన బర్గండీప్రభు వింగ్లీషువారిపక్షమును వహించియుండినందునను, ప్రధానదుర్గములును ముఖ్యపట్టణములును ఇంగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడి యుండినందునను, ఫ్రాన్సుదేశమన్యాక్రాంతమయి యింగ్లీషువారి పాలనమునకుఁ బోవున ట్లుండెను. అట్టి సందిగ్ధసమయమునం దాకస్మికముగా నొకకాపుకన్య ప్రభుభక్తియుక్తయు దేశాభిమానమానసీయయు నయి బయలువెడలిపరాధీనము కాకుండఁ గాపాడి స్వదేశము నుద్ధరింపఁ గలిగెను. ధైర్యశౌర్యభక్తియుక్తురా లయిన యాయుత్తమకన్యయే మనకథానాయిక. ఆమె పేరు జోన్.

జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు ౧౪౧౨వ సంవత్సరమునందు జనన మొందెను. ఆమె తండ్రిపేరు జేకస్ఆర్కు; తల్లిపేరు ఇసబిల్లా. ఈపేద దంపతులు డోమ్రిమీ యను పల్లెయందు వసించుచుండెడివారు. ఈ వధూవరులకు జోన్‌గాక వేఱె యొక కౌమారితయు ముగ్గురు కుమారులును (నుండిరిగాని యాకౌమారిత బాల్యములోనే మృతినొందెను. భార్యాభర్తలు తమకున్నదానితోనే సంతుష్టు లయి యీశ్వరభక్తియు న్యాయప్రవర్తనమును గలవారయి తమబిడ్డలను మంచిమార్గమునఁ బెంచుచుండిరి. జోన్ చదువుటకును వ్రాయుటకును నేర్చినదికాదు. ఆకాలమునందు మతాచార్యులకుఁ దక్క సాధారణముగాఁ బురుషులకే విద్యలేకుండినప్పుడు బీదబాలికకు విద్యలేకపోవుట వింతగాదు. ఆచిన్నదానికి తల్లి నూలువడుకుటకును కుట్టుటకును నేర్పినది; తండ్రి క్రైస్తవమతధర్మములను బోధించెను. ఆమె స్వభావముచేతనే మంచి దగుటనుబట్టి బాల్యమునుండియు భగవద్భక్తియు వినయాదిగుణసంపత్తియు

దయార్ద్రచిత్తవృత్తియుఁ గలదయి సదా పాటుపడుటయం దిష్టముగలదయి యుండెను. ఆమె తనయీడుబాలికలతోడి యాటపాటలను విడిచి యుపాసనసమయమునందు దేవాలయమునకుఁబోయి శ్రద్ధతో ధర్మోపదేశములను వినుచు భక్తిపారవశ్యము నొంది యానందించును, పొలములోఁ గలుపుతీయుట పైరుకోయుట మొదలగుపనులలో నున్నప్పుడు సహితము తోడివారిని విడిచి కొంచెమునే యేదోయొక యేకాంతస్థలమునకుఁబోయి యొంటిగాఁ బ్రార్థనచేసి వచ్చుచు నుండెడిది. ఆమె సదా లజ్జాశీలయు భీరుస్వభావయు మితభాషిణియు నయి యుండెను. ఆమె కొంత పెద్దదయిన తరువాత సహిత మింట గృహకృత్యములను చక్కఁబెట్టుచు బయట గుఱ్ఱములను పశువులను మేపుచు నశ్వారోహణము చేసి గుఱ్ఱములను నీళ్ళకుఁ గొనిపోవుచు నిరంతరమును పాటుపడుచుండెను. ఆకాలమునందు యుద్ధములమూలమున జనులకీభయమున నడచుచున్న క్రౌర్యములను తనదేశమునకును రాజునకును సంభవించిన యన్యాయములను తఱచుగా వినుచు వచ్చుటచేత నామెమనస్సునందు పరితాపమును దేశాభిమానమును నుదయించినందున నామె స్వదేశోద్ధారణార్థమయి పలుమాఱు దేవునిఁ బ్రార్థించుచువచ్చెను. ఆచింతయే చిత్తమును విడువక సదా తలపించుచుండుటచేత నామె పదుమూడు పదునాలుగు సంవత్సరములప్రాయమప్పుడు దేవదూతలు తన్నావేశించి ఫ్రాన్సుదేశమును పునరుద్ధారణము చేయవలసినదని తనకాజ్ఞాపించిన ట్లామె స్వప్నాదిదర్శనములను బొందుచు వచ్చెను. అవి యన్నియు నీశ్వరుని యాజ్ఞలే యని యాచిన్నది నిశ్చయముగా నమ్మినదనుట కణుమాత్రమును సందేహము లేదు.

'క్రివాంటు' 'వెర్న్యూ' అను స్థలములయందు జరిగిన యుద్ధములవలన ఛార్లెస్‌యొక్కయాశ పూర్ణముగా నిరాశ యయినట్లు కానవచ్చెను. ఆసమయమునందే మన కథానాయిక యయిన యీకాపు

చిన్నది తనకు దేవతాసాక్షాత్కారము లయినట్టు భావించి యానందింప నారంభించెను. ఒకనాఁ డామె తనతండ్రిపొలములోఁ గూరుచుండి యుండఁగా నెదుట నొకవెలుఁగు కానవచ్చి, యందుండి 'నీవు భక్తురాలవుగాను మంచిదానవుగాను నున్నయెడల దేవుఁడు నీకు మేలు చేయు' నని పలికిన ట్లశరీరవాక్కొక్కటి వినవచ్చెను. ఇంకొకసారి యామె పొలములో పశువులను మేపుచుండఁగా వెనుకటివలెనే వెలుఁగొకటి కానవచ్చి యందులోనుండి రెండు దివ్యసుందరవిగ్రహములు "నీవింగ్లీషువారిబంధమునుండి విముక్తి కలిగించి ఫ్రాన్సుదేశము నుద్ధరింపవలసిన" దని పలికినట్లు భావగోచరమయ్యెను. ఈరెండును మూఢభక్త్యావేశవివశురాలయిన యాకన్యయొక్క చిత్తభ్రమనైకమూలకములే యయి యుండవచ్చునుగాని శుద్ధాంతఃకరణయైన యాకన్య కవి సత్యమైన యీశ్వరాదేశములే యయ్యెను. ఈకడపటిదర్శనమువలన హృదయ ముప్పొంగి యుప్పడుచు వీరావేశపరవశయయ్యెను. ఆక్షణముననే యామె తా నవివాహితయయి యావజ్జీవమును కన్యగానే యుండునట్లును, దేవాధిదేవుఁడైన యీశ్వరుఁడు దీనాతిదీనయైన తన కనుగ్రహించినయాజ్ఞను జెల్లించుటకయి తనజీవమును ధార పోయునట్లును, కృతప్రతిజ్ఞురాలయ్యెను. ఈసంగతి తండ్రికిఁ దెలిసినప్పు డతఁడు తనకూఁతున కున్మాదము కలిగినదని భావించి, ఆమెను దండు వెంట విడుచుటకంటెఁ దనచేతులతో లోఁతునీటిలో నట్టేటఁ బడిచెద నని పలికెను.

బెడ్ఫోర్డు ప్రభువు బర్గండీప్రభువుయొక్క సాహాయ్యమును బొంది ఛార్లెస్సును జయించుటకు గొప్ప సేనను బంపెను. దానికి శాలిస్బరీప్రభువు సేనాధిపతిగా నుండెను. అతఁడు చిన్నకోటలను పట్టణములను స్వాధీనము చేసికొని, "ఆర్లియన్సు" అను గొప్ప దుర్గమును ముట్టడి వేసెను. ఈపట్టణము శత్రువుల పాలయినపక్షమున, ఛార్లెస్

తనరాజ్యమును విడిచి స్వపక్షజనసహితముగా నడవులపాలుగావలసినవాఁడే. ఈపట్టణముయొక్క ముట్టడి 1428 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో నారంభమయ్యెను. ఈపట్టణము ముట్టడింపఁబడునని ముందుగానే తెలిసినందున రాజసేనలును పురజనులును దానిని గాపాడుటకయి సర్వసన్నాహములును యుక్తసమయముననే చేసికొని యుద్ధమునకు సంసిద్ధులయి యుండిరి. ముట్టడించిన యింగ్లీషుసైనికు లెంతధైర్యోత్సాహములతోఁ బయిఁబడినను ముట్టడింపఁబడిన రాజభటులును పౌరవీరులును నిరుపమానదేశాభిమానసహితులయి ప్రాణముల కాశింపక పోరాడి యహితులను బురము చొరనీక దూరమున నిలిపిరి. పురబహిర్ద్వారమునఁ గలిగిన యీఘోరసమరమునం దింగ్లీషుసేనానాయకుఁ డగు శాలిస్బరీప్రభువు నిహతుఁడుకాఁగా నాతనిస్థానమున సఫోల్కుప్రభువు సేనాధిపత్యమును వహించెను.

ఈసమయమునం దామెకుఁ బూర్వరీతినే దేవతాదేశము లగుచునే యుండెను. ఆర్లియన్సుపట్టణముయొక్క ముట్టడిని విడిపించుట యొకటియు, ఛార్లెస్సును రీమ్సునగరమునందు పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయుటయొక్కటియు, ఈరెండును దనకు దేవుఁడు విధించిన యాజ్ఞ లని యామెహృదయఫలకమునందు శిలాక్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనియుండెను. తనకొసఁగబడిన యీశ్వరాదేశమునుగూర్చి తల్లిదండ్రులతోఁ జెప్పుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదని యెంచినదయి, యామె సమీపగ్రామమునందు నివసించియుండెను తన మేనమామయింటికిఁ బోయి యాతనికడ తనమనస్సును విప్పి తనకు విధింపఁబడిన కృత్యమునుగూర్చి వివరముగఁ జెప్పెను. ఆచిన్నదానియొక్క నిష్కళంకచరిత్రమునుబట్టియు సత్యసంధతనుబట్టియు నవ్యాజదైవభక్తినిబట్టియు నామె మేనమామ యైన లాక్సార్టు శైశవమునుండియు నామెను ప్రాణాధికమైన ప్రేమతోఁ జూచుచుండెను. అందుచేత నాతఁ డామెచెప్పి

నదంతయు విశ్వసించి యామె స్వదేశమును దెలుపుటకయి సమీపపట్ట
ణమయిన 'వౌకౌలియరు' నకుఁ బరిపాలకుఁడైన 'బాడ్రికోర్టు' దొర
యొద్దకుఁ బోయెను. ఆపరిపాలకుఁ డాతనిమాటలను విని పరిహసించి
"యాపిచ్చిపిల్లదానిని రెండుచెంపకాయలు వేసి శీఘ్రముగాఁ దల్లిదండ్రు
లయొద్దకుఁ బంపివేయుము" అని హితోపదేశము చేసి యాతనిని బంపి
వేసెను. విఫలమనోరథుఁడయి మరలి వచ్చి మేనమామ యచ్చట
జరిగినవృత్తాంతమును జెప్పినను, ఆమె యొంతమాత్రమును నిరుత్సాహు
రాలు గాక తానే స్వయముగాఁ బోయి బాడ్రికోర్టును దర్శించి
మాటాడవలెనని వౌకౌలియరుపట్టణమునకు బైలుదేఱెను. మేనమామ
యు నామె వెంటఁ బోయెను. ఆమె యాపట్టణమును జేరినతరువాత
విచారించి యొకదొడ్డయిల్లాలిగృహమునందుఁ బ్రవేశించి మేనమామ
వెంటరానప్పుడు తా నెక్కడకుఁ బోవలసి వచ్చినను నొంటిగాఁ బోవక
యాగృహిణిని వెంటఁ గొనిపోవుచు వచ్చెను. ఇచ్చటనేకాక మఱి
యెచ్చటకుఁ బోయినను ప్రతిగ్రామమునందును విశుద్ధచరిత్రురాలైన
యొకయుత్తమాంగనను దనకు సహాయురాలినిగాను సంరక్షకురాలిని
గాను జేసికొని యామె వెంట మెలఁగుచువచ్చెను. ఈపట్టణము చేరిన
తరువాత మొట్టమొదట నామె కామండలపరిపాలకునిదర్శనము దొరకు
టయే కష్టమయ్యెను. దర్శనము లభించినతరువాత నాతఁ డామెవిన్న
పమును సావధానముగాఁ జెవి యిచ్చి వినుట యంతకంటెను గష్ట
మయ్యెను. విన్నతరువాత నాతనిని తోడుపడున ట్లొప్పించుట కష్టము
లలో నెల్ల నధికకష్ట మయ్యెను. ఆమెనిశ్చలభక్తియు నేకాగ్రచిత్తత
యుఁ గపటములేని నిర్మలవర్తనమును జూచి పట్టణములోనివారందఱును
నాకన్య నిజముగా నీశ్వరసాక్షాత్కారము గల భక్తురాలని నమ్మిరి.
వారిలో ముఖ్యముగా ప్రముఖులయినగృహస్థు లిద్దఱు తా మామెకు
సాయముచేయునట్లు పూనుకొని యాపురపరిపాలకునిచేత రాజున కొక

విజ్ఞాపనపత్రమును వ్రాయించిరి. ఆపరిపాలకుఁ డామెను రాజునొద్దకుఁ
బంపుటలోఁ జేసిన సాయమంతయు నొక్కఖడ్గము నిచ్చుటతప్ప వేఱే
దియు లేదు. ఆమె మేనమామయు నాతనిమిత్రుఁ డొకఁడును ఋణ
ము చేసి యామె కొకశ్వేతాశ్వమును గొనియిచ్చిరి. ఆమెకుఁ దోడు
పడిన పురవాస్తవ్యులలో నొకఁ డామెప్రయాణవ్యయములను భరిం
చెను. తా నప్పటినుండి పురుషవస్త్రములను ధరించున ట్లీశ్వరాజ్ఞయైన
దని చెప్పి యామె యిట్టివస్త్రములను ధరించెను. ఇట్లామె పురుషవే
షమును దాల్చి యశ్వారోహణము చేసి యీశ్వరచిహ్నితమైన ధ్వజ
మును భుజమున ధరించి రాజసందర్శనార్థము బయలు వెడలెను. ఈచరి
త్రారంభమునందు వేయఁబడినది యీమె యిప్పటిరూపమే.

ఈపట్టణమునకు వచ్చినప్పటినుండియు తోడుపడుచుండినయిద్దఱు
పెద్దమనుష్యులును మఱి నలుగురును నామె కంగరక్షకులుగా నామె
వెంట బైలుదేఱిరి. చుట్టుపట్ల ప్రదేశములన్నియు శత్రుమయములై
యహితపక్ష మవలంబించినవయి యుండినందున శత్రువులచేతిలోఁ
జిక్కుదుమన్న భయముచేత వా రప్పుడు సాధ్యమైనంతవఱకు రాజమా
ర్గములను గ్రామములను తొలఁగి, మనుష్యులు సాధారణముగా నడవని
పెడదారులలోను మహారణ్యములలో బడి పోవలసినవా రయిరి. ఇట్లు
ప్రయాసపడి కొంతదూరము పోయినపిమ్మట లోయిరునదిని దాఁటి
రాజున కనుకూలురయియున్న ప్రజలుగల దేశమును బ్రవేశించిరి.
అప్పు డామె తా నార్లీయన్సునగరమును విడిపించుటకును ఛార్లెస్సును
సింహాసనాసీనునిగాఁ జేయుటకును దేవునిచేఁ బంపఁబడినట్లు బహిరంగ
ముగాఁ జెప్ప నారంభించెను. అది మూఢవిశ్వాస మత్యధికముగా నుం
డిన కాలమగుటచేత నాచిన్నది చెప్పెడుకథ యెంత యద్భుతముగాను
విశ్వాసానర్హముగాను గానఁబడినను సందేహపడక యెల్లవారును దా
నిని నమ్మి మనదేశమును రక్షించుటకయి దేవునిచేఁ బంపఁబడినదేవ

దూతి వచ్చుచున్నదని త్రోవపొడుగునను గుంపులుగుంపులుగా వచ్చి చూచి సంతోషించుచుండిరి. ఆసమయమునందు రాజు చినాన్‌కోట యందుండి, శత్రువులు తానున్న దుర్గమును ముట్టడింతురన్న భీతిచేత నార్లియన్ పురరక్షణయత్నమును విడిచిపెట్టి తాను గహనదేశములకుఁ బాఱిపోఁదలఁచెనుగాని కొందఱు దేశాభిమానుల ప్రోత్సాహముచేతఁ గొంతధైర్యము వహించి యప్పటి కచ్చటనే నిలిచియుండెను. ఇట్టిస్థితిలో జోన్‌కన్య చేరువగ్రామమును జేరి తాను వచ్చుచున్నవార్తను ముందుగా రాజునకుఁ జెప్పిపుచ్చెను. ఆమె చినాన్‌దుర్గమునకు వచ్చుటకుత్తరువు వెంటనే పుట్టెనుగానియామెకు దర్శనమిచ్చుటమాత్రము మాలోచనలోఁబడెను. మంత్రులలోఁ గొందఱామెక్షుద్రదేవతోపాసకురాలైన మాయలమారి యని పలికిరి ; కొందఱామె చిత్తభ్రమణముగల యున్మాదినియని పలికిరి ; పలువు రామె యెట్టిదయినను మన కిట్టిసమయమునందు సన్నిధికివచ్చిన సాహాయ్యమును నిరాకరించుట యవివేకమని పలికిరి. కడపట నామెను గొన్ని ప్రశ్న లడిగి యుత్తరములను బడయుటకయి యొకసభ నియమింపఁబడెను. ఆమెను బరీక్షించి యాసభవారిచ్చినయభిప్రాయ మామె కనుకూలముగా నుండినందున డోలాయమానమానసుఁడయియుండిన యాబిఱుతరాజు తుద కామెకు దర్శనమిచ్చుట కంగీకరించెను. రాజామెను మోసపుచ్చవలెనన్న యుద్దేశముతో నామె తనదర్శనమునకు వచ్చినప్పుడు తాను సామాన్యవస్త్రములను ధరించుకొని దిగువను గూర్చుండియుండి తనయాస్థానములోని దొరలకు గొప్పవేషములువేసి వారినున్నతస్థానములయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యుండెనఁట. ఆమె తత్పూర్వము రాజుమొగ మెప్పుడును జూచి యెఱుఁగనిదైనను వేషమాత్రముచేత భ్రమపడక తిన్నగా రాజుకడకే పోయి యాతనికి మ్రొక్కి "ఓమహాప్రభూ ! నీకును నీరాష్ట్రమునకును సాయము చేయుటకు దేవునిచేతఁ బంపఁబడిన జోనకన్యను నేను;

రీమ్సునగరమునందు నీ వభిషిక్తుఁడ వగుదువని ప్రకటించుటకు నేనాజ్ఞాపింపఁబడినదానను. ఇంగ్లీషువారితోఁ బ్రతిఘటించి యుద్ధము చేయుటకు నేను సంసిద్ధురాల నయియున్నదానను." అని ధీరస్వరముతోఁ బలికెను. ఆమాటలవలన రాజునకును సభ్యులకును నత్యద్భుతప్రమోదములు కలిగెను. ఈయద్భుత మిట్లుండఁగా జనులవిశ్వాసమును బురికొల్పినవింత యప్పుడింకొకటి నడచెను. తనసమీపమునుండి యామె నడచుచుండినప్పుడు సైనికుఁ డొకఁ డామెనుగూర్చి మోటుగా మాటాడఁగా, "ఓయీ ! మృత్యు వత్యాసన్నమయియుండ నీకింత త్రుళ్ళుపాటుతగునా?" యని యామె నానిని మందలించెను. ఆభటుఁ డాదినమునవే నదిని దాఁటునప్పుడు మునిఁగిపోయి మరణమునొందెను. ఈదైవఘటననుబట్టి యామె యనాగతము తెలిసినమహాత్మురా లని యెల్లవారికిని నమ్మకము కలిగెను. ఆమెవర్తనమును నిపుణముగా పరిశీలించిన కొలఁదిని భక్త్యుత్సాహాదులయందు నిష్కళంకురాలని తేటపడినను యుద్ధతంత్రములయందుఁ గాని రాజ్యాంగవ్యవహారములయందుఁ గాని విశారదురాలుకాదని మంత్రివర్గమున కభిప్రాయము కలిగెను. అందుచేత ఛార్లెస్ మరల సందేహాందోళితమనస్కుఁడయి యామెసాహాయ్యము నంగీకరించుటనుగూర్చి యాచార్యసభవారికి విజ్ఞాపనమును బంపెను. వారామెజన్మస్థలమైన డోమ్రిమీగ్రామమునకు మనుష్యులను బంపి యామె పూర్వవృత్తమును పూర్ణముగా విమర్శించి యామెచరిత్రము కళంకరహితమయినదని తెలిసికొనిరాజాపుణ్యకన్యయొక్క తోడ్పాటును నిస్సంశయముగా నంగీకరింపవచ్చునని శ్రీముఖమును బంపిరి. ఈయాలోచనలతోను సందేహములతోను రెండుమాసములుగడచిన తరువాతఁదగినయేర్పాటులు చేసి కవచమొకటియు నొకదేవాలయమునందుఁ జిరకాలమునుండి మూలఁబడియుండిన పవిత్రఖడ్గమొకటియు తదభీష్టానుసారముగా జీసస్‌యొక్కయు తల్లియొక్కయు విగ్రహములు

వేయఁబడిన ధవళధ్వజమొకటియు రా జామెకిచ్చి యుద్ధయాత్ర కనుజ్ఞ యిచ్చెను. ఆమెప్రాయ మిప్పుడు పదునేడుసంవత్సరములు. విశ్వాసపాత్రులయిన కతిపయవీరభటు లామె కంగరక్షకులుగా నియమింపఁబడిరి. ఆమె యశ్వారోహణము చేసి కవచాదులు ధరించి వీరభటునివలెఁ బురుషవేషముతో బైలువెడలఁగానే యావఱకు నిరాశులయి పలాయితులైన సైనికులందఱును నామె కీశ్వరసాహాయ్య మున్నదన్న సంపూర్ణవిశ్వాసముతో ధైర్యోత్సాహములుగలవారయి వీరావేశము నొంది మరల నామెచుట్టును జేరసాగిరి. ఇట్లు చేరిన వీరవార మత్యల్పకాలములోనే యాఱువేలవఱకును బెరిఁగెను.

ఈవఱకును సేనానాయకులుగా నుండినవారే యీసేనను నడపవలయునో జోన్‌కన్యయే నడపవలయునోయని శంక గలిగినప్పు డామెయే నడుపవలయునని జనసంఘము పట్టుపట్టుటచేత లోపల నిష్టము లేనివారయినను సేనాధిపతులు పయికామెకు లోఁబడి యామెయాజ్ఞానుసారముగా నడవవలసినవారైరి. ఆమె మొట్టమొదటఁ జేసినపని తనదండువెంట వచ్చినచెడునడతగలపడఁతుల నందఱిని వెడలఁగొట్టివేసి, సైనికులనందఱిని తమదోషముల నీశ్వరునకి నివేదించి క్షమింప వేఁడుకొనునట్లు చేసి యుద్ధమునకు సంసిద్ధులను జేయుట. ఆమె బ్లాయిస్‌పట్టణమును జేరి యక్కడనుండి యార్లియన్సుపురమునకు ముట్టడివేసియున్న యింగ్లీషుసేనాధిపతులకు దేవునియాగ్రహమునకు పాత్రులుగాక శీఘ్రముగా పట్టణమును విడిచి తొలఁగవలసినదని యాజ్ఞాపించుచు లేఖను బంపెను. ఇంగ్లీషుసేనానాయకు లామెయుత్తరమును తిరస్కారభావముతోఁ జూచినట్లునటించిరి. కాని యామె యమానుషశక్తినిగూర్చిన యద్భుతకథ లనేకము లీవఱకే వినియున్నందున నామె యీశ్వరసాక్షాత్కారబలమో క్షుద్రదేవతావశీకరణశక్తియో కలయువిజేయురాలని హృదయములలో నమ్మియుండిరి. ఆమె యాపట్టణమును జేరునప్పటికి

చీఁకటిపడెను ; గాలి ప్రతికూలముగా వీచుచుండెను ; వాన జోరునఁ గురియుచుండెను. అటువంటి యీసమయమునందు నదిని దాఁటుటకు సేనాధిపతు లిష్టము లేనివారుగా నుండిరి. ఆమె సర్వమును ననుకూలముగా నుండునని పలికి పడవలెక్కి తత్క్షణమే నదిని దాఁటుట కాజ్ఞాపించెను. ధ్వజపటమును జేతఁబట్టుకొని ముందుగా నామె యొకపడవలోనికి దుముకఁగానే సంశయింపక యామెవెంబడినే సైనికులెల్లరును మహోత్సాహముతో పడవలవఁక నడచిరి. ఇట్లు పడవలెక్కి యార్లియన్సుపురవాసులనిమిత్తమయి తెచ్చిన భోజనపదార్థములను గొని నదిని దాఁటించి సైనికు లామె చెప్పిన ట్లొక్కగడియలో సురక్షితముగా నావలియొడ్డును జేరఁగలిగిరి. ఆమె యీప్రకారముగా శత్రువులశిబిరముల చెంతనుండియే తన సేనలతో నడచి వారిని తప్పించుకొనిపోయి 1829 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 29 వ తేది రాత్రి యెల్లవారు నద్భుతపడునట్లుగా నార్లియన్సుపురమునఁ బ్రవేశించెను. ఆమె యట్లు పురప్రవేశము చేయఁగానే రక్షకురాలు వచ్చెనని పరమానందభరితులయి పౌరులందఱు నాబాలగోపాలము నొండొరులను ద్రోచికొనుచు నడచి యామెను సందర్శింపవలెనన్న కుతూహలముతో నామెచుట్టును మూఁగిరి. అప్పటి కర్ధరాత్రమయినను మార్గాయాసముచేతఁ గడు బడలి యున్నను విశ్రాంతి నొందఁగోరక యామె కరదీపికలు వెలుఁగ ముందుగా దేవాలయమునకుఁ బోయి యచ్చట భక్తిపూర్వకముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాభివందనములు సమర్పించి, యటుపిమ్మట నాపట్టణములో నత్యంతపుణ్యశీల యని ప్రఖ్యాతిగన్న యొకయుత్తమగృహిణిగృహమునకుఁ బోయి యామెయొద్ద శయనించెను.

మఱునాఁటి ప్రాతఃకాలమునందు నిద్రనుండి లేచినతరువాత నామె యుద్ధమునకు సంసిద్ధురాలయి బయలు వెడలెనుగాని జాలిగుండె గలది యగుటచేత నిష్కారణముగా ప్రాణహాని కలుగుటకిష్టము లేని

దయి లోఁబడవలసినదని శత్రుసేనాధిపతి కొకయుత్తరమును వ్రా
యించి దానినొక బాణాగ్రమునఁ గట్టించి వింట సంధించి శత్రుసేనా
మధ్యమునఁ బడునట్లు విడిపించెను. అంతేకాక తాను వంతెనపొడుగు
నను నడచుచు నుచ్చైస్స్వనముతో ముట్టడినివిడిచి తొలఁగిపోవలసినదని
యింగ్లీషుసేనలకు వినఁబడునట్లుగాఁ గేకలువేసెను. అయినను శత్రు
సేనాధిపతు లిప్పుడును వెనుకటివలెనే యామెయుత్తరములను గాని
మాటలనుగాని సరకుచేయక యవమానవాక్యములు పలికి యామెను
బరిహసించిరి. పయికి వారెంతబింకమును జూపినను లోపల వారు భయ
భ్రాంతులు కాకుండినవారు కారు. జోన్‌కన్య తన విజయధ్వజమును
పైకెత్తుకొని ధనుర్విముక్తమైన బాణమువలె సెంటులూపుకోటవైపు
శత్రుసైన్యములమీఁదికి గుఱ్ఱమును దుమికించెను. సైనికులును ధైర్యో
త్సాహములతోఁ బరుగిడి వైరివారమును దలపడిరి. మూడుగంటలకా
లము ఘోరయుద్ధము జరగినతరువాత నింగ్లీషువారు పరాజితు లయిరి.
జోన్‌కన్య దయార్ద్రహృదయముతో నడ్డుపడి కాపాడినవారు నలువది
యేఁబదిమంది గాక కోటలోనియింగ్లీషుసైనికు లందఱును సంహరిం
పఁబడిరి. మఱునాఁడు పండుగుదిన మగుటచేత యుద్ధమునిలుపఁబడి
నందున, జోన్ తనపక్షమువారితోఁగలిసి యీశ్వర ప్రార్థనలతోను భజ
నలతోను నాఁడు కాలము గడపెను. మఱునాఁటియుషఃకాలమున
నెప్పటియట్ల తనజయపతాకతో జయలక్ష్మి సాకారయయినట్లు సేనా
ముఖము నలంకరింపఁగా లాహైర్ మొదలగు ఫ్రెంచి సేనానాయకులు
తమసైన్యములతో శత్రువుల కభిముఖముగా నడిచిరి. నాఁడు పగలం
తయు మహాహవము జరగి యెక్కడఁజూచినను జోన్ సేనలకే జయము
కలుగుచు రాఁగా సాయంకాల మగునప్పటికి బాస్టిల్‌దుర్గ మొక్కటి
తక్క శత్రువులకోట లన్నియు ఫ్రెంచివారియధీనము లయ్యెను. ఆమె
యారాత్రి పట్టణముకుఁబోయి సుఖనిద్రపొంది తెల్లవాఱుజామున మరల

యుద్ధయాత్రకు వెడలెను. బాస్టిల్ దుర్గమును సాధించుట యసాధ్య
ము గనుక స్వల్పసైన్యముతో దానిపై వెడలుట కర్తవ్యము కాదని
హితముచెప్పి సేనాధిపతు లామెను నిరుత్సాహపఱచినను, ఆమె యణు
మాత్రమును వెనుకంజవేయక లగ్గలుపట్టి యాకోట సాధించుటకు
నిశ్చయించి యాకోటవంక నడచెను. కోటముం దామెవిగ్రహము
కంటఁబడఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయొక్క దేహము లుప్పొంగి పోయెను;
ఇంగ్లీషు సైనికులయొక్క గుండెలు పగిలిపోయెను. అది చదువుకొన్న
వారును గూడ నేకరీతిగా మంత్రములను మహిమలను నమ్మినకాలమగుట
చే, నామె క్షుద్రదేవతలతోడ్పాటు కలదని యింగ్లీషుసేనలలో నెల్లను
నమ్మకము వ్యాపించెను. లగ్గలు పట్టుటకయి స్వయముగానే యామె ని
చ్చెనయెక్కి కోటగోడమీఁదికిఁ బ్రాఁకుచుండెను. అప్పుడు శత్రువులచే
విడువఁబడిన బాణమొకటివచ్చి కంఠమునందు గ్రుచ్చుకొనఁగా నామె
పట్టువదలి జలపూర్ణమయిన క్రిందికందకములో తలక్రిందుగా కూలెను.
ఇంగ్లీషువా రామెను బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించిరిగాని యింతలో
నామెపక్షమువారు వచ్చి యామెను సురక్షితమయిన స్థలమునకుఁ
గొనిపోయిరి. గాయముయొక్క బాధచేత నామెకన్నులనుండి కొంచె
ము నీరు కాఱెనుగాని యామె వెంటనే ధైర్యమవలంబించి, తనచేతుల
తోనే బాణము నూడఁబెఱికికొని కట్టు కట్టించుకొని మరల రణరంగ
మును బ్రవేశించెను. తాను గాయపడుదు నని యామె యీవఱకే
చెప్పియుండినందున సైన్యములో నిందుమూలమునఁ గొందలపాటు పుట్ట
లేదు. ఆమె యాకస్మికముగా మరల సమరతలమునఁ బొడచూపఁగానే
ఫ్రెంచిసైనికులయంతరంగము లద్భుతప్రమోదరసతరంగితము లయి
ద్విగుణితోత్సాహవంతము లయ్యెను. తాము కోటగోడనుండి కూలఁ
ద్రోయుటచే నరచచ్చిన దనుకొన్నకన్నె కన్నులయెదుట మరలఁ
బ్రత్యక్షము కాఁగానే యింగ్లీషుసైనికులస్వాంతములు భయభ్రాంతము

లయి ద్విగుణీకృతనిరుత్సాహవంతము లయ్యెను. భయజ్వరావేశవివశు
లైన యాసైనికులుకొందఱు మృత్యుపుతమముఖముల వ్రేలఁగా వివర్ణు
లయి ప్రతిపక్షుపక్షమున దేవత లాయుధపాణులయి నలిచి తమసేన
లను తుత్తుమురుగా నఱకుచుఁ దమమ్రోలఁ గనఁబడుచున్నవా రని
సంధి యెత్తినవారివలెఁ బ్రలపించుచుఁ గాలుచేతులాడక వెఱ్ఱిచూపులు
చూచుచు తడఁబడఁ జొచ్చిరి. ఆసంక్షోభమును జూచి యింగ్లీషుసేనా
నాయకుఁ డగు గ్లాడ్సుడేలు తనసేనలో నెల్ల శూరాగ్రేసరు లనఁదగిన
వీరభటులను వెంటఁగొని కోటలోపలఁ బ్రవేశించి పోరాడవలెనన్న
చింతతో వంతెనమీఁదినుండి కోటగవనివంకఁ బోవుచుండఁగా, జోన్
కన్య యాతనిని తారసించి యింతటనైనను లోఁబడవలసినదని యాజ్ఞా
పించెను. అతఁడామెమాటలను లక్ష్యము చేయక ముందువంక నడచు
చుండఁగా, ఫ్రెంచివారు వేసిన ఫిరంగిగుండొకటి తాఁకి వంతెన విఱిగి
దానితో సేనాధిపతియు వీరభటులును నదిలోఁ గూలి సంఘాతమరణ
ము నొందిరి. ఇంతటితో సంపూర్ణజయము ఫ్రెంచివారికిఁ గలిగెను.
హతశేషు లెదిరింపనైనను బ్రయత్నింపక కాలుచేతులు కట్టి యొప్పిం
పఁబడినవారివలె ఫ్రెంచిసైనికులకు దాసులయి లోఁబడిరి. ఈమూఁడు
దినములయుద్ధములోను నింగ్లీషుసైనికులు దాదాపుగా నేడెనిమిదివేలు
మృతినొందిరి. ఇట్లు నిరుపమానవిజయశోభితయయి యామె స్వసైన్య
ముతోఁ బురప్రవేశము చేయునప్పుడు పౌరుల జయజయనినాదములు
మిన్ను ముట్టెను; ప్రతిదేవాలయమునందును విజయసూచకములైన
జయఘంటలు మ్రోగెను. ఆమె యిట్లు ప్రజలసాధువాదములతో దేవా
లయమునకుఁ జని సవినయముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాపూర్వ
కవందనశతము లర్పించెను. ఇప్పటికి జోన్ చేసిన మొదటి ప్రతిజ్ఞ నెఱ
వేఱినది. ఈశ్వరునియెడల నవ్యాజభక్తివిశ్వాసములు గలయొకప్రాణి
లోకములో నెంతటియద్భుతకార్యములను నిర్వహింపఁ గలుగునో దీని

వలనఁ దేటపడెను గదా! ఈవిజయదినము మొదలుకొని జనులీమెను
"ఆర్లియన్సుకన్య"యని పిలువఁజొచ్చిరి.

జోన్కన్య యార్లియన్సునగరముయొక్క ముట్టడిని విడిపించిన
మఱునాఁడే తనప్రతిజ్ఞాశేషమును నెఱవేర్చుటకయి పైలుదేఱఁ
బ్రయత్నముచేయ నారంభించెను. రీమ్సునగరమునందు ఛార్లెసును
పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయువఱకును తనకీశ్వరుఁ డిచ్చినయాజ్ఞను తాను
చెల్లించినట్లు కాదని యామె దృఢముగా నమ్మియుండెను. అందుచేతఁ
దనకుఁ గలిగిన గెలుపున కుబ్బకయు దారిబడలికను గణనచేయకయు
మెయినెల పదవ తేదీనే యామె యార్లెన్సునగరమును విడిచి బ్లాయిస్
పట్టణమును జేరెను. అక్కడనుండి యామె యెంతదీనముగాఁ బ్రార్థిం
చుచు లేఖల నంపినను ఛార్లెస్సు త్రోవపొడుగునను బహుస్థలము లింగ్లీషు
సేనలచే నాక్రమింపఁబడియున్నందున తానున్నతావు కదలి రీమ్సునగర
మునకు వెడల సాహసింపకుండెను. అది యట్లుండ నిచ్చట నార్లియ
న్సునగరములోని సేనాధిపతులు తాముకూడఁ గొన్నివిజయముల
నొంది పేరు పడవలయు నని యింగ్లీషు సేనాధిపతియైన సఫోకుప్ర
భువుచే రక్షింపఁబడుచుండిన జార్గోదుర్గమును సాధించుటకయి
సేనలతో వెడలి బహుదినములు పోరాడియు నేమియు చేయ
లేకపోయిరి. ఈవార్త తెలియఁగానే జోన్కన్య వారిసాయము
నిమిత్తమయి వచ్చెను. ఆమె రాకవలన ఫ్రెంచి సేనలలో
నుత్సాహ మపరిమితముకాఁగా నవలీలగా విజయము కలిగెను. అక్కడ
జరిగిన ఘోరయుద్ధమునందు సఫోకుప్రభువు పట్టుకోఁబడి కారాబద్ధుఁ
డుగాఁ జేయఁబడెను. ఇట్లు జార్గోదుర్గము లోఁబడఁగానే యితరదుర్గము
లను రక్షించుచున్న ఇంగ్లీషుసైనికులు శత్రువుల నెదిరించుటకైనఁ
బ్రయత్నింపక యింతవఱకును మహాధైర్యశాలి యని ప్రసిద్ధిగన్న
టాల్బాటనుతమసేనానాయకునితోఁ గలిసి పలాయితులయిరి. పాటో

యను గ్రామమువద్ద జరిగినమహాయుద్ధములో స్కేల్సుప్రభువు, హంగరుఫోర్డుప్రభువు, తాల్బాటు మొదలైన ప్రసిద్ధులయిన ఇంగ్లీషుసేనానాయకులు జోన్సుకన్యకు లోఁబడిరి. దైవమాయయే మోగాని యీయుద్ధమునం దింగ్లీషుసైనికులు రెండుమూడువేలమంది చంపఁబడినను ఫ్రెంచిసేనలో నొక్కఁడే హతుఁడయ్యెనఁట! జయము సంపూర్ణముకాఁగానే జోన్‌కన్య తనసైనికులనువారించి వృథాసంహారమును మాన్పి గాయపడినవారిగాయములకు చికిత్సలు చేయుచు, ప్రాణోత్క్రమణదశయందున్నవారి కీశ్వరభక్తిని గఱపి చిత్తశాంతిని గలిగించుచు, నుత్సాహముతోఁ బనిచేయఁజొచ్చెను. తరువాత నామె సల్లే యను స్థలమునందున్న రాజును గలిసికొని యీనూతనవిజయవార్తను స్వయముగాఁ దెలిపి, పట్టాభిషేకార్థము తత్క్షణమే బైలువెడలునట్లు రాజును బురికొల్పెను. ఛార్లెస్సు మనస్సులో భయము విడువనివాఁడయినను, ఆమెకు మాఱుమాట చెప్పలేక జీన్‌పురమువద్ద పదిపండ్రెండువేల సేనలను గూర్చుకొని యామెవెంట రీమ్సునగరమునకుఁ బోవఁ బ్రయాణమయ్యెను. అతఁడు జోన్‌కన్యయొక్క యమూల్యసాహాయ్యముచేత త్రోవపొడుగునను నున్నట్రాయిస్ మొదలయిన పట్టణముల ననాయాసముగా స్వాధీనము చేసికొనుచుఁబోయి జూలయినెల 16 వ తేది సాయంకాలము జోన్‌కన్య యశ్వారూఢయయి తనప్రక్కను జనఁగా సురక్షితముగా రీమ్సునగరమునందుఁ బ్రవేశించెను. ఆమఱునాఁడే రాజుయొక్క పట్టాభిషేకమహోత్సవము మహావైభవముతో నడచెను. పవిత్రమైన యీసంస్కారము జరుగుచున్నంతవఱకును జోన్‌కన్య తనధ్వజపటమును జేతఁబట్టుకొని రాజుప్రక్కను వేదికడ నిలువఁబడియుండెను. ఈవైదికకర్మ ముగియఁగానే యాకన్యదేహము పులకింప కన్నులనానందబాష్పములుగార వినయముతో రాజుపాదములమీఁదఁబడి "ఓమహారాజా! ఆర్లియన్సునగరముయొక్కముట్టడి విడుటయు మీ రిక్కడ పట్టాభిషిక్తు

లగుటయు నామూలమున జరగవలెనని యుద్దేశించిన భగవత్సంకల్పము నెఱవేఱె, నేను ధన్యురాలనైతిని." అని విన్నవించెను. ఈశ్వరుఁడు తనకు నియమించినయాజ్ఞ పూర్ణముగా నెఱవేఱినందునఁ దా నిఁకఁదనయూరికిఁ బోయి తొంటియట్ల యుండుటకయి యామె యభిలషించెను. ఆమె యక్కడనున్న సమయములో నామెతండ్రియు మేనమామయు నచ్చటికివచ్చిరి. వారిని జూడఁగానే స్వగ్రామమునకుఁ బోవలెనన్న యభిలాషము మఱింత హెచ్చఁగా వారివెంట డొమ్రెమీగ్రామమునకుఁ బోవ ననుజ్ఞ యియ్యవలసినదని యామె రాజును బ్రార్థించెను. అయినను రాజామెవలన నింకను మేలును బొందవలెనన్న యాశతో నామెపోక కనుమతింపక పోయెను. అందుచేత లోపలఁ దన కెంతయిష్టము లేకపోయినను, ఈశ్వరుఁడు తన్నుఁ జేయుమన్నపని యంతే యని నమ్మినదైనను, రాజాజ్ఞ నుల్లంఘింపఁజాలక యందు నిలువవలసినదయ్యెను. రాజు మూఁడుదినములు రీమ్సునగరమునందుండి యచ్చటనుండి జోన్‌కన్య వెంటరాఁగా నైదుక్రోసులదూరములోనున్న యొక పుణ్యస్థలమునకు తనకృతజ్ఞతను దెలిపి యీశ్వరునికి వందనములు సమర్పించుటకయి పోయెను. అతఁ డచ్చటనున్నప్పుడు జోన్‌కన్యను బిలిచి కావలసినవరములను గోరుమని ప్రార్థించెను. ఆమె తనగౌరవమునిమిత్తమయి యియ్యఁదలఁచిన బిరుదులను బహుమానములను సమస్తమును నిరాకరించి తనగ్రామమువారి కప్పటినుండి పన్నులు లేకుండ ననుగ్రహింపవలసినదని వేఁడెను. ఆమె కోరినట్లప్పుడనుగ్రహింపఁబడిన రాజశాసనము తరువాత నన్నూఱు సంవత్సరములవఱకు నవిచ్ఛిన్నముగాఁ జెల్లెను.

రా జిట్లు విజయయాత్రలు చేయుచు ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజధానియైన పారీసునగరమును సమీపించెను. జోన్ యుద్ధములయందు మునుపటివలెనే ధైర్యసాహసములను సహనమును గనఁబఱచుచు చుండి

వను, తా నీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వర్తించుచున్నదానవని భావింపనిదయి యప్పటియుత్సాహమును మాత్రము లేనిదయి యుండెను. రాజు సెంటు డెనిస్ దుర్గమునుండి తనపూర్వరాజధానిని జూచెను. రాజామార్గమును విడిచి కదల నొల్లకున్నను జోన్‌కన్య సేనలను నడుపుకొనిపోయి మొదటియగడితను దాఁటెను. అప్పు డాపట్టణము నింగ్లీషుసేనాధిపతులును బర్గండీప్రభువును పదివేలసేనలతోఁ గాపాడుచుండిరి. ఆమె యగడితను దాఁటి కొంతదూరము సాఁగఁగానే ముందు జలపూర్ణమయి దుస్తరమైన మహాపరిఖ యింకొకటి కావవచ్చెను. ఆమె యక్కడనుండి పూర్వరీతినే పట్టణమును ఫ్రెంచిరాజునధీనము చేసి లోఁబడవలసిన దని యింగ్లీషుసేనాధిపతుల కాజ్ఞాపించినను, వా రామాటలను సరకుసేయక గేలి సేయుచు శరవర్షమును గురిపింప నారంభించిరి. అక్కడనుండి వెనుక మరల వలసినదని ఫ్రెంచి సైనికు లామెను ప్రార్థించిరి గాని యామె వెనుకంజ వేసినదికాదు. ఆమెకాలి కొక గొప్పగాయము తగిలినను బాధ దుస్సహముగా నుండినను కాలుగదలుపక యొకదిబ్బచాటున నిలుచుండి సేనలను ముందుకు నడవ నుత్సాహపఱచుచుండెను. చీఁకటిపడినతరువాత ఫ్రెంచిసేనానాయకుఁ డామెవద్దకు వచ్చి యామెను వెనుకకుఁ బంపివేసెను. ఈయపజయమువలన హృదయము చెదరినదయి యామె తా నిప్పు డీశ్వరాజ్ఞకు విరుద్ధముగా నడుచుచున్నందున ముందుగా దేవుఁడు తన కీయాపద్రూపమున హితోపదేశము చేయుచున్నాఁడని తలఁచి యిఁక ముందు యుద్ధసంబంధమును వదలుకొన నిశ్చయించుకొనెను. ఆమె రాజసన్నిధినుండి తొలఁగి స్వగ్రామమునకుఁ బోవఁదలఁచెనుగాని రాజును తదాస్థానమునందలి ప్రముఖులును సమ్మతింపక యిందేకొంతకాల ముండునట్లు బహువిధములఁ బ్రార్థించి యొడఁబఱచిరి. అంతట రా జక్కడనుండి వెనుక మరలి బోర్జెస్ పట్టణమునందు శీతకాలము గడచువఱకును నిలిచెను.

ఇక్కడనున్న కాలములో రాజామెకు ప్రభ్వీపట్టమును నామె కుటుంబమునకంతకు ప్రభుపట్టమును నొసఁగి గౌరవించెను. ఇట్లెన్నిగౌరవములు వచ్చినను జోన్ తనపూర్వవేషమును మార్చుకొనక, శుద్ధహృదయయై తనకాలము నీశ్వరసేవయందుఁ గడపుచుండెను.

ఇంగ్లీషు సేనలును బర్గండీప్రభువు సేనలును వచ్చి ఫ్రెంచివారిదైన కాంపేనుదుర్గమును ముట్టడించిరి. ఆపట్టణమును విడిపించుటకయి కొంతసేనతోఁ బోయి జోన్‌కన్య శత్రువులను తలపడెను. ఆమె యుద్ధమునం దనన్యసాధారణశౌర్యమును గనఁబఱచి పోరాడినను, కడపట శత్రువులచేఁ బట్టుపడి కారాబద్ధురాలుగాఁ జేయఁబడెను. ఆమెపాటును జూచి తమప్రాణములైన నిచ్చి యాధీరురాలిని విడిపింపవలసిన ఫ్రెంచిసైనికులు పౌరుషమును విడనాడి స్వప్రాణరక్షణార్థము పాఱిపోయిరి. అప్పు డింగ్లీషుసేనలలో ఫ్రెంచిరాజ్యమంతయుఁ దమకు లోఁబడినంత సంతోషము కలిగెను. ఆమె వచ్చునంతవఱకును తా మెక్కడఁ జూచినను జయము పొందుచుంటిమనియు, తమయాపదలకెల్ల నామెయే మూలమనియు, ఆమె దయ్యములసాహాయ్యమునఁ దమ్ము పరాజితులను జేయుచువచ్చినదనియు, ఆమెను మరల ప్రాణములతో విడిచినపక్షమున తమముప్పు నిశ్చయ మనియు, ఇంగ్లీషువారు నమ్మి యామెయెడల నత్యంతక్రోధులయి యుండిరి. అందుచేత నొకస్త్రీ యామె మంచిక్రైస్తవభక్తురాలనియు నీశ్వరప్రసాదముగలదనియు చెప్పినంతమాత్రమున పారీసునగరమునం దాస్త్రీని బ్రతికియుండఁగా బట్టలకు నిప్పంటించి కాల్చి చంపిరి.

ఆఱుమాసములు చెఱసాలయందున్నతరువాత జోన్‌కన్య నాకాలమునం దింగ్లీషురాజయిన హెన్రీ యున్నటువంటి రుయాన్ పట్టణమునకుఁ గొనిపోయిరి. యుద్ధమునందుఁ బట్టుపడిన శత్రువీరుల నాదరముతోఁ జూచుట యాచారమయినను, ఇంగ్లీషువారు యుద్ధధర్మము

లను పాటింపక నీతిమాలినవారయి జోన్‌కన్యయెడల మిక్కిలి క్రూర ముగాఁ బ్రవర్తించిరి; ఈమెకాళ్ళకు సంకెలలు వేసి పగలెల్లను బంధించి యుంచుచు వచ్చిరి; రాత్రులు మొలకు బలమైన యినుపగొలుసును జుట్టి కట్టి కదల మెదల నవకాశము లేకుండఁ జేయుచువచ్చిరి. వా రామెప్రాణముల నేలాగునైనఁ దీయ నిశ్చయించుకొన్నందున, దయ్యములను వశపఱచుకొని యీశ్వరద్రోహిణి యయ్యెనన్న మహాదోషము నామెయం దారోపించి విచారణనిమిత్త మామెను మతాచార్యులయధికారమున కొప్పగించిరి. లౌకికవ్యవహారానుసారముగా విమర్శించెడుపక్షమున నామెయం దారోపింపఁదగిననేర మేదియులేదు. వారు చేయఁదగినదంతయుఁ గొంతవిడుదల సొమ్మును స్వీకరించియో శత్రువులచేఁ బట్టుపడిన తమవారికి పరివర్తనముగానో యామెను విడువవలయుటతప్ప వేఱేదియు నుండదు. ఈవిమర్శ పయికి న్యాయముగాఁ గనఁబడుటకయి తన్నినతంత్రమేగాని న్యాయాధికారులుగా నిర్ణయింపఁబడిన యాచార్యపీఠమువా రావఱకే యామెకు ప్రాణాంతదండనమును విధింప నిశ్చయించుకొని యుండిరి.

ఆమె నావఱకు రహస్యముగా పదునేనుమాఱులు విమర్శించినను, బహిరంగముగా విచారణచేయుటకయి 1431 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల 21 వ తేదిని ధర్మాధికారులవద్దకుఁ దెచ్చి నిలిపిరి. ఆమెపక్షమున వాదించుటకయి న్యాయవాదుల నెవ్వరి నంగీకరింపలేదు. ఆమె కప్పుడున్న బలవంతయు తాను నిర్దోషురాలనని దృఢముగా నమ్మియుండుటచేఁ గలిగిన ధైర్యబలమును పరమేశ్వరభక్తిబలమును. ఈరెండుబలములును గలిగియుండుటచేత నణుమాత్రమును జంకక విపక్షులముందు నిశ్చలురాలయి నిలిచియుండెను. వక్రస్వభావులైన యాధర్మాధికారు లామె నేమాయోపాయముచేతనైనను వంచించి ప్రశ్నలువేసి పట్టఁదోసి దోషురా లనిపింపవలెనని కుతంత్రములు పన్ని కుయుక్తులు చూపి యేమేమో ప్రశ్నలువేసిరిగాని యామె చెప్పిన యుత్తరములలో దేనివలనను నామెయందు దోషారోపణము చేయుట కవకాశము దొరకలేదు. నీవు పురుషవేషము నేల వేసితివని వా రడిగిన నప్పు డామె యీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వేసితినని యుత్తరమిచ్చెను. ఆమె యీశ్వరద్రోహిణి యని సిద్ధాంతము చేయుటకై యీయంశమే ప్రబలమయినట్లు వివేకహీనులైన యామతాచార్యులదృష్టి కప్పుడు కనుపట్టెను. విచారణసమయమునం దామెవర్తనమును జూచుచుండిన యొకయింగ్లీషువాఁడు "ఈయుత్తమకన్య యింగ్లీషుజాతి దయ్యెనా యెంతటి శ్లాఘాస్పదాలుగా నుండును!" అని పలుకుచు నాశ్చర్యపడెను. అప్పుడు ధర్మాధికారు లామెకు దయ్యాలమారితనము నారోపించుచు పండ్రెండు నేరములు మోపిరి. పారీసునగరవిద్యాగురుపీఠమువారు వారితీర్పును స్థిరపఱచిరి. ఆమె చెఱసాలయం దుంచఁబడిన తరువాత సంవత్సరమున కనఁగా 1431 వ సంవత్సరము మెయినెల 24వ తేదిని మతాచార్యు లామె యపరాధినిగా నిర్ధారణము చేయఁబడెనని బహిరంగముగాఁ దెలిపిరి. తరువాత వారము దినములకొక మతాచార్యుఁడు ధర్మాధికారులచే నియమింపఁబడి యామె యున్న కారాగృహమునకుఁ బోయి యాదినముననే యామె రుయాన్ పురియందలి యంగళ్ళవాడవద్ద తగులఁబెట్టఁబడునట్లు తీర్పు చేయఁబడెనని చెప్పెను. తనకు విధింపఁబడిన యాక్రూరమరణదండనవార్తను వినఁగానే ధైర్యమును గోలుపోయి యామె దీనముగా విలపించెనుగాని శీఘ్రముగానే మరల ధైర్యమవలంబించి శాంతచిత్తయయ్యెను. ఆయుధపాణులైన యెనిమిదివందల యింగ్లీషుభటు లామెను కాచి రాఁగా నామె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను. ఆమె త్రోవపొడుగునను తనయాత్మ నీశ్వరసమర్పణము చేయుచు భక్తిపూర్వకముగా నొనర్చిన నిష్కళంకప్రార్థనలను విని చూడవచ్చినవారనేకులు కంటఁ దడి పెట్టి యేడువ

సాగిరి; ఆమె కేశితకు కలిగించుటలో సహకారులయి యామె చావును
జూచి సంతోషింపవలెనని బైలుదేఱినవారు సహిత మనేకులు గుం
డెలు పగిలి నడిదారినుండి వెనుకకు మరలిపోయిరి. ఆమె వధ్యస్థానము
నకుఁ గొనిపోఁబడునప్పటికే నిర్దయులైన మతాచార్యు లక్కడ కాష్ఠ
ములను బేర్పించి చితి నమర్చి తమక్రూరకిరాతకృత్యమును నెఱపుటకు
సంసిద్ధులయి తమద్వేషాగ్నికి బలిపెట్టఁదలఁచిన యానిర్దోషురాలిరాక
ను వేచి యుండిరి. దుఃఖకర మయిన తరువాతి క్రూరహింసాకర్మమును
పెంచి చెప్పుట యుచితము కాదు. ఆమె చితిపయి కెక్కి, వెనుకవైపు
న పాతిపెట్టఁబడిన నిలువుగుంజ కంటఁగట్టఁబడి నిలిచి, విస్పష్టమయిన
కంఠస్వరముతో తనదోషములను మన్నింప నీశ్వరుని ప్రార్థించి, తన
యెడల నపరాధులైనవారి నందఱిని క్షమింప భగవంతుని వేఁడి, యీ
శ్వరేచ్ఛ నెఱవేఱును గాక యని పలికి యూరకుండెను. ఆమాటలు
చెవినిబడఁగానే యామె నపహసింప నిశ్చయించుకొనివచ్చినవారు సహి
త మనేకులు కన్నుల నీరుకార రోదనము చేయఁజొచ్చిరి; ఆమెక్రూర
వధను గన్నులారఁజూచి సంతోషింపవలెనని వచ్చి యున్నతాసనముల
నలంకరించియున్న దయాశూన్యులైన మతాచార్యులనేకు లచ్చట నిలు
వలేక బలివేదికను డిగ్గి వెడలిపోయిరఁట! మతపిశాచావేశపరవశులయి
దయాధర్మదూరులయి యుండు మతాచార్యకిరాతులను మించుప్రత్యక్ష
రాక్షసులు లోకములో వేఱొక రుండఁజాలరుగదా! కాష్ఠమునకు నిప్పం
టింపఁబడిన యల్పకాలములోనే త్రేతాగ్నులని చెప్పఁదగిన విరోధులగు
నింగ్లీషువారి క్రోధాగ్నికిని మతాచార్యుల ద్వేషాగ్నికిని ప్రజ్వలితమ
యిన కాష్ఠాగ్నికిని నిర్మలచరితయయిన యాసాధ్వీమణియొక్క యనిత్య
[illegible] మాహుతి యయ్యెను. ఈక్రూరహత్య ముగియునప్పటికెల్ల నెల్ల
వారి మనస్సుల[illegible]ను తాము దేవదూతను నిష్కారణముగాఁ జంపి
పాపము కట్టికొం[illegible] విచారము కలిగెను. కొంద ఱామెదేహము

దహింపఁబడుటకు మాఱుగా తమదేహములు దహింపఁబడిన మేలుగ
నుండునని తలఁచిరి. మూఢవిశ్వాసములను మతోన్మాదమును మనుష్యు
లమానుషత్వమును రూపుమాపి వారిచే నెటువంటి క్రూరకృత్యము
లను జేయింపఁజాలవు? అటువంటి యమానుషకౌర్య మే యీకాలము
నందుఁ జూపఁబడినపక్షమున శత్రువులు సహిత మామెను శ్లాఘించి
పూజించి యుందురుగదా! ఈనరహత్య కొడిగట్టిన స్వదేశీయులైన
మతాచార్యులకును పరదేశీయులయిన యింగ్లీషువారికిని నిది తీఱని
యపకీర్తిగా నున్నది. పాపకార్య మెప్పుడును జయప్రదము కాదు.
స్వప్రయోజనార్థముగాఁ దమపక్షము చేరినబర్గండీప్రభు వెనుకు తిరు
గుటచేతను క్షంతవ్యముగాని యీక్రూరహత్యవలనఁ గలిగిన జనద్వేష
ముచేతను క్రమక్రమముగా నింగ్లీషువారు ఫ్రాన్సుదేశములోని తమ
రాజ్యమునంతను నల్పావశిష్టముగాఁ గోలుపోయి స్వదేశమునకు మరల
వలసినవారయిరి. ఆకన్యకామణివలనఁ దా నంతమహోపకారము
నొందియుఁ దనయుపకర్త్రి తననిమిత్తమయి శత్రువులపాలయి సంవత్సర
కాలము చెఱసాలయం దుండినప్పు డామెను విడిపించుటకయి ప్రయ
త్నింపక యుపేక్షించిన ఛార్లెస్ రాజును మిత్రద్రోహియు మహాపాపియు
నని చెప్పవచ్చును. ఇట్లు ఛార్లెస్ రాజ్యలాభమునుబొంది చిరకాలము
పాలనము చేసినవాఁడయ్యును మనశ్శాంతి లేక తుదకుఁ దన కొడుకే
తనకు విషము పెట్టునన్న భీతిచేత నాహారమును విసర్జించి పస్తుపడి కృత
ఘ్నున కర్హమయిన యపాత్రపుచావే చచ్చెను. విమర్శకుని పేరుపెట్టి
న్యాయాధికారులమని ధర్మస్థానమునఁ గూరుచుండి యన్యాయముగా
నిరపరాధినికి మరణదండనమును విధించిన పాపము మనస్సులను బా
ధింపఁగా మతాచార్యసంఘమువారు 1456 వ సంవత్సరము[illegible] మరలా
రీమ్సునగరమునందుఁ గూడి పునర్విమర్శచేసి వెనుకటి[illegible]ప్పు వేసి
జోన్ నిరపరాధినియని తీర్పుచెప్పిరి. దొంగలుపడి[illegible]యాఱు నెలలకు

కుక్క మొఱిగినదన్నట్లు నిర్దోషిణి చంపఁబడిన యిరువదియైదు సంవత్స
రములకు గురుపీఠమువారు చేసిన యీతీర్పు నెంతని మెచ్చుకోవచ్చును!
ఈసాధ్వియొక్క యత్యద్భుతకార్యములను వర్ణించుచుఁ దరువాత
కవులు ప్రబంధములను జేసిరి; విద్వద్గాయకులు నాటకములను గీతము
లను రచించి యాడి పాడిరి; దేశమందంతటను బహుస్థలములయం
దామెకు ప్రజలును ప్రభువులును ప్రతిరూపములనునిలిపిరి. రుయాన్
పురమునం దామె యగ్నిలో నాహుతి చేయఁబడిన వేదికయందు సుం
దరమయిన మందిరము కట్టఁబడి యామె గుణవర్ణనము శిలాక్షరము
లుగా నిగనిగలాడు పాలఱాలపయిని చిత్రింపఁబడెను.

Mrs. ELIZABETH FRY.

ఎలిజబెత్ ఫ్రైదొరసాని.

ఫ్రైదొరసాని 1780 సంవత్సరము మెయినెల 21 వ తేదిని
ఇంగ్లండుదేశమునందు జనన మొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జాన్‌గర్నీ;
తల్లిపేరు కేథరైన్‌బెల్. ఆమెతల్లిదండ్రు లిరువురును ధనసంపన్ను లయి
సుప్రసిద్ధము లయినవంశములయందు జనియించినవారు. తండ్రి మహా
ధనసంపన్నుఁడు; తల్లి విద్యారూపగుణసంపన్నురాలు. ఎలిజెబెత్తనునది
పసితనములో జననీజనకులీమెకుఁబెట్టిన కన్యకానామము; ఫ్రైయనునది
వివాహబంధమువలనఁ గలిగిననామము. తల్లిదండ్రులకుఁ గలిగిన పండ్రెం
డుగురు బిడ్డలలో నీమె మూఁడవది. ఈమెకు తోడఁబుట్టినవాండ్రు
నలుగురును తోడఁబుట్టినపడుచు లేడుగురును నుండిరి. బాల్యమునం
దీమె చురుకుఁదనమును సూక్ష్మబుద్ధియుఁ గలదియే యైనను విద్యయం
దంతగా శ్రద్ధవహించి పేరుపొందినదికాదు. శైశవమునం దీమె పుష్ప
ములయందును సృష్టివైచిత్ర్యములయందును ప్రీతికలదయి, తల్లివెంట
నుద్యానవనమునందుఁ దిరుగునప్పుడు వృక్షలతాదులయొక్కయు పుష్ప
పల్లవాదులయొక్కయు సౌందర్యమున కాశ్చర్యపడుచు డెందమునందా
నందించుచుండెను. ఉత్తమప్రవర్తనము గలదియు విద్యావతియు నైన
తల్లియొక్క సుగుణసంపదనుబట్టి యీచిన్నది దయార్ద్రహృదయయయి
బీదలయొక్కయు వ్యాధిగ్రస్తులయొక్కయు నిండ్లకుఁ బోయి యుపచా
రములచేతను మంచిమాటలచేతను వారి నాదరించుచు వచ్చెను. ఉగ్గు
పాలనాటినుండియు పరోపకారచింతను గఱపిన యీయుత్తమమాతను
గోలుపోవలసినదురవస్థ పండ్రెండేండ్లయీడుననే యీబాలికకు సంభవిం
చెను. ఇట్లు 1792 వ సంవత్సరమునందు మాతృమరణదుఃఖము సంభవిం
చునప్పటికి తల్లికడుపునఁ బుట్టిన పండ్రెండుగురిలో నగ్రసంతానమునకు
పదునేడేండ్లప్రాయమును కనిష్టసంతానమునకు రెండేండ్లయీడునున్నుండెను.

ఈమెతండ్రి తనబిడ్డలు మంచివారును సమర్థులును గావలెనన్నయభిలాష
తో వారికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుటయం దత్యంతశ్రద్ధవహించుచుండె
ను. ఈమె చిత్రలేఖనమునందును సంగీతమునందును నాట్యమునందును
మహాసమర్థురాలయ్యెను. ఈమె కంఠస్వరము కిన్నరస్వరమువలె నత్యంత
మధురమై వినువారివీనులకు విందుగొలుపుచుండెను. అశ్వారోహణము
నందుసహిత మీమెకు నిరుపమానమైన ప్రవీణత కలిగియుండెను. ఈమె
తనయక్కలిద్దఱివలె నంతచక్కనిది కాకపోయినను, పలుచని పొడవైన
శరీరమును పట్టువలె మృదువైనదీర్ఘశిరోజములును కలకలలాడెడు నవ్వు
మొగమును గలదై మొత్తముమీఁద రూపవతి యనఁదగినదిగానేయుండె
ను. ఈమె బాల్యావస్థలో తాను పట్టినపట్టేకాని యితరులు చెప్పినమాట
వినకుండెడుస్వభావము కలదిగా నుండెనఁట! పెంకెపట్టని యాకాల
ములో నెల్లవారును భావించి గర్హించినయాగుణమే పెద్దపెరిగినతరు
వాత సత్కార్యాచరణమునందలి నిర్నిరోధమైనపూనికగా మాఱి
యీమె కమూల్యగుణాలంకారమయి యెల్లవారలశ్లాఘనకును యోగ్య
మయ్యెను. పదునాలుసంవత్సరములప్రాయమప్పు డీమెకు వచ్చిన యొక
గొప్పవ్యాధివలననే యీమెకు పరార్థపరత్వ మధికమయినను, 1798వ
సంవత్సరారంభమున వినఁదటస్థించిన యొక మతగురువుయొక్క ధర్మో
పన్యాసమువలన నీమె పునస్సృష్టియైనట్లు పూర్ణముగా మాఱిపోయెను.
పదునేడేండ్లప్రాయమునందుండినయామె యప్పుడు తన గ్రామములోని
బీదబిడ్డల విద్యాభివృద్ధినిమిత్తమయి యొకపాఠశాలను ప్రప్రథమమున
నొక్కపేదబాలునితో నారంభించెను. ఆపాఠశాల దినదినాభివృద్ధినొంది
యల్పకాలములోనే పెద్దదయి, ఆమె వివాహానంతరమున పితృగృహ
మును విడిచి భర్తృగృహమునకుఁ బోవలసివచ్చినప్పటి కెనుబది యే
డుగురు బాలురను బాలికలను గలదియయ్యెను. ఆపాఠశాలయందలి
పిల్లలు విద్యాబుద్ధులయందు వృద్ధిఁ బొందుటయేకాక యామెయంద

త్యంతానురాగము గలవారయి యామె వియోగమునకు తల్లిని విడువ
వలసినబిడ్డలవలెఁ బరితపించిరి. అంతపెద్దపాఠశాల నన్యులసాహాయ్య
మును గోరక యొక్కతెయు నామె యెట్లు సమర్థతతో నిర్వహింప
గలిగినదో యాశ్చర్యకరముగా నున్నది.

ఈమె తనకు పందొమ్మిదియేండ్లు నిండిన తరువాత 1800వ సం
వత్సరమునందు ఆగష్టునెల 19వ తేదిని జోసఫ్ ఫ్రై యనునాతనిని
వరించి వివాహము చేసికొనెను. అతఁ డొకగొప్పవర్తకసంఘమునందు
భాగస్థుఁడుగా నుండెను. ఈవధూవరు లిరువురును పరస్పరానురాగము
గలవారయి, శరీరములు వేఱైనను మనస్సొక్కటియై యైకమ
త్యముతోఁ గలసిమెలసి వర్తించుచుండిరి. భర్తయం దవ్యాజానురా
గము గలది యగుటచేత భార్య హృదయపూర్వకముగా భర్తకు
విధేయురాలయి తదాజ్ఞానుసారముగా మెలఁగుచుండెను; భార్యయందు
విశుద్ధప్రేమము గలవాఁ డగుటచేత భర్తయు భార్యమాటయం
దాదరము గలవాఁడయి యామెమనసు కనిపెట్టి యనుకూలుఁడయి
ప్రవర్తించుచుండెను. ఇట్లు ప్రతివిషయమునందును దంపతులమనస్సు
లొక్కటియయి యేకీభవించుచుండుటవలన గృహము నిరంతరసుఖదా
యకమయి భూతలస్వర్గమువలె నుండెను. ఆమె గృహవ్యయములను
గూర్చి సరియైనలెక్కలుంచి, భోజనవ్యయములు, వస్త్రములు, తోఁట
ఖర్చులు, సేవకులజీతములు, ధర్మము మొదలయినవి వేఱువేఱుగా
పద్దులు వ్రాయుచు నేమియు దుర్వ్యయము కాకుండ నాదాయవ్యయ
ములను చక్కఁగా విమర్శించుచుండెను; సేవకులయం దనురాగము గల
దయి వారిమనస్సులు నొప్పింపక వారివలన నేర్పుతోఁ బనులు గొనుచు
వారిప్రేమకుఁ బాత్రురా లయ్యెను. విద్యావతు లయిన యువతులు
భర్తల కడఁగియుండరనియు గృహకృత్యములను నిర్వహింపఁజాలరని
యు ప్రలపించెడు మనయార్యావర్తములోని యపూర్వబుద్ధిమంతులీకాం

తాపసియొక్క పవిత్ర చరిత్రమును జదివియైనను విదుషీవిదూషకులు గాక బుద్ధి తెచ్చుకొందురుగాక!

భర్తవలన నీమెకు పదునొకొండుగురుబిడ్డలు పుట్టిరి. బిడ్డలయం దీమె యపారప్రేమము గలదయి వారిసంరక్షణము నితరులకు విడిచి పెట్టక స్వయముగా తానే చేయుచు, కొంతయీడు వచ్చువఱకును రాత్రిందివములు వారి నెప్పుడు నేమఱక కంటికి రెప్పవలె సదా కాపాడుచుండెను. వారిలో నెవ్వరి కెంతచిన్నజబ్బు చేసినను వారి యల్పబాధను సహితము చూచి సహింపలేక శోకించుచు, కావలసిన యుపచారములను పథ్యపానములను తానే చేయుచు, వారు స్వస్థపడువఱకును మనశ్శాంతిలేక పరితపించుచుండును. పిల్లలును తల్లియెడల నపరిమితప్రేమగలవారయి, తల్లి యొక్కనిమిషము తమకంటఁబడకపోయిన పక్షమున మిన్ను విఱిగి మీఁదఁబడినట్టు లేమియుఁదోఁపక విచారగ్రస్తులయి యుండి దూరమునుండి యామెకంఠస్వరము వినఁబడఁగానే పట్టరానియానందముతో నెదురుగా పరుగెత్తుకొని పోయి తల్లిని కౌఁగిలించుకొనుచుండురు. ఇట్లీమె బిడ్డలయం దింతప్రేమ చూపునదిగా నుండినను; పిల్లల నల్లరిచేయనీయక వారి నెల్లప్పుడును నాజ్ఞాబద్ధులనుగానే యుంచు చుండెడిది. వారిని తనకిష్టములేనిపని నుండి మరలించుటకయి యొక్క పరుషోక్తిసహితము నోటినుండి వెడలవలసిన యక్కఱలేక ప్రేమాస్పదములయిన కన్నులనుండి వెలువడి యనంగీకారసూచకమైనయొక్కచుఱుకుచూపో భ్రూసంజ్ఞయో చాలియుండును. ఇట్లు ప్రేమానుబంధముచేత బద్ధులయి యామె కాజ్ఞానువర్తులయి భయభక్తులుచూపుచు మెలఁగుచుండెడివారొక్క బిడ్డలుమాత్రమేకారు, దాసదాసీజనులును ఆమెయెడల మాతృభక్తి కలవారయి, స్వకృత్యముల నణుమాత్రము నేమఱక, ఆమెయాజ్ఞలనతిక్రమింపక పరమవిధేయులయి శ్రద్ధాభక్తులతో జరుపుచుండెడివారు.

ఆమె తన పరివారమును స్వకుటుంబములోనివారిని గానే భావించి ప్రేమించుచు, వారు ప్రమాదవశమునఁ జేసినతప్పులను క్షమించుచు, వారిని తనబిడ్డలవలెనే యాదరించుచుండినను, వారిని మనస్సువచ్చినట్టు తిరుగనీయక యెప్పుడును తగినకట్టుపాటులోనే యుంచుచుండెను. అందుచేత వారు తమయజమానురాలియెడల భక్తివిశ్వాసములు కలవారయి సర్వదా వినయవిధేయతలతో సేవించుచు, తమపనుల నత్యంత శ్రద్ధాళువులయి యుక్తకాలములో నిర్వహించుచు, ఆమెయాజ్ఞలనెల్ల శిరసావహించి హృదయపూర్వకముగాఁ జేయుచు, ఆమె నిమిత్తమయి యావశ్యకమైనయెడలఁ దమప్రాణములనైన సమర్పించుటకు సంసిద్ధులయియుండునంత యనురాగము గలవారయి యుండెడివారు.

1813 వ సంవత్సరమునందు లండన్ నగరమునందలి 'న్యూగేట్' (నూతనద్వారము) అను పేరుగల ప్రధానకారాగృహములో నుంచఁబడియుండు స్త్రీలయొక్క దుస్థితినిగూర్చి శోచనీయము లయినకథలు ఫ్రైదొరసానియొక్క చెవి సోఁకెను. వారి దుఃఖకథలను విని యామె మనస్సునందు సంతాప మొంది తనసహోదరీతుల్య లయిన యాయభాగ్యురాండ్రయొక్క దౌర్భాగ్యమును గొంతవఱకైనను దొలఁగించి వారిని మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుట యెట్లు సాధ్యమగునా యని యామె తలపోయఁజొచ్చెను. ఆచెరసాలలోని యిన్నూఱు ఘనగజముల వైశాల్యముగల నాలుగు చిన్నగదులలో మున్నూఱుగురు కారాబద్ధురాండ్రు వారివారి బిడ్డలతోడఁ గూడ నుంచఁబడిరి. వారిలోఁ గొంద ఱపరాధినులు; కొందఱు నిరపరాధినులు; కొందఱు విమర్శింపఁబడి దోషస్థాపనానంతరమున శిక్షింపఁబడినవారు; కొందఱింకను దోషనిర్ధారణము లేక విమర్శార్థము తేఁబడినవారు; కొందఱు నరహత్యాది ఘోరపాపములఁ గొడిగట్టిన కఠినచిత్తురాండ్రు; కొందఱు దారిద్ర్యదోషముచేత నల్పాహారవస్తుచౌర్యాదులకు లోఁబడవలసినవా రయినపశ్చాత్తప్త

ఒత్తురాండ్రు. ఇట్టి నానావిధవిశేషగుణములవా రందఱు తారతమ్యవిభేదము లేక యేకసమూహముగా నక్కడఁ జేర్పఁబడియుండిరి. వారికిఁ బొద్దు గడచుట కక్కడ పని యేమియు లేదు; వారు యుక్తముగా నడచుచున్నారో లేరో చూచుటకుఁ దగినపయిపరామర్శయు లేదు. అందఱిపైని కారాగృహాధికారి యొకఁడును వానికి సహాయుఁడుగా బాలుఁడయిన యాతనికొడు కొకఁడును అధికారము చెల్లించుచుండిరి. వారిలోఁ బెక్కండ్రకు మూఁటికి పేలికలును చింపిగుడ్డలును దక్క నంగములను గప్పుకొనుటకుఁ దగినవస్త్రములైనను లేవు. వారు వంటచేసికొన్నను, భుజించినను, వసించినను, కూరుచున్నను, శయనించినను, మఱి యేమిచేసికొన్నను, ఆనాలుగు చిన్నగదులలోనే చేయవలెను. వా రక్కడ సామాన్యముగా నొండొరులను తిట్టుకొనుచు, శపించుచు, అవాచ్యములు పలుకుచు, అసహ్యములయిన పాటలుపాడుచు, కాలముగడపుచుందురు. కారాగృహమును సందర్శింపవచ్చినవా రెవ్వరైన నామార్గమునఁబోవఁ దటస్థించినపక్షమున వారందఱును గుంపుగా ద్వారములకడఁ జేరి "ఆఁకలి" "అన్నము" అని యఱచుచు, కడుపులు నోళ్లు బాదుకొనుచు, డబ్బునిమిత్త మినుపకడ్డీల సందులలోనుండి చేతులు చాచుచుందురు; వచ్చినపుణ్యాత్ములలో నెవ్వరైన జాలి పడి చేతులలోఁ గాసువీసము లేవియైనఁ బెట్టినపక్షమున వానిని వెంటనే చెఱసాలలోని కల్లంగడికిఁ బంపి మద్యము తెప్పించుకొని త్రాగుచుందురు. వారిపరిభాషయం దన్న మనుమాటకు కల్లనియే యర్థము. వారిలో సాహసికురాండ్రు కొందఱు ద్వారముల సమీపమునకు వచ్చినవారివస్తువులను చేతులు చాచి బలవంతముగా నూడఁబెఱికికొనుటయుఁ గలదు.

ఒకనాఁడు మానసీయులైన సుందరు లిద్దఱు కారాగారమును జూడఁబోయిరి. వారు కొంతసే పితరవిషయములనుగూర్చి మాటాడిన

తరువాత చెఱసాలలోనిస్త్రీలస్థితిని బాగుపఱచుటనుగూర్చి ప్రస్తావన చేయఁగా కారాగృహాధికారి "వారు బాగుపడుట యసాధ్యము. నామాట నమ్ముఁడు. వారు బాగుపడుటకు శక్యముకానంతదుర్వృత్తిలోను పాపములోను మునిఁగియున్నారు." అని గంభీరస్వరముతోఁ జెప్పెను. అప్పటికారాగారాధిపతులు చిరకాలాగతాచారప్రభావమును బట్టి దయావిహీనహృదయు లయి, కారాబద్ధులసంస్కారమునుగూర్చి యెవ్వరైన ముచ్చటించినను వారిమాటల నాదరింపక వారిని తిరస్కారదృష్టితోఁ జూచి పరిహసించునంతటికఠినదశకు వచ్చి యుండిరి. అప్పుడా సుందరులలోనుండి మృదుమధురస్వరముతో "దేవుఁడు తలఁచుకొన్నను వారు బాగుపడరా? వారు దేవునిశక్తికి మించియున్నవారని మీయభిప్రాయము కాదనుకొనెదను." అని యొకవాక్యము వెలువడెను. ఆమాట విని యులికిపడి యతఁ డావాక్యములు వచ్చిన వంకకు దృష్టిపఱపి, దీర్ఘశిరోజములతోను దయారస మొలుకుచున్నశాంతముఖముతోను మహోత్సాహముచేతఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్న వెలితళుకుఁ గన్నులతోను నిలుచుండి ధీరత్వము మూర్తీభవించినట్టున్న పొడవైన సుందరవిగ్రహమును బొడగాంచి, క్షణకాల మేమి చెప్పుటకును తోఁచక యూరకుండి కడపట "నాయభిప్రాయ మది కాదు. ఈకారాగృహమునందు మతబోధచేయుటకయి నియమింపఁబడియున్న మతాచార్యునకు వీరిని బాగుచేయుట యసాధ్యమైనదని చెప్పుటతప్ప నాయభిప్రాయము వేఱొకటి కాదు." అని తడఁబడుచుఁ బలికెను. పయి యట్లు పలికినయామె మసఫ్రైదొరసానియే యని దీనిం జదువువారికి వేఱుగఁ దెలుపవలసినయావశ్యకముండదుగదా? ఆనాటి కాచెలికత్తె లిద్దఱును వారియొద్ద సెలవు గైకొని వెడలిపోయిరి. ఇట్లు వెంటఁబోయిన రెండవయామె ఫ్రైదొరసానియొక్క యక్కచెనిమిటియు పరోపకారములయం దసమానదీక్ష వహించినవాఁడును నయిన సర్ ఫవెల్ బక్స్టన్ దొరవారిసహోదరి యగు అనాబక్స్టన్ కన్య

తరువాతఁ గొన్నిదినములకు ఫ్రైదొరసాని యొక్కతె యొంటిగా మరలఁ గారాగృహమునకు వచ్చెను. ఆమె చేతిలో నప్పు డొక్క పుస్తక ముండెను. ఈసారి కారాగృహాధికారు లామె నెక్కువగౌరవముతోఁ జూచి యాదరించిరి. వారియాదరణకు సంతోషించి యామె కారాబద్ధురాండ్రయి యున్నస్త్రీలలోఁ గొంతసేపు తన్నొంటిగా విడిచి వారితో మాటాడుట కంగీకరింపుఁడని వారిని ప్రార్థించెను. వారిని బాగుచేయఁ బ్రయత్నించుట నిష్ఫలమనియు, వారితో నొంటిగానుండుట యపాయకరమనియు చెప్పి, కారాగృహాధికారియు మతాచార్యుఁడును ఇతర రాజపురుషులును ఆమెను నిరుత్సాహపఱిచి యామెయుద్యమమును వారింపఁజూచిరి గాని వారిమాటలామెచెవులలో దూఱినవి కావు. ఆమాటలవలన నామె యెంతమాత్రమును భయపడక, భగవంతుఁడు తనకు రక్షకుఁడయి యుండఁగా నితరులవలనఁ దన కపాయము రాఁజాలదని పలుకుచు, కృతనిశ్చయురాలయి తనపట్టును విడువకుండెను. అంతటిదృఢమనస్కురాలయి యున్న యామెప్రార్థనను త్రోసివేయఁ జాలక తుదకు, బందీశాలాధ్యక్షు లంగీకరింపవలసినవారైరి. ఎంతచెడి హీనదశయం దున్నవా రయినను తనకువలెనే నిత్యము లైనయాత్మలు గలవారయి, అజ్ఞానాంధకారముచేతఁ గన్నుగానక పాపపంకమునఁ బడినవారైనను పశ్చాత్తాపావలంబదండముచే మరల లేవఁ దగినవారయి, అరివర్గపిశాచావేశముచేత మతిచెడి ధర్మముతోడి పోరాటమునకుఁ బూనినవా రయినను దయనీయ లైనయబలలేయయి, తనసోదరీతుల్య లయిన యీశ్వరపుత్రికల వద్దకుఁ బోవునప్పు డాత్మసంరక్షణార్థముగా నామె కేమిసాధనములు కావలెను? ఈశ్వరభక్తియే యామెకు వజ్రకవచము; ప్రేమార్ద్రమైన పరిశుద్ధహృదయమే యామె కభేద్యఖేటము; దయాధర్మాదులే యామె కమోఘాయుధములు. ఇటువంటి యప్రతిహతసాధనములచే నాయ

ముగాఁ గొని యప్పు డామె నిర్భయముగా కారాబద్ధురాండ్రయి యున్నయువతులయొద్దకు నడచెను. ఆమె సమీపింపఁగానే యాయువతు లామెను జూచి యన్నమునకు డబ్బులు డబ్బు లని యొక్కపెట్టున నఱవఁ దొడఁగిరి. వారిపరిభాషయం దన్న మన్నపదమున కర్థమేమో యీవఱకే తెలుపఁబడినది. అప్పు డాకారాగారము మనుష్యనివాస మయిన మందిరమువలెఁ గాక యడవిమృగములతో నిండియున్న గుహవలెనే కానఁబడెను. ఆకేకలలోను సమ్మర్దములోను తా నావఱ కుపోద్ఘాతముగా వారికి బోధింపనుద్దేశించికొని వచ్చినమాటలను మఱచిపోయెనుగాని యామె ధైర్యమును మాత్రము విడిచిపెట్టక, తనచేతిలో నున్న బైబిలులోని నూతననిబంధన గ్రంథమును విప్పి, వారికిఁ జదివి వినిపింపఁ దలఁచుకొని వచ్చినభాగమును దీసి, విస్పష్టమయి మధుర మైనగంభీరస్వరముతో నుల్లములు పల్లవించునట్లు చదువఁదొడఁగెను. వారిలోఁ బలువుర కాయుత్తమగ్రంథమును వినుట యదియే ప్రథమమయి యుండును. ఆమె శ్రావ్యనాదముతోఁ జదువుచున్నకొలఁది నంతకంత కాసందడి యడఁగి, వారిలోఁ బలువురు హర్షపులకాంకితగాత్రలయి యావేదవాక్యముల నత్యంత భక్తితోను శ్రద్ధతోను వినుచుండిరి. వారిలో చిరకాలాభ్యస్తపాపకర్మాభ్యాసముచేతఁ గఠినచిత్తలయి వ్యగ్రప్రాయ లయి యున్నవారుసహిత మావాక్యార్థమున నం దాదరము చూపకపోయినను, తమమీఁది యవ్యాజప్రేమతో వచ్చి తమక్షేమమునే నిష్కళంకహృదయముతోఁ గాంక్షించుచు తమ యాత్మోజ్జీవనముకొఱకే మాటాడుచున్న యాసాధ్వీమణియొక్క నిర్మలవాక్యామృతరసపానముచేత నుత్తిల్లి దేహములు పరవశములు కాఁగా సందడి మాని నిశ్శబ్దముగా నుండిరి. ఒకరిద్ద ఱింకను దమలోఁదాము మాటాడుకొనుచుండఁగా నత్యంత శ్రద్ధాళువయి వినుచుండినయంగన యొకతె చేయెత్తి "మాటాడకుఁడు. ఈదేవతావాక్యము వినఁబడ

కుండ సందడి చేయకుఁడు." అని హస్తసంజ్ఞతో వారిని వారించెను. ఆకారాగృహమంతయు నాసమయమున దుష్టాంగనల నెడఁబాసి పుణ్యాంగనలతో నిండినట్లును, రాక్షసస్త్రీలను బోనాడి దేవతాకాంతలను దెచ్చికొన్నట్లును, అయ్యెను. ఆదివ్యవాక్యామృతరసప్రవాహముచేత ననేక కాంతల శిలాకఠినచిత్తములు కరఁగి నీరయ్యెను; అనేక కాంతల నేత్రములనుండి యానందబాష్పములు జాలుకట్టెను; అనేక కాంతల గాత్రములు గగురుపాడిచెను. అహా! సౌజన్యమునం దెంతటి యద్భుతశక్తియున్నది! గ్రంథపఠన మయినతరువాత నామె బిడ్డతల్లులను జూచి వారివలె తానును బిడ్డతల్లియే యగుటచేత బిడ్డల యెడల తల్లుల కెట్టివాత్సల్య ముండునో బిడ్డల సుఖమునిమిత్తము తల్లు లెంత తల్లడిల్లుదురో తా నెఱుఁగుదు ననియు, యుక్తాహారమును శుద్ధవాయువును దేహపరిశ్రమమును లేకపోవుటచేత శుష్కించి యున్న యాబిడ్డలను జూడఁగాఁ దనమనస్సు దహించుకొనిపోవుచున్న దనియు, అసహాయులయియున్న యాబిడ్డలను చక్కఁగా సంరక్షించి వారిని సన్మార్గమునకుఁ ద్రిప్పుట తల్లుల కెల్ల ధర్మమగుటచేత దుస్స్థిలో నున్న యాబిడ్డలకొఱకయి చెఱసాలలోనే యొకపాఠశాల నుంచుట యుచితమనియు, నానావిధముల బోధించి పాఠశాలయం దిష్టముగల తల్లు లెల్లను చేతులెత్తవలసినదని యడిగెను. కృపారసము వెదచల్లెడి యామెచల్లని పలుకులవల్ల నుల్లములు కరఁగినవారయి కన్నులనుండి జొటజొట నీరుకారుచుండఁగా నొక్కసారిగా బిడ్డతల్లు లందఱును జేతు లెత్తిరి. కొంతకాలమున కాచెఱసాలలోని బిడ్డలనిమిత్తము యొక పాఠశాల స్థాపింపఁ బడినది. ఆపాఠశాల కుపాధ్యాయినిగా కారాబద్ధురాండ్రలోని యొకయువతి యచ్చటివారందఱిచేతను కోరుకొనఁ బడినది. ఆయువతి తాను యుక్తప్రవర్తనము కలదయియుండుటయే కాక పాఠ[illegible]నుగూడ చక్కఁగా నిర్వహించినందునఁ బనునేనుమాన

ములయినతరువాత పయియధికారు లాయువతిని క్షమించి విడుదల చేసిరి. ఆమె యాదినమునఁ గొన్నిగంటలకాల మక్కడఁ గడపి యింటికిఁ బోయెను. తత్కాలమునకు తమ తొంటి యవగుణములను విడిచి మంచితనము పూనినట్టు కనఁబడినను, ఆకారాబద్ధురాండ్రబుద్ధులు మాఱుటకు చిరకాలము పట్టినది.

ఫ్రైదొరసాని తనబిడ్డలసంరక్షణమునిమిత్తము విశేషకాలముగడపవలసిన దయినందున 1816వ సంవత్సరమునఱకును వస్త్రహీనలయిన వారికి వస్త్రములు పంపుట యప్పుడప్పుడు పోయి బైబిలులోని భాగములు చదివి వినిపించుట మొదలయిన పనులుతప్ప చెఱసాలలోని స్త్రీలనిమిత్తమయి విశేషముగా నేమియుఁ జేయలేకపోయెను. ఆమె ప్రోత్సాహమువలన 1817 వ సంవత్సరమునందు న్యూగేట్ చెఱసాలలోని కారాబద్ధులగు స్త్రీలస్థితిని బాగుపఱచునిమిత్తమయి యొకసమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆమె నిరంతరప్రయాసమువలన చెఱసాలలోని స్త్రీలలో నల్పకాలముననే యద్భుతమైన మార్పుగలిగెను. ఆమార్పున కాశ్చర్యపడి కారాగృహాధికారు లామెకు సర్వవిధముల సహాయులయి యామెకర్తవ్యమని చెప్పినదానినెల్ల నంగీకరించి యామెకుఁ బ్రోత్సాహము కలిగించిరి. ఇట్లు చెప్పుటనుబట్టి యామె పూనిన ఘనకార్యము విశేషకష్ట మక్కఱలేక యనాయాసముగా నెఱవేఱినదని దీనిం జదువువారు భ్రమపడఁగూడదు. లోకములో కష్టముల కోర్చి ధైర్యమును సహనమును నిరంతరోద్యమమును పూనని సుఖపరాయత్తచిత్తులలో నెప్పుడు నెవ్వరును ఘనకార్యమును దేనిని జేసినవారు లేరు. బురదలోదిగి బాహువులు నొప్పిపెట్ట దేహమునఁ జెమ్మటలుపట్ట ముక్కున నూర్పులుపుట్ట శ్రమపడినం గాని బురదకు వెఱచి పయినుండి పలుకువారి పంచదారపలుకులచేత నెవ్వఁడును పంకమున దిగఁబడినవాని పైకి లేవఁడు. మంచిని జేయువలె నన్నపక్షమున సుఖమును త్యజించి

కష్టములకు సహించి యెడ తెగనిపాటు పడవలెను. ఆచెఱసాల ఘాతుక మృగబహుళమైన గుహావంటిదిగాని గృహమువంటిది కాదని పైని వర్ణింపఁబడినదికదా. అట్టి యసహ్యస్థలము గొప్పవంశమునఁ బుట్టి యాబాల్యమును భోగముల ననుభవించుచు సుఖపడ మరగిన మన ఫ్రైదొరసానివంటి పుష్పకోమలుల కెంత దుస్సహమయినదిగా నుండునో చెప్పుటకంటె నూహించుకొనుటయే సుకరము. కొంచెము కాలమయినతరువాత నచ్చటివారి చేష్టలనుగూర్చి యామె యిట్లు వ్రాసెను.—"మాలోఁ గొందఱ మించుమించుగాఁ బ్రతిదినమును కారాశాలను జూచుటకయి పోయిన సమయములలో చెఱసాలయందలి స్త్రీభాగములో నడచెడి దారుణములైన దుర్వ్యాపారములను జూచితిమి. పీడించుట, బాసలు చేయుట, జూదము లాడుట, పోట్లాడుట, దుర్భాషలాడుట, చెడుపాటలుపాడుట, గంతులువేయుట, పురుషవేషములు వేసికొని యల్లరిచేయుట, ఇట్టివే యనేకములు చెప్పను విననుదగినవి కావు. అందుచేత మేమది వయసువారిని వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుట కర్తవ్యమయినతావు కాదని భావించితిమి." ఆస్థల మామెకు గోఁత పుట్టింపక పోలేదు. అయినను మంచిని జేయవలెనన్న యుత్సాహముచేతను భగవత్ప్రీతికరకార్యతత్పరత్వముచేతను నాసాధ్వి సమస్థమునకు నోర్చుకొన్నది. ఇట్టి హేయస్థలావలోకమునకు సహించి పదిమాసములు పనిచేసినపిమ్మట నామె మరల నిట్లు వ్రాయఁగలిగెను—

"మే మేర్పఱచినవిధు లెప్పుడో యరుదుగాఁ గాని సామాన్యముగా నతిక్రమింపఁబడలేదు. వారు మేరమీఱక నియమించిన వ్యవస్థలోనే యుండిరి. వారు మాకు పరమవిధేయురాండ్రయి వర్తించిరి. దయచూపుటతప్ప వేఱువిధముగా వారియెడల మేమెప్పుడును ప్రవర్తింపకపోయినను వారిలో నొక్కతె నాతో దండనాధికారియొద్దకు పోవుటకంటె నాయొద్దకు వచ్చుట కెక్కువ భయపడుచుండు నని చెప్పినది.

ఈకాలములో మేమెప్పుడును ఏస్త్రీని శిక్షింపనులేదు; శిక్షింపఁదలఁచుకొనులేదు. నేనుగాని నాసఖులుగాని విధించినశాసనముల నతిక్రమింపక యింత చక్కఁగా ననువర్తించుట క్రమశిక్షితములయిన కుటుంబములలో సహితమసాధ్యమని తలఁచెదను. పనివిషయమున నన్ననో వారిరువదివేల దుస్తులనుగుట్టిరి. ఈపనియంతయు చిన్నయంగడివాండ్రచే నియ్యఁబడినదగుటచేత వాండ్రిచ్చిన కూలి యత్యల్పమయినది. ఇన్ని వేలలో మూఁడుదుస్తులుతప్ప కనఁబడక పోయినవి లేవు. అవియు స్త్రీల లోపమువలన పోయినట్లు తోఁచదు. వారు ప్రతిమాసమును అఱువది మొదలుకొని నూఱువఱకును మేజోళ్ళ నల్లుదురు. వారుకొంచెముగా నూలుసహితము వడుకుదురు. వారి యార్జనము మొత్తముమీఁద స్త్రీ యొకతెకు వారమునకు 18 పెన్సులు (రు 1-2-0) గిట్టుచున్నది. ఈ సొమ్ము సాధారణముగా వారి యన్నవస్త్రములకు వ్యయపఱుపఁబడును. ఇందు నిమిత్తమయి వారందఱును గలిసి నెలకు నాలుగు పౌనులు (రు 60 లు) ఇత్తురు; మేము సహాయద్రవ్యముగా నెనిమిది పౌనులు (రు 120 లు) ఇత్తుము. ఈరెండుమొత్తములును గలిసి వారికి తగిన మంచివస్త్రములకుఁ జాలియుండును. ఇంకొక ముఖ్యాంశము మతబోధవలన వారిలోఁ గలిగిన గొప్పలాభమయియున్నది. మేము ప్రతిదినమును రెండుసారులు వారికి బైబిలు చదువుచుందుము. వారిలో పలువురకు చదువునేర్పితిమికాని కొందఱుమాత్రమే స్వయముగా కొంచెము చదువుటకు శక్తురాండ్రయినారు. దానివలనఁ గలిగినఫల మత్యద్భుతమైనదిగా నున్నది. అంత యాదరముతో బైబిలును స్వీకరించుట యితరస్థలములలో నేనెచ్చటను జూడలేదు. వారిలోఁ బెక్కండ్రకాపుస్తకమును, అందుఁ జెప్పఁబడిన మతరీతియు నీతియు, అపూర్వముగా నున్నవి. తత్పఠనమువలన వారియాత్మలకుఁ గలిగిన ప్రయోజనము మిక్కిలి తృప్తికరముగా నున్నది. నేనప్పుడప్పుడు ష [illegible] చదువనుద్దే

శించితి నని చెప్పినప్పుడు, నేనేదో గొప్పసంతోషమును వారికిఁ గలు
గఁ జేయఁబోవుచున్నట్టుగా వారు గుంపులుగుంపులుగా నావెంటఁబడు
చుందురు."

ఈమెయొక్క కృషివలనఁ దత్పూర్వము త్రాగుబోతుతనము
నకును దైవదూషణమునకును సోమరితనమునకును దౌర్జన్యమునకును
నిలయమైయున కారాగృహ మిప్పుడు మద్యపానవర్జనమునకును దైవ
భక్తికిని కర్మశీలతకును సౌజన్యమునకును నివాస మయ్యెను. ఆశ్చర్య
కరమయిన యీమార్పునకు సంతోషించి ప్రభుత్వమువా రీమె చేసిన
యేర్పాటులను బ్రిటానియాదేశములోని చెఱసాలలలో నెల్ల నెలకొల్పి
రి. అటుపిమ్మట నీయేర్పాటులు యూరపుఖండమునం దంతట నవలం
భింపఁబడినవి. ఫ్రైదొరసాని బ్రిటానియాద్వీపములలోనున్న చెఱసా
లలనుమాత్రమేకాక, ఫ్రాన్సు జర్మనీ మొదలయిన దేశములకుఁగూడఁ
బోయి యచ్చటి ప్రధానములైన కారాగృహములను పరీక్షించి యం
దలి స్త్రీలస్థితిని బాగుచేయుటకయి బహువిధములఁ గృషిచేసెను. ఇంత
కుముందు చెఱసాలనుండి విడుదలనుబొందిన స్త్రీలు నీతిమాలినవారును
జీవనాధారము లేనివారునయి, స్వోదరపోషణార్థముగా పూర్వపరిచితము
లైన పాపవృత్తులనేమరలఁ జేయువా రగుచుండిరి. ఇప్పుడు చెఱసాల
లోఁ దగినవృత్తులు నేర్పఁబడుటవలన విముక్తిఁబడసినపిదపఁ దు లావృత్తుల
నవలంబించి పాటుపడి పాపముపొంతకుఁ బోక సుఖజీవనము చేయఁగల
వారయిరి. పాపపాశములనుండి విడివడి యిట్లుత్తమజీవనము చేయుటకు
శక్తురాండ్రయిన స్త్రీలు తమకృతజ్ఞతను దెలుపుచు నామెకు లేఖలు
వ్రాయుచుండిరి.

ఫ్రైదొరసాని చేసిన మంచి కార్య మిది యొక్కటియే కాదు.
ద్వీపాంతరవాసదండనము లొందిన స్త్రీలను గొనిపోయెడి యోడలలో
నికిఁబోయి చూ[illegible] యీవఱ కసౌఖ్యమునకును క్రూరత్వమునకును

స్థానములయి యుండినవానిని సౌఖ్యమునకును సమాదరణమునకును
స్థానములనుగాఁ జేసెను. ఓడలలో నెక్కింపఁబడిన స్త్రీలను పశువుల
మందలను దోలినట్లుగా నౌకగదిలోనికిఁ ద్రోయఁగా వా రచ్చట
శాపములుపెట్టుచు, ఒట్లుపెట్టుకొనుచు, జగడములాడుచు, స్వీయపాప
కథల నేకరువుపెట్టుచు, అవాచ్యప్రసంగములు చేయుచు, అకార్యకర
ణముల కుపాయములు రోయుచు, ప్రొద్దు పుచ్చుచుండెడివారు. ఆమె
యట్టియోడలలోనికిఁబోయి బైబిలులోని యుత్తమవాక్యములను వారికి
చదివివినిపించి హితబోధ చేయుచు, ఆప్రయాణములయందు వారికి ధర్మ
బోధ చేయఁదగిన యుపాధ్యాయినుల నేర్పాటుచేయుచు, అధికారులతో
మాటాడి వారిని దయతోఁ జూచునట్లు చేయుచు, గతిమాలిన
దుర్మార్గగాములు లగు నాకామినుల కెన్నివిధములనో మేలు చేసెను.
ఆమె యున్మత్తశరణాలయములకును వైద్యశాలలకును బోవుచు
రోగుల సౌఖ్యములకొఱ కెన్నెన్నివిధములనో పనిచేసెను. ఒకనాఁ
డామె యొక యున్మత్తశరణాలయమునకుఁ బోయినప్పుడు గదిలో
గడ్డిమీఁద పడి పొరలుచున్న యొక పిచ్చిది యామెమాట విని లేచి
తన్నుఁ గట్టియున్నగొలు సీడ్చుకొనుచు నామెవెనుకకు వచ్చెను.
ఆమె దయావిశిష్టములయినచల్లనిచూపులతోఁ జూచుచు తనహస్తము
నాపిచ్చిదాని కందియ్యఁగా నది ప్రేమతో ననేకపర్యాయము లాహ
స్తమును ముద్దుపెట్టుకొనెను. ఆమె క్రైస్తవవేదగ్రంథములను ధర్మా
ర్థముగా బీదలకు పంచిపెట్టుచుండెను. నావికులకును సైనికులకును
కారాబద్ధులకును బీదలకును పుస్తకనిలయములను బెట్టించెను. ఆమె
లోకోపకారార్థముగా వచనరూపమునను పద్యరూపమునను బహు
గ్రంథములను రచియించెను. ఎక్కడ దుఃఖ ముండినదో, ఎక్కడ
దారిద్ర్యపీడ యుండినదో, ఎక్కడ నజ్ఞానముండినదో, అక్కడ నెల్ల
దుఃఖోపశమనమునకై యామె యేదోపనిచేయ వెదకుచుండెను. విపత్తు

లో నున్నవా రెవ్వరును నామెవద్దకు వచ్చి యాశాభంగము నొంది
వెడలిపోయినవారు లేరు. ఒకనాఁ డామె గుఱ్ఱపుబండిలో నెక్కి పోవు
చుండఁగా దారినడుమ నొకచోట నొకబండివాఁడు తలగాయముతో
తనబండిప్రక్కను పడియుండుట కంటఁబడెను. ఆమె తత్క్షణమే తన
బండిని నిలిపి యాబండివానియొద్దకుఁబోయి వాఁడు తనకడుపునఁ బుట్టిన
కుమారుఁ డయినట్టుగా వాని తలగాయమునకు కట్టుకట్టి రక్తస్రావ
మును మాన్పి తరువాత బండినెక్కిపోయెను. ఆమె రోగుల కుపచారము
చేయుటయందును గాయములకు కట్లుకట్టుటయందునుగూడ మహా
సమర్థురాలు. 'పరోపకారార్థ మిదం శరీర' మన్నట్టుగా నామె పరుల
నిమిత్తమే తాను జీవించుచున్నట్టుండెను. ఆమె పవిత్రచరిత్రము లోక
మునకు పరోపకారమును బోధించు మహాకావ్యముగా నున్నది.

ఆమె యతిసుకుమారమయిన దుర్బలశరీరము కలదిగా నుండె
ననియు, భీరుస్వభావము కలదయి బాల్యమునం దెవ్వరైన గట్టిగా
మాటాడినను కోపదృష్టితోఁ జూచినను బావురని యేడ్చుచుండెడి దని
యు, ఆమెచరిత్రమును వ్రాసినవారు చెప్పుచున్నారు. అట్టి సహజ
దుర్బలయయినయీయబలకు ధైర్యసాహసములతో నిట్టిసత్కార్య
ముల నిర్వహింపఁ గలబల మెక్కడినుండివచ్చినది? ఈబల మంతయు
నామెకు మతాభినివేశమునుండియు నీశ్వరునినుండియు వచ్చినదనుటకు
సందేహము లేదు. ఆమెకు మత మంతయు కార్యాచరణములలో
నుండినదికాని క్రియాశూన్యము లయిన శుష్కవాక్యపఠనములలోనుండి
నదికాదు. మతమునకెల్లను లోకజనకుఁడయిన యీశ్వరునియందలి
పితృభావము, ఈశ్వరసృష్టిలోనివారగుటచేత సోదరులైన మానవుల
యందలి భ్రాతృభావము, ఈరెండును ప్రధానములు. ఇందు మొదటి
దానివలన నేర్పడుధర్మ మీశ్వరునియందు దృఢభక్తియుంచి సమస్తవిష
యములలోన నాజ్ఞననువర్తించుట; రెండవదానివలన నేర్పడు ధర్మము

స్వసుఖమునైనఁ బరిత్యజించి పరోపకారకరణమునందు వర్తించుట.
ఈధర్మద్వయము నొకదానిని విడిచి యొకటి యుండునది కాదు. కావున
రెండును నేకధర్మమే యని చెప్పనొప్పును. ఇదియే సర్వమతసార
మయిన పరమధర్మము. దీని నొకసంస్కృతకవీశ్వరుఁ డీక్రిందిరీతిని జెప్పి
యున్నాఁడు—

శ్లో. శ్లోకార్ధేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్.

గీ. గ్రంథకోటులచే నేది గఱపఁబడెనొ
దానిఁ బద్యార్ధమునఁ జెప్పెదను వినుండి-
అగుఁ బరోపకారంబు పుణ్యంబుకొఱకుఁ
బృథివిఁ బాపంబుకొఱ కన్యపీడనంబు.

ఆమె తాను బూనినమహాకార్య మీశ్వరాజ్ఞారూప మైనధర్మ
మని యాచరించెనేకాని పేరుకొఱకును ప్రసిద్ధికొఱకును గాదు. నిజ
మైన మతధర్మము లేక యెఱుఁగక పనికి మాలిననోములతోను వ్రత
ములతోను ఉపవాసములతోను ఉప్పిఁడులతోను కాలక్షేపము చేయు
చుండెడు మనదేశపుస్త్రీలీసాధ్వీశిరోమణివలెఁ బరోపకారపరాయణలు
కాఁ బ్రయత్నింతురుగాక! ఈమెవలె నందఱును చెఱసాలల వైద్య
శాలలును సంస్కరించువారు కాకపోవచ్చును; పుస్తక
లను స్థాపించువారు కాకపోవచ్చును. కాని, మనఃపూర్వక
ముగా కృషిచేసినచో తమ్మును తమకుటుంబములను సంస్కరింపఁగలవా
రును తమయిరుగుపొరుగులవారిని ప్రేమించి వారికి తోడుపడఁగల
వారును కాకపోఁజాలరు. ప్రతిసత్కార్యానుష్ఠానమునందును కష్టము
లుండును. బంగారమునకు మేలిమిని దెచ్చుటకయి దాని నగ్నిహోత్ర

ము లోఁ దష్టము చేయుట యావశ్యకమయినట్టే పరోపకారధూర్వహు లగుపుణ్యాత్ములకు వేఁకుని చెప్పుటకయి కష్టము లావశ్యకములని బుద్ధిమంతులు చెప్పుచున్నారు. తాను పైని వేసికొన్న ఘనకార్యనిమిత్తముననే కాక సంసారవిషయమునను మన ఫ్రైదొరసానిగారికిఁ గష్టము లనేకములు వచ్చినవి. మొట్టమొదట 1808 వ సంవత్సరమునందు కుటుంబమున కంతకు మూలాధారుఁడైన యామెమామగారు కాలధర్మము నొందిరి. తరువాత నామెప్రియసహోదరి యొకతె మృతి నొందెను. పిమ్మట నామెముద్దులమనుమఁడొకఁడు స్వర్గస్థుఁ డయ్యెను. ఆటుపిమ్మట కుమారుని రెండవకూఁతురు లోకాంతరగతురా లయ్యెను. ఆచిన్నది గతించిన పదునొక్క దినములకే యాచిన్నదాని తండ్రియైన పెద్దకుమారుఁడు పరమపదము నొందెను. తండ్రిపోయిన యెనిమిది దినముల కాతనికూఁతు రింకొకతె పరలోకగత యయ్యెను. ఒకదానిపై నొకటిగా వచ్చెడి యిటువంటి కష్టకథను పెంచి చెప్పుట సంతాపకర మగుటచే నీయాపత్పరంపరాకథనము నింతటితో విడిచి పెట్టెదను. ఒకదానివెంట నొకటిగా వచ్చిన యీవిపత్పరంపరలవలన నామెమన స్సించుక చలించినను వెంటనే నిశ్చలత వహించినందున సత్కార్యాచరణమునందలి ధైర్యోత్సాహము లించుకయు తగ్గక మఱింత పెంపు చెందినవి.

తాను బూనినపనిని చేసిని జనులలోఁ బేరు సంపాదింపవలెనన్న యపేక్షతో నామె చేయలేదనియు, తనపేరు బయలికి వచ్చుచున్నదని తెలిసికొన్నప్పు డామె దుఃఖితురాలయ్యెననియు, చరిత్రకారులు చెప్పినను, లోకములో సత్కార్యదీక్ష వహించి పనిచేయువారిపేరు ప్రసిద్ధికిరాక యడఁగిపోవుట యస్వాభావిక మగుటచేత ఫ్రైదొరసానిపేరును సర్వత్ర వ్యాపించి మంచివారిగౌరవాదరములకు పాత్రమయ్యెను.

ఉపకారచింతగలవా రనేకు లనేకస్థలములలో సంఘములుగాఁ జేరి యామెవలెఁ బుణ్యకార్యములు చేయుట కుద్యమింపఁదొడఁగిరి. ధనాధికారసంపన్నులైనఘను లనేకు లామెను సందర్శించి యామెతో సంభాషించి కృతార్థత నొంద యత్నింపఁ గడఁగిరి. డెన్మార్కుదేశపురాజును రాణియు నామెతో విందు గుడిచిరి. 1840 వ సంవత్సరమునందు శ్రీ విక్టోరియామహారాజ్ఞిగా రామెకు దర్శనమిచ్చి, చెల్సీనగరములోఁ బెట్టఁబడినయనాథరక్షణశాలకు సహాయముగా నేఁబదిపౌనులు (రు750లు) నొసఁగిరి. 1842 వ సంవత్సరమునందు ప్రష్యాదేశపురా జామెయింటికిఁ బోయి యామెతో సహపంక్తిని భుజించెను. ఆరాజు నెదుర్కొని గౌరవించిన ప్రస్తావనలో నామె వ్రాసినదానిలోని కొన్నిపంక్తు లిచ్చుటకుఁ బొందుపఱుప ననుజ్ఞ వేఁడుచున్నాను.—"నా భర్తగారును నేనును మాయల్లుండ్రును కుమారులలోను గొందఱితోఁబోయి రాజు నెదుర్కొని, ఉచితపీఠములతోను పుష్పములతోను చక్కఁగా నలంకరింపఁబడియున్న మాసభాసదనమునకుఁ దోడితెచ్చితిమి. అచ్చట మేము మా యనకు మాయెనమండ్రుకొమారితలను కోడండ్రను మాయేడుగురు కుమారులను పెద్దపౌత్రుని నాసోదరీసోదరులను జూపితిమి.......ఆయనకటుతరువాత మేము మామనుమలలోను మనుమరాండ్రలోను ఇరువదియేవురను జూపితిమి." పెద్దకుటుంబముండుట సత్కార్యానుష్ఠానమునకు ప్రతిబంధకమని కొందఱందురు. అది కల్లయని యీయామెదృష్టాంతముచే నెఱుఁగవచ్చును. మంచికార్యమునకు మన స్సెక్కడనుండునో మార్గ మక్కడ నేర్పడును. ఆమె తనయవసానదశలో నీయర్థము వచ్చు మాటలు వ్రాసినది—"పదునేను సంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడు నామనస్సు మారినది మొదలుకొని యనారోగ్యదశలో నున్నను ఆమయదశలోనున్నను పగలైనను రాత్రియైనను నిద్రనుండి

లేవఁగానే దేవునికిఁ బ్రీతికరముగా నేను జేయవలసిన సేవయేది యని మొట్టమొదట చింతింపకుండిన దెప్పుడును లేదని నమ్ముచున్నాను."—ఆఱువది యైదేండ్లు నిండినతరువాత 1845 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 12 వ తేదిని ఆమె తనస్థూలశరీరమును విడిచి కీర్తిశేషురా లయ్యెను. ఆమెయాత్మ సుఖముగా పరలోకమునం దీశ్వరసన్నిధానమునం దున్నను, ఆమె చేసినసత్కార్యము లీలోకమున శాశ్వతముగా నిలిచి యనేకులను పరోపకారకృత్యములకు నిరంతరమును బురికొల్పుచున్నవి.

లేడీ జేన్ గ్రే.

లేడీ జేన్ గ్రే జీవించినకాల మల్పమేయైనను, అంత యల్పకాలము సుగుణము లన్నియు పూర్ణముగా వికాసము నొందుటకు చాలినది కాకపోయినను, ఆయల్పకాలములోని యామెచరిత్రమే సజ్జనుల స్తోత్రమునకు పాత్రమైనంత పవిత్రమైనదిగా నున్నది. ఆమె మితభాషిత్వమును, వినయమును, విశుద్ధహృదయమును, నిష్కళంకచరిత్రమును, సర్వజనశ్లాఘాపాత్రము లయినందున నామె కష్టములకు చింతపడనివారును దుర్మరణమునకు దుఃఖపడనివారును లేకుండిరి.

ఆమెతండ్రి నాల్గవయెడ్వర్డునకు దౌహిత్రుఁడయి యింగ్లండులోని పురాతనప్రసిద్ధ కుటుంబములోఁ బుట్టినవాఁడయి హెన్రీగ్రే యనునామధేయముగల డార్సెట్టుప్రభువు; ఆమెతల్లి యింగ్లండుదేశాధిపతియైన యేడవహెన్రీకి కూఁతురయి ఫ్రెంచిరాజునకు రాణియై భర్తృమరణానంతరమున సఫ్ఫోకుప్రభువును పునర్వివాహము చేసికొన్నమేరీ యను నామెయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రియైన లేడీ ప్రాన్సెస్ బ్రాండనను నామె. ఉభయపక్షములందు రాజబంధువులైన యాదంపతులకీమె 1537 వ సంవత్సరమునందు లీసెస్టరుమండలములోని బ్రాడ్గేటుపట్టణమున జననమొందెను. పసితనమునందే యాచిన్నది విద్యయందత్యంతాసక్తురాలుగానుండెను; తల్లిదండ్రులును తమ కొమారితకు విద్య చెప్పించుటయం దత్యంతశ్రద్ధాళువులయి యామె నధికసమర్థురాలినిగాఁ జేయుటయం దతికుతూహలము గలవారుగా నుండిరి. అయినను వారు భయము చూపినఁగాని బాలికలు బాగుపడ రన్న నమ్మకముచేతనో మఱియే హేతువుచేతనో కాని తమపుత్రికయెడల నతికఠినముగాఁ బ్రవర్తించువారుగా నుండిరి. ఆమెకు మొదటఁ జిరకాలము పండితవర్యుఁడైన ఐల్మరనునతఁ డుపాధ్యాయుఁడుగా నుండెను; [illegible] మహావిద్వాం

సుఁడును సుప్రసిద్ధుఁడును నైన రోజర్ ఆస్కామనునతఁడు విద్యాగురు వయ్యెను. ఆమె యద్భుత ప్రతిభావిశేషమును విద్యాభిలాషమును శాంతస్వభావమును సాధుభావమునుజూచి యుపాధ్యాయులిరువురునుగూడ శిష్యురాలియం దత్యంతవాత్సల్యము గలవారయి యుండిరి.

ఆమె తనతోడ సమానవయస్కుఁడయి యింగ్లండునకు రాజయిన యాఱవయెడ్వర్డునకంటె సర్వవిధముల సమర్థతరురాలని యెల్లరచేఁ బరిగణింపఁబడుచుండెను. ఆమె కుట్టుపనియందు నిపుణురాలయి యనేకకళలయందు సమర్థత కలదిగా నుండెను; వీణాదివాద్యములయందు ప్రౌఢురా లగుటయేకాక మృదుమధురకంఠస్వరము కలదయి కర్ణరసాయనముగా గాత్రమున పాడుటయందును సాటిలేనిదిగా నుండెను. ఆమెస్వభాషయైన యింగ్లీషున సలక్షణముగా వ్రాయుటకును బ్రసంగించుటకును శక్తురాలగుటయే కాక ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్, ల్యాటిన్, గ్రీకుభాషలలో ధారాళముగా మాటలాడుటకును వ్రాయుటకును నేర్చెను. ఇవిగాక హీబ్రూ, ఖాల్డీ, అరబ్బీభాషలయం దీమె తగుపాటి పాండిత్యము కలదయ్యెను. శైశవమునందే యిట్లన్నిభాషలయందు పాండిత్యము కలుగుట మహాశ్చర్యము. నిశ్చలచిత్తమును, అసాధారణగ్రహణ ధారణశక్తియు, బుద్ధిసూక్ష్మతను గలిగియుండుటచేత దురవగాహములయిన శాస్త్రవిషయములుసహిత మామెకు సులభము లయ్యెను. అందుచేత నామె పండితజనైకగ్రాహ్యములయిన యుద్విషయములనుగూర్చి నిపుణముగా బ్రసంగించుటకును వాదములు సలుపుటకును సమర్థురాలయి యెల్లవారల నద్భుతప్రమోదములపాలు చేయఁజొచ్చెను. సహజశరీరసౌందర్యమునకును పాండిత్యమునకును దోడి మెకు యోషిజ్జనామూల్యాభిభూషణము లనఁదగిన మార్దవమును నమ్రతయు సత్యసంధతయు సౌశీల్యము నశోభాతిశయమునుగూర్చెడి యలంకారములుగా నుండెను. [illegible] విద్యాబుద్ధులు చూచి సంతోషించి యింగ్లండురా

జయిన యెనిమిదవ హెన్రీ యీచిన్నదానిని పలుమాఱు రాచనగరునకు రప్పించి దయచూపి యాదరించుచుండెను.

ఈమెకుఁ గడపటగురువైన రోజర్ ఆస్కాము పండితుఁడు తన మిత్రునొకనికి లేఖ వ్రాయుచు దానిలో జేన్ గ్రేయొక్క సుగుణసామర్థ్యములను బహువిధముల శ్లాఘించెను. ఆతఁ డామె కెప్పుడుత్తరములు వ్రాసినను ల్యాటిన్ భాషలో వ్రాయుచుండెను; ఆమెయు నాతని కాభాషలోనే ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయుచుండెను. దీనిబట్టి విచారింపఁగా నామెపాండిత్య మసమానమైన దనియు, ఈడుమించిన దనియు స్పష్టపడుచున్నది. మనదేశమునందు సంస్కృత మెటువంటిదో, యాదేశమునందు ల్యాటిన్ గ్రీకుభాష లట్టివంటివి. అతఁడు 1550 వ సంవత్సరము శ్రావణమాసములో నొకనాఁడు డార్సెట్టు ప్రభువుయొక్క నగరమునకుఁ బోయినప్పు డాకుటుంబ మంతయు మృగయావిహారమునకు వెడలియుండెను. జేన్ గ్రే మాత్ర మింట నున్నదని విని యతఁ డామెను సందర్శించుటకయి తన్మందిరమునకుఁ బోయెను. ఆమె యప్పుడు గ్రీకుభాషలో ప్లాటో యను తత్త్వశాస్త్రజ్ఞుని గ్రంథమును జదువుచుండెను. ఆమె యాభాషయందుఁగూడ నసమానపాండిత్యము గలదయి తత్త్వశాస్త్రవిషయమునఁ బ్రసంగించుట చూచి, పదునాలుగేండ్లలోపలి వయస్సుగల యాబాలికయొక్క తెలివికతఁ డత్యద్భుతపడెను. ఆమె గ్రీకుభాషయందుఁగూడ వ్రాయను జదువను నేర్చినదయి యాతని కాభాషలోనే లేఖలు వ్రాయుటకు వాగ్దానము చేసెను. ఆతఁడు తెఁ సంతోషమును పట్టఁజాలక యింతచిన్నవయస్సులో నింతభాషాజ్ఞానమును శాస్త్రజ్ఞానమును నీ వెట్లు సంపాదింపఁగలిగితివని యడిగెను. ఆమె యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.— "నేను మీతో సత్యమును జెప్పెదను. అదివిన్నప్పుడు మీకొకవేళ నాశ్చర్యము కలుగవచ్చును. నా కీశ్వరుఁడు దయచేసిన గొప్పమేళ్ళలో నొకటి [illegible]

లయినజననీజనకులను దయామయుఁడయిన యుపాధ్యాయుని బ్రసాదిం
చుటవైయున్నది. నేను నాతల్లియొద్దఁగాని తండ్రియొద్దఁగాని యున్న
ప్పుడు నేను మాటాడవలసినను మౌనము వహింపవలసినను కూర్చుండవల
సినను నిలుచుండవలసినను నడవవలసినను తినవలసినను త్రాగవలసినను
సంతోషింపవలసినను దుఃఖింపవలసినను కుట్టవలసినను క్రీడింపవలసినను
నృత్యము చేయవలసినను మఱియేపని చేయవలసినను దేవుఁడు తనసృష్టి
నెంతక్రమముగాను నిర్దుష్టముగాను జేసెనో యంతక్రమముగాను నిర్దుష్ట
ముగాను నేను జేయవలసియుండును. అట్లుకాక నేనేవిషయమున నేమా
త్రము వ్యతిక్రమముగా నడిచినను పరిహాసములతోను పరుషవచనము
లతోను కొన్నివేళల గిల్లులతోను తాడనములతోను పీడనములతోను
నాతల్లిదండ్రులయెడల నాకుఁగల గౌరవమునుబట్టి నేను జెప్పనొల్లని
యితరదండనములతోను నేను బాధింపఁబడుచుండును. ఆమనస్సహాబాధ
చేత నామనస్సు చెదరుచుండుటనుబట్టి నాగురువైన ఐల్మరుగారివద్దకుఁ
బోవలసిన నిమిషము వచ్చువఱకును నేను నరకములో నున్నట్లు భావించు
చుండును. ఆయన మిక్కిలి శాంతముగాను చదువునం దెంతో యభి
రుచి కలుగునట్లుగాను బోధించుటచేత నేనాయనయొద్ద నుండుకాల
మంతయు క్షణములోఁ గడచి పోయినట్టు తలంతును. ఆయనను విడిచి
వెడలిపోవలసి వచ్చినప్పుడు నాస్వాంతము దుఃఖాక్రాంత మగును. నేను
చదువు తప్ప మఱియే యితరకార్యమును జేయవలసినను, అది నాకు
దుఃఖకరముగాను భయంకరముగాను పీడాకరముగాను నుండును. ఈప్ర
కారముగా నాకు పుస్తకములే సంతోషదాయకములుగాను దినదినాధిక
సుఖప్రదములుగాను నుండుటనుబట్టి చూడఁగా నాకితరవినోదము లన్ని
యు వ్యర్థములుగాను పీడలుగాను పొడకట్టును."

ఆమెయొక్క సుగుణగౌరవమును విద్యావిశారదత్వమును తల్లిదం
డ్రులుచూచి య[illegible]నాదింప లేకపోయినను, ఆమెతోడి పరిచితిభాగ్యము

కలిగిన గుణగ్రహణపారీణు లందఱును ఆమె శక్తిసామర్థ్యములను గుణ
సంపత్తిని మెచ్చుకొని పొగడుచుండిరి. ఇతరుల స్తుతులచేత నామె లేశ
మయినను గర్వమును బొందక మఱింత వినయవతిగాను సౌశీల్యవంతు
రాలుగాను అయ్యెను.

మతవిషయమున నీమె రోమీయక్రైస్తవధర్మములకు విరో
ధములయిన ప్రొటెస్టాంటు మతసిద్ధాంతములయందు దృఢవిశ్వా
సము గలదయి తన్మతావలంబురాలయ్యెను. ఆమెయొక్క చిత్తౌన్నత్య
ము మిక్కిలి ప్రకాశించినది. యీమతధర్మావలంబనమునందే ఆమె
చక్కఁగా నాలోచించి సత్యము లనియు నందుచేత నవశ్యానుష్ఠేయము
లనియు హృదయపూర్వకముగా నిశ్చయించుకొన్న ధర్మములనుండి
బహుమానములుగాని బాధలుగాని బ్రతుకుగాని చావుగాని యీమె
నణుమాత్రమును మరలింపఁ గలిగినవి కావు. ఈసత్యము ముందుముం
దీమెచరిత్రమువలనఁ దెలియవచ్చును.

ఇంగ్లండురాజయిన యెనిమిదవ హెన్రీకి ముగ్గురు బిడ్డలుండిరి.
వారిలో మేరీ, ఎలిజబెత్తు, అనువా రిరువురు పుత్రికలు ; కడపటివాఁ
డయిన యెడ్వర్డనుబాలుఁడు పుత్రుఁడు. అతఁడు తనయనంతరమున
మొట్టమొదట కుమారుఁడయిన యెడ్వర్డు రాజ్యమునకు రావలయు
ననియు, తరువాత మేరీయును, అటుతరువాత నెలిజబెత్తును, తదనంత
రమునఁ దనమేనకోడలును, లేడీజేన్ గ్రే తల్లియు నగు ఫ్రాన్సెస్
బ్రాండనను రాజ్యమునకు రావలయు ననియు మరణశాసనము వ్రాసి,
తనకుమారునికి యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకును రాజ్యపాలనము చేయు
టకు పదునాఱుగురను కార్యనిర్వాహకులనుగా నియమించెను. ఆ పదు
నాఱుగురిలో నార్తంబరులాండుప్రభు వొకఁడుగా నుండెను. అతఁడు
తంత్రములవలనను సామర్థ్యమువలనను తక్కినవారి నందఱికిని మించి
తానే సర్వాధికారి యయినట్టుగా యథేచ్ఛముగా [illegible] కార్యములను

నిర్వహించుచు మహాబలవంతుఁ డయ్యెను. ఇట్లు జరుగుచుండఁగా నతని యధికారమునకు భంగము కలిగించు వైపరీత్యమొకటి సంభవించునట్లు కానఁబడెను. ఎవరిపేరిట నీప్రభువు రాజ్యపాలనము చేయుచుండెనో బాలుఁడైన యాఆఱవయెడ్వర్డు దీర్ఘవ్యాధిబాధితుఁడయి యుండెను. రాజు మృతుఁడయ్యెడుపక్షమునఁ దనయధికారము పోవుటయేకాక తన కపాయముసహితము రావచ్చునని యతఁ డెఱుఁగును. అందుచేత రోమీయమతావలంబిని యైన మేరీని రాజ్యమునకు రాకుండఁ జేయుటకును తన యధికారమునకు భంగము రాకుండ నిలుపుకొనుటకును దగిన యుపాయమొకటి యాలోచించి యుపాయబహుళ మయినతంత్రము నొకదానిని నడప నుద్యమించెను. ఈదురాలోచనను మనస్సునందుఁ బెట్టుకొని యతఁడు ముందుగా డార్సెట్టుప్రభువుతో బాంధవ్యమును గలిగించుకొనుటకు యత్నించి, ఆతని పెద్దకూఁతు రయిన లేడీ జేన్ గ్రేను తన నాలవకుమారుఁ డయిన గిల్డుఫోర్డుడడ్లీయను నతని కిచ్చి వివాహము చేయునట్లు డార్సెట్టుప్రభువును ప్రార్థించెను. ఇప్పుడు సఫోకు ప్రభువుగాఁ జేయఁబడిన యాడార్సెట్టుప్రభు వాతనిదురుపాయమును దెలిసికొనలేక దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతఁ దనకొమార్తె నాతనికొడుకున కిచ్చి పెండ్లిచేయుట కొడఁబడెను. 1553 వ సంవత్సరము జ్యేష్ఠ మాసములో వారివివాహము నడచెను. వరుఁడు దృఢకాయుఁడును రూపవంతుఁడును సాధుహృదయుఁడును సద్వర్తనుఁడును నయినందున వధువున కనర్హుఁ డని చెప్పఁదగినవాఁడు కాఁడు. ఈవివాహము మహావైభవముతో నడచెను. రాజయిన యాఆఱవయెడ్వర్డు దంపతులకు గొప్ప కట్నములను బంపి, వధువున కమూల్యము లయిన వివాహవస్త్రముల నిచ్చెను. రా జపాయకరమయినవ్యాధిలో నుండఁగా నిటువంటి వేడుకలు జరగుట ప్రజల కెవ్వరికిని సమ్మతము కాకుండెను.

నార్తంబర్లండుప్రభు విట్లొకకార్యమును నిర్వహించి తరువాతి

కార్యమును కొనసాగించుట కుపక్రమించెను. ఆఱవయెడ్వర్డు వ్యాధిబాధితుఁడయి దుర్బలచిత్తుఁడయి తనచేతిలో నుండుటచేత నాతఁడు మెల్లఁగా రాజును సమీపించి, ఆతనివ్యాధి గూర్చి పరితపించి, ఆతనికి మృతియొకవిధ మగుట తటస్థించెడుపక్షమున తండ్రియొక్క మరణశాసనమునుబట్టి రాజ్యము మేరీయధీన మగు ననియు, అట్లయ్యెడుపక్షమున మేరీ రోమీయమతావలంబకురా లగుటచేత దేశమునకు మితిమీఱిన యనర్థములు మూఁడు ననియు, ఎలిజబెత్తునుగూడ రాజ్యమునకు నర్హురాలినిగాఁ జేయక మేరీనిమాత్రము తొలఁగించుట సాధ్యము కాదనియు, వారిరువురును సవతియప్పలుగాని యేకగర్భజనితలు కారనియు, రాజు మరణశాసనమునుబట్టి వివాహించినను ప్రభుప్రతినిధిసంఘములవా రిరువురిచేతను వారధర్మసంతతిగా నిర్ధారణము చేయఁబడినందున ప్రజ లట్టియధర్మసంతతి రాజ్యమునకు వచ్చుట కంగీకరింపఁ జాల రనియు, తండ్రియొక్క మరణశాసనమునుబట్టి తరువాత రాజ్యమునకు రావలసినది లేడీజేన్ గ్రేయొక్కతల్లి యొక్క తెనే యనియు, లేడీ జేన్ గ్రే విద్యచేతను బుద్ధిచేతను గుణసంపదచేతను సామర్థ్యముచేతను సర్వవిధములచేతను రాజ్యమున కర్హురా లగుటచేత నామెను రాణినిగా నియమించుట సర్వజనసమ్మతముగా నుండు ననియు బోధించి, రాజుమనస్సును త్రిప్పివేసెను. ఇది లేడీ జేన్ గ్రే రాణి యైనపక్షమునఁ దనకొడుకు రాజగుననియు, అప్పుడు తా నిప్పటికంటె నధికారమును నిరపాయముగాఁ జెల్లింపవచ్చుననియు, స్వప్రయోజనపరత్వముతోఁ బన్నినదుస్తంత్రమే కాని ప్రజాక్షేమమును గోరి పారమార్థికబుద్ధితో నాలోచించిన సదుపాయము కాదు. ఎడ్వర్డు దూరాలోచనలేని చిన్నవయసువాఁ డగుటచేతను, మరణ మంతకంత కాసన్న మగుచు నుండుటచే దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతను, తన బాల్యస్నేహితురాలును సౌభాగ్యరాశియు నయిన లేడీజేన్ గ్రేయందుఁ గలప్రేమాతిశయమువలనను [illegible] నార్తంబరు

లాండుప్రభువుయొక్క మాయలోఁ బడి యాతఁ డుపదేశించినట్లు మర
ణశాసనము వ్రాసెను. తరువాత శీఘ్రకాలములోనే యెడ్వర్డురాజు
తనపదునాఱవయేట తండ్రిపోయిన యేడుసంవత్సరములకు గ్రీనిచ్ నగ
రమునందు పరమపదప్రాప్తుఁ డయ్యెను. ఆతనిమరణమునకుముం దవ
సానదశలో సోదరునిఁ జూచుటకయి రప్పించుమిషమీఁద నాతనియప్పల
నిద్దఱిని రప్పించి వారిని తనయధీనము చేసికొనవలె నని నార్తంబరులాండు
ప్రభు వొకకపటనాటకమును గల్పించెనుగాని యీపన్నగడలో నతఁడు
సఫలమనోరథుఁడు కాలేదు. మిత్రు లాతని కుతంత్రమును వారికి
ముందుగాఁ దెలిపినందున నారాజతనయ లిద్దఱును నతఁడు పన్నిన వల
లోఁ బడక తప్పించుకొని మరలి సురక్షిత మైనస్థలము చేరిరి. ఆతఁ
డిట్లు విఫలమనోరథుఁ డయినను తనపూనికను విడువక సఫోల్కు
ప్రభువు మొదలయినప్రభువులను వెంటఁగొని తిన్నగా సయోను మందిర
మున నున్న లేడీ జేన్ గ్రేవద్దకుఁ బోయి వినయవిధేయతలతో
నామెకు రాణికి నడప వలసినమర్యాదలను నడపి యామెను సంద
ర్శించెను. పెనిమిటితోడి సహవాససౌఖ్యము ననుభవించుచుఁ బెండ్లి
యయినప్పటినుండియు నామె యక్కడ వసించుచుండెను. ఈదంపతు
లన్యోన్యానురాగము గలవారయి సుఖముగా కాలము గడపుచుం
డిరి. ఆమె యొంటిగా నున్నప్పుడెల్ల విద్యావ్యాసంగముతో కాలము
గడపుచు సద్గ్రంథములను జదివి యానందించుచుండెను. అంతేకాని
యిహలోకసంబంధము లయినదురాశ లేవియు నామెమనస్సునఁ జొర
లేదు. తనమామగారు పన్నుచుండినకపటతంత్రము లామె కెంతమా
త్రము నావఱకుఁ దెలియనే తెలియవు. ఎడ్వర్డుయొక్క మరణానంతర
మున నార్తంబరులాండుప్రభువు వచ్చి రాజమరణశాసనమునుబట్టి
యామె రాణి యయినదని చెప్పఁగానే యామె బిగ్గరగా నేడ్చి
మూర్ఛిల్లెనఁట. మూర్ఛ తెలిసినతరువాత సహిత మామె యెంతమా

త్రము నామోదింపక చాలసేపు విచారగ్రస్తురా లయియుండి తనకు
సింహాసన మక్కఱలేదని నిరాకరించెను. మామగా రెన్నివిధములఁ
బ్రార్థించినను తా నాతనిప్రార్థన నంగీకరింపక, జన్మస్వాతంత్ర్యమును
బట్టి న్యాయముగా రాజపుత్రికలసొత్తు కావలసినరాజ్యము నితరు లప
హరింపఁ జూచుట యధర్మ మనియు, అట్టియధర్మవృత్తికిఁ దా నొడఁ
బడఁజాల ననియు, దృఢచిత్తముతోఁ బలికి, తనబంధువులు చెప్పినయు
క్తుల కన్నిటికిని తగినసమాధానములు చెప్పి, తన్ను బాధింపక తా
నప్పు డున్నస్థితితోఁ దృప్తినొంది సుఖించునట్లు తన్ను విడిచిపెట్టుఁడని
వారిని దీనముగా వేడుకొనెను. వివ్యాఁకుని ప్రేరణముచేతఁ దనతండ్రి
వచ్చి యెన్నియోవిధముల బతిమాలినను మనస్సు చలింపనీక యామె
దృఢచిత్తురాలయి తనపూనికను విడువకుండెను. అంతట నామెతల్లి వచ్చి
పూజనీయు లైనయిందఱాప్తులు చెప్పుచున్నప్పుడు మూర్ఖపుపట్టు
పట్టుట న్యాయము కాదనియు, బంధుహితముఁ గోరి చెప్పెడుతనబుద్ధి
వినవలసిన దనియు, బోధించెను. ఇంతవఱకును నాజ్ఞాపించుచుండెడుజన
నీజనకులు ప్రార్థించుచుండఁగా, సదా తదాజ్ఞాబద్ధురాలయి నడవ నల
వాటుపడినయామె యేమి చెప్పుటకును తోఁచనిదయి వారిమాట కెదు
రాడ వెఱచి డోలాందోళితచిత్తయయి యూరకుండెను. అట్టిసమయ
మునం దామెప్రాణపద మైనప్రియభర్త దాపునఁ జేరి తనప్రార్థన
మంగీకరింప వలసినదని వినయపూర్వకముగా కడసారి వేఁడుకొనెను.
ప్రాణాధికునిగా భావించి యాతనితోడిదే లోకమని యవ్యాజప్రేమతో
సేవించుచున్న ప్రాణవల్లభుఁడువచ్చి దైన్యరస ముట్టిపడ వేఁడుకొన్నప్పు
డాతనిమాట కెదురుచెప్పలేక యామె యెట్లో యొడఁబడెను గాని
యప్పుడుసహితము సంతోషపడుటకు మాఱుగాఁ దనయవస్థకు దుఃఖింపఁ
జొచ్చెను. ఇంతనిర్బంధ పెట్టి బలాత్కారముగాఁ బడసినయంగీకార
మనర్థదాయకమయి దుఃఖముగా ముగియునని [illegible] నప్పు

డామె కన్నులనుండి బాష్పధారలు వెలువడి వెల్లువలుగట్ట నామె పయి వంకఁ జూచి "దయాసముద్రుఁడవైన యో యీశ్వరుఁడా! ఈ స్వామ్యము నిజముగా నాదే యయినపక్షమున నీమహిమయుఁ బ్రజాక్షేమమును వృద్ధియగునట్లుగా పరిపాలించుటకు నాకు శక్తినిమ్ము" అని ప్రార్థించెను. 1553 వ సంవత్సరము జూలై నెల 10 వ తేదిని లేడీ జేన్ గ్రే పట్టాభిషేకమహోత్సవనిమిత్తము లండన్ నరమునందలి కోటలోని కొకసుందరమైనపడవలోఁ గొనిపోఁబడెను. అప్పు డామె వెంట మామగారగు నార్తంబర్లాండుప్రభువును తండ్రియగు సఫోకుప్రభువును బోయిరి. అంత నచ్చట పట్టాభిషేకోత్సవము నడచెనుగాని యాక్రొత్త రాణియే యుత్సాహవంతురాలుగాక కన్నులు వాచునట్లుగా నేడ్చుచుండెను. ఒక్కలండనునగరమునందుఁ దప్ప రాష్ట్రమునం దంతటను ప్రజ లందఱును లేడీజేన్ గ్రేకుఁ బ్రతికూలురయి మేరీ కనుకూలురుగా నుండిరి. లండన్‌నగరమునందు సహితము ప్రజ లీమెపట్టాభిషేకసమయమునం దుత్సాహమును సంతోషమును గనఁబఱుపలేదు.

మేరీ రోమీయమతస్థురా లగుటచే నామె రాజ్యభారమును వహించుటయందంత యిష్టము లేనివారుగా నున్నను, నార్తంబర్లాండుప్రభువుయొక్క దుష్పరిపాలనమునుబట్టి ప్రజ లాతనిని ద్వేషించువారయి జేన్ గ్రేయొక్క ప్రభుత్వమునం దాదరము లేనివారుగా నుండిరి. ఇది యిట్లుండఁగా మేరీ తాను రాణి యైనప్పుడు మతభేదమును బాటింపక సర్వజనక్షేమకరముగాఁ దాను బూర్వరాజశాసనములను మన్నించుచు సత్పరిపాలనము చేసెదనని వాగ్దానము చేసెను. అందుచేతఁ బ్రజలు సంతుష్టులయి మతభేదమును మఱచి న్యాయముగాఁ దండ్రిరాజ్యమునకు వచ్చుట కర్హురాలైన మేరీయొక్క పక్ష మవలంబించి యామెకు సహాయులుగాఁ దొడఁగిరి. లేడీ జేన్ గ్రేయొక్క యధికారమును గాపాడుటకు [illegible]ంచఁబడిన సేనలు సహితము సేనాధిపతులచేఁ గొనిపోఁబడి మేరీపక్షము [illegible]చేరఁజొచ్చెను. అప్పు డేమిచేయుటకును తోఁచనివాఁడయి నార్తంబర్లాండుప్రభువు కొంత సేనతో మేరీమీఁదికి దండువెడలెను గాని తన నమ్మినభృత్యులే తన్ను విడిచి శత్రుపక్షమునఁ జేరుటచేత నిరాశుఁడయి తానును మేరీయొక్క ప్రభుత్వమున కామోదించిన రాజభక్తునివలె నటించి "కాంబ్రిడ్జిపురముయొక్క యంగళ్ళవాడలో బహిరంగముగా "దేవుఁడు మేరీరాణిని రక్షించునుగాక!" యనిఘోషించెను. జేన్ గ్రేయొక్క తండ్రియగు సఫోకుప్రభువును వియ్యంకుఁడు చూపినమార్గమునే యనుసరించి తానును మేరీరాజ్యభారము వహించుట నభినందించెను. ఈప్రకారముగా జేన్ గ్రే రాజ్ఞిగా ఘోషింపఁబడిన పదియవనాఁడు సఫోకుప్రభువు తనకూమారితయొద్దకుఁ బోయి "నీవు రాణివేషమును విడిచి యింతటినుండి భృత్యవేషముతోఁ దృప్తినొంది యుండవలయు" నని యాకస్మికముగాఁ జెప్పెను. ఆమాట కామె యణుమాత్రము సంచలింపక నిర్వికారచిత్తయై "నేనీ వేషమును ధరించిననాఁటికంటె నెక్కువసంతోషముతో నిప్పుడు దీనిని దీసివేసెదను. నాజననీజనకులైన మీ రిరువురును నాజ్ఞాపించినందునఁగాని లేనియెడల నేనీవేషము నెప్పుడును ధరించి యుండను. ఈశుభవార్త నాకెంతో సంతోషకరముగా నున్నది." అని పలికి తత్క్షణమే తనపూర్వవస్త్రములను దాల్చెను. లండన్ దుర్గమున కధికారిగానున్న యామె తండ్రియే యప్పుడు మేరీయొక్క ప్రవేశోత్సవమునకయి కోటతలుపులు తెఱపించెను. అందుచేతఁ గోటలో పట్టబద్ధురాలుగాఁ బ్రవేశించిన లేడీ జేన్ గ్రే యిప్పుడాకోటలోనె పతితోఁడఁగూడ కారాబద్ధురా లగుట తటస్థించెను.

మేరీ సింహాసన మధిరోహించిన మఱునాఁడే రాణిపేరిట లేడీ జేన్ గ్రే మామగారైన నార్తంబర్లాండుప్రభు వాతనిగర్భశత్రువయిన అరండల్ ప్రభువుచేత పట్టుకోఁబడెను. సాధారణముగా క్రూరులును భీరువులు నయినవారందఱును ప్రాణములకు భయ[illegible]ను భయపడి యత్యంతదశయం దతిదీనముగా ప్రాణరక్ష[illegible] ప్రార్థిం

చెనుగాని యాతని యప్రతిరోధమైన యపరాధమును వినాశకరమైన దురాశయు దయకు సహిత మతని ననర్హునిగాఁ జేసినందున నతఁడును మఱి యిద్దఱును ప్రాణాంతదండమును బొందవలసినవా రయిరి. అతని కొడుకులలో ముగ్గురును సహోదరుఁ డొకఁడును ప్రభుపరంపరలోనివారు కొందఱునుగూడ రాజద్రోహులుగా పరిగణింపఁబడి పట్టుకోఁబడిరి కాని రాణి ప్రజానురంజనమును గోరి వారిలో ననేకులను క్షమించి విడిచెను. తరువాత లేడీ జేన్ గ్రేయును నామెభర్తయగు గిల్ఫోర్డు డడ్లీ ప్రభువునుగూడ విమర్శింపఁబడి యపరాధస్థాపన మయినపిమ్మట రాజద్రోహులగుటచే వధార్హులని నిర్ధారణము చేయఁబడిరిగాని వారిరువురును గూడ పదునెనిమిదేండ్లయినను నిండని బాలప్రాయు లగుటను బట్టియు నిరపరాధులగుటనుబట్టియు క్షంతవ్యులుగా నెన్నఁబడినందున వారిదండనము త్వరపడి నడప నుద్దేశింపఁబడలేదు. అందుచేత నాదంపతులు కడపట విడిచిపెట్టఁబడుదురని యెల్లవారును నమ్మియుండిరి.

ఇది యిట్లుండఁగా మేరీరాణి తనకు రాజ్యము స్థిరపడఁగానే యామతసంస్కారమువలనఁ దమపదములను గోలుపోయిన రోమీయ మతస్థులను మరల వారి పూర్వస్థానములందు నిలుప నారంభించెను. ఆమె యత్యంతమూఢవిశ్వాసమును మతోన్మాదమును గలదయి, స్వభావమూర్ఖత్వమును బట్టియే స్వమతపరమత తారతమ్యగ్రహణాసమర్థురాలయి, యామీఁదమతాంతరుల నిషేధవాదములవలన మఱింత దురాగ్రహాగ్రహావేశపరవశురాలయి, రోమీయమతనిషేధవాదులను తన్మతావలంబులను బహువిధముల బాధింపఁజొచ్చెను. అందుచేత దేశములో రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతముయొక్క స్థిరత్వమునకు భంగము కలుగునేమో యని సంశయింపవలసినంత వైపరీత్యము సంభవించెను. ఇట్టిస్థితిలో నా[illegible] రోమీయమతస్థుఁడును క్రూరుఁడును నైన ఫిలిప్పను స్పెయినుదేశ[illegible]జును వివాహమాడఁ బ్రయత్నించుటకూడఁ దటస్థి

చినందున, ప్రజలు నిరాశులయి సంక్షోభమునొంద మొదలుపెట్టఁగా వారిలో ననేకు లాయుధములు ధరించి బహిరంగముగాఁ గలహించుటకుఁ దెగింపవలసినవారయిరి. ఈరాజద్రోహతంత్రము మొదట నిగూఢముగా సమర్థతతోనే యారంభింపఁబడెనుగాని కార్యనిర్వహణమున కావశ్యకమయిన నేర్పు తగినంత లేనందునఁ గార్యము తుదముట్టినది కాదు. కలహకారులకుఁ బ్రథమనాయకుఁ డైన సర్ థామస్ వైయట్టు రాజసేనలఁ గొన్నిటి నోడించి లండన్‌నగరముమీఁదికి వచ్చెను. గాని యాత డీయల్పజయములచేత గర్వపడి ప్రమత్తుఁ డయి స్వప్రయత్న మప్రయాసముగా సంపూర్ణసాఫల్యము నొందునని స్వప్నసామ్రాజ్యము ననుభవించుచు నేమఱియుండఁగా నాకస్మికముగా పురద్వారముకడనే పట్టుకొనఁబడెను. ఈప్రయత్నముయొక్క ప్రథానోద్దేశము మేరీస్థానమున నెలిజబెత్తును రాణినిగాఁ జేసి తన్మూలమునఁ గఠినాత్ముఁడైన స్పెయినురాజుయొక్కయు రోమీయమతాధికారముయొక్కయు క్రౌర్యమును దొలఁగించుట యయియున్నది. అయినను మంత్రరహస్యము వెల్లడి యైనందున నారాజద్రోహసంరంభ మారంభములోనే యడఁచివేయఁబడెను. రాజద్రోహియైన సర్ థామస్ వైయట్టును నాతనికి సహాయులైనవారిలో నఱువండ్రును తలలుతీయఁబడి, మేరీని వివాహమాడి స్పెయినురాజు ఫిలిప్పాఱునెలలకుఁ [illegible] పురప్రవేశోత్సవమునకయి వచ్చువఱకును వారి మొండెములు వ్రేలాడఁగట్టఁబడియుండెను.

లేడీ జేన్ గ్రే తండ్రియైన సఫోకు ప్రభువు తనకన్నులయెదుట వియ్యంకుఁడైన నార్తంబరులండు ప్రభువునకు సంప్రాప్తమయినదుర్మరణమును జూచియైనను బుద్ధితెచ్చుకోలేనివాఁడయి తనయ[illegible]డును గూ[illegible]రును మేరీయొక్క కటాక్షమునకు దాసులయి చెఱసాలలో నున్నవా[illegible] యైనఁ దూరాలోచన లేనివాఁడయి తనప్రా[illegible]

క్కయు బిడ్డలయొక్కయు క్షేమమును విచారింపక కలహకారులతోఁ జేరెను. ఈయనాలోచితకృత్యమువలన నాతని ప్రాణములకు చేటుమూడుట యొకవింత కాదు. అతఁడు కలహకారులలోఁ జేరుట జేన్ గ్రే యొక్కయు నామెభర్తయొక్కయు ప్రాణములమీఁదికిఁగూడవచ్చెను. ఆబాలదంపతులకు విధింపఁబడి యింతకాలము నిలిపియుంచఁబడిన క్రూర దండనము నెప్పుడు ప్రచారమునకుఁ దేవలయునా యని దయయెట్టిదో యెఱుఁగని మేరీయొక్క మనస్సావఱకే వేగిరపడుచుండెను; ఇంతలో నామెతండ్రి రాజద్రోహి యగుటకూడ తటస్థించుట యాసాకుమీఁద దానినితత్క్షణమే ప్రవృత్తికిఁ దెచ్చుట కవకాశము గలిగించెను. అందుచేత మరణమునకు సంసిద్ధులరయి యుండవలసినదని లేడీ జేన్ గ్రేకును తద్భర్తకును వర్తమానము పంపఁబడెను. తనకట్టిగతియెప్పుడో తప్పక కలిగితీఱునని యెఱిఁగిన దయినందున ప్రాణాశమాని యామె యావఱకే చావునకు సంసిద్ధురాలయి యుండెను. ఇట్టిసమయమునందు రోమీయమతోన్మాదినియైన మేరీరాణి కారాబద్ధురాలయియున్న లేడీ జేన్ గ్రేకు విముక్తి కలిగించి యనుగ్రహము చూపఁదలఁచుకొన్నదానివలెఁ గనఁబడుచు నామె తనరోమీయధర్మప్రతిషేధకమతమును త్యజించి రోమీయమతము నవలంబించిన పక్షమునఁ బ్రాణదానమును స్వాతంత్ర్యదానమును జేసెదనని చెప్పి పుచ్చి సమర్థులైనట్టియు విద్వాంసు లయినట్టియు రోమీయమతాచార్యుల నామెకడకుఁ బలుమాఱు పంపుచు వచ్చెను. రాణియొక్క మతాచార్యుఁడైన ఫెకన్హామను నతఁడు రాణియుత్తరువు ననుసరించి స్వమతసిద్ధాంతప్రాశస్త్యము నామెకు బోధించి యామె నేలాగునైన రోమీయమతమునకుఁ ద్రిప్పవలెనని సర్వవిధములఁ బ్రయత్నము చేసె[illegible] యాతనికృషి యంతయు విఫలమయ్యెను. ఆమె తన[illegible]యొద్దకుఁ [illegible]పఁబడుచు వచ్చిన రోమీయమతాచార్యుల యుక్తులకుఁ [illegible] యుక్తులు చెప్పి ప్రతిపక్షులవాదమును పూర్వపక్షము

చేసి స్వమతసిద్ధాంతములను సమర్థతతో స్థాపించుచువచ్చెను. ఇంత జరిగినను మేరీరాణి యూరకుండక యింకను నామె రోమన్ మతములోఁ గలియునేమోయన్న భ్రమచేత నామెకు మఱి మూఁడుదినములు గడు విచ్చెను. అయినను జేన్ గ్రే యిటువంటి ప్రాణసంశయదశలో సహితము తనమనోనిశ్చయమును వదలనిదయి తాను సత్యమని నమ్మినధర్మమునందు దృఢవిశ్వాసముంచి నిశ్చలురాలయి యుండుటయే కాక యెన్నికష్టములువచ్చినను స్వమతమును మార్చుకొనకుండునట్లు ప్రబోధించుచుఁ దనసహోదరికి గ్రీకుభాషలో నొకలేఖను వ్రాసి యాభాషలోనున్న క్రైస్తవవేదము నొకప్రతి నామెకుఁ బంపెను.

ఆమె ప్రతిక్షణమును దనచావును బ్రతీక్షించుచుండి యావఱకే మరణమునకు సంసిద్ధురాలయి యుండినందున నిప్పు డియ్యఁబడినగడు వామెమనోవ్యథను బెంపుచెందించుటకే తోడుపడెనుగాని మనశ్శాంతిని గలిగించుట కనుకూలపడలేదు. ఇట్టిస్థితిలో నామెకుఁ దండ్రికిఁ దటస్థించినయాపదలు తెలియవచ్చుటయే కాక యాతఁడు ప్రాణాంతదండన ననుభవించుటకుఁ దానున్న దుర్గములోనికే తీసికొనిరాఁబడినట్లు తెలిసెను. ఆసంగతి తెలియఁగానే యామె నిజజనకున కొకలేఖ వ్రాసి పంపెను. దానిలోని కొంతభాగమును దెనిఁగించి యిందుక్రిందఁ బొందుపఱచుచున్నాము.

" ఓప్రియజనకా!

ఎవనివలన నాజీవితకాలము పెంపు చెందవలసినదో యటువంటి నీవలననే నాచావును త్వరపఱుచుటకు భగవంతుఁ డనుగ్రహించినప్పటికిని, నాయిష్టానుసారముగా నా[illegible] ప్రసాదించినయు నంతను నాయధీనము చేసినయెడల [illegible] దినములకంటె నాదుఃఖదినములను హ్రస్వపఱిచినందునకయి [illegible]

లను దేవునకు సమర్పించునంతశాంతితతోనే నేనుదానిని స్వీకరింపఁగలను, నీకష్టములనుగూర్చి నీవు పొందునట్టియు నితరులవలన నేను విన్నదానిని బట్టి ముఖ్యముగా నాదుఃఖకరమైన స్థితినిగూర్చి నీవు పొందునట్టియు శోకాతిశయమును నేను నిశ్చయముగా నెఱుఁగుదును. నాప్రియ పితా ! అయినప్పటికిని నాచేతులను నిర్దోషిత్వజలమునందు కడుగుచు నానిర్దుష్టరక్త మీశ్వరసమ్ముఖమున 'నిరపరాధులకు దయ చూపవలె' నని ఘోషింపఁ గలదగుటచేత నన్ను ధన్యురాలినిగాఁ బరిగణించు కొనవచ్చును. అయినను నీవుచక్కఁగా నెఱిఁగియున్నట్టుగా నిర్బంధ పఱుపఁబడియు విరామములేకుండఁ బీడింపఁబడియు నైనను (రాజ్య) భారమును పైని వేసుకొనుటకు సమ్మతించినట్టు కనఁబడి యందుమూలమున రాణియెడలను దచ్ఛాసనములయెడలను మహాపరాధమును జేసినదాన నయినట్టు నేనొప్పుకొవలసియున్నప్పటికిని, నారాజ్ఞీవేష ధారణముచేఁ బ్రాప్తమైన నిర్బంధ నిహితగౌరవ మెప్పుడును నానిర్మల హృదయముతోఁ జేరినది కాకపోవుటచేత నీశ్వరవిషయమయి యీ నాయపరాధ మల్పతర మయినదని నేను నిశ్చయముగా నమ్ముచున్నాను.

* * * *

ఓసత్పితా! ఈప్రకారముగా నే నిప్పుడున్నస్థితిని నీకు వెల్లడిపఱిచి యున్నాను. నామరణము సమీపించినది.

ఇది యొకవేళ దుఃఖకరముగాఁ గనఁబడ వచ్చినప్పటికిని, ఈదుఃఖగుహనుండి వెలువడి రక్షకుఁడైన క్రీస్తునాథునితోఁ గూడి నిత్య సుఖసంతోషప్రదమైన స్వర్గసింహాసనమునం దుండఁగోరుటకంటె నధికప్రియతరము కాఁగలిగినది మఱియొకటి లేదు ; (పుత్రిక తండ్రికిటు వ్రాయుట న్యాయమయిన పక్షమున) తనయందలి దృఢభక్తి

యందు నీ కింతవఱకును బలము నిచ్చినట్టిప్రభువు కడపట మనము పరలోకములో తండ్రితోను కుమారునితోను పరిశుద్ధాత్మతోను గలిసికొనుటకు నీకాబలమునే ముందును బ్రసాదించునుగాక !

ఇట్లు

మరణపర్యంతము నీ విధేయపుత్రి యైన

జేన్ డడ్లీ.”

లేడీ జేన్ గ్రే చెఱసాలలో నున్న కాలములోఁ దన యప్పటి యవస్థకు సరిపోవునట్లుగా ననేక ప్రార్థనలను పద్యములను రచియించెను; మరణదండనమును బొందుటకు పూర్వపురాత్రిసహిత మామె వానిని దిద్దునంతటి దృఢమనస్సు గలదయి యుండెను. ఇటువంటి ప్రాణసంశయావస్థలో సహితము రోమీయమతాచార్యు లామెయొద్దకుఁ బోయి యామెను స్వీయమత ప్రవిష్టురాలినిగాఁ జేయుటకయి బోధచేసిరఁట. ఆమె పర్వతమువలె నచంచలురాలయి కడనిమిషము వఱకును రోమీయధర్మ ప్రతిషేధకమునందే సుస్థిరురాలయి తదేకదీక్షతో నుండెను. తెల్లవాఱి తన్ను శిరచ్ఛేదము చేయుదు రనఁగా నారాత్రి యామె తన సహోదరియైన కేథరైనుకు గ్రీకునూతననిబంధన గ్రంథమును బంపుచు దానిలో వ్రాసినలేఖకు భాషాంతరమిది—

“ప్రియసహోదరివైన యో కేథరైనా! పయిభాగము బంగారముతో నలంకరింపఁబడక పోయినను లోపల నమూల్య రత్నములకంటెను నెక్కువవెల కలదయినపుస్తకమును నీకుఁ బంపుచున్నాను. ఓప్రియసోదరీ ! ఇది యీశ్వరశాసనములను గలిగిన గ్రంథము. ఇది సద్గతికుల మయినమనకు ప్రభువు విడిచినతనసంహితయు మర[illegible]శాసనము నయి

యున్నది; ఇది నిన్ను శాశ్వతసంతోషమార్గమునకు నడపును; దీనిని నీవు మంచిహృదయముతోఁ జదివిన నిష్కపటహృదయముతో ననుసరింపఁ బూనినను నీకిది నాశములేని శాశ్వతజీవనమును దెచ్చును. ఇది నీకు బ్రతుకువిధమును చచ్చువిధమును నేర్పును. నీతండ్రియొక్క యధికమయిన భూములవలన నీవు పొందవలసినదానికంటె నీకిది యెక్కువ లాభమును గలిగించును. దేవుఁ డాతనికి మంచిస్థితిని గలిగించినందున నీవాతనిభూములను బొంద వలసినట్టుగానే, దీనిలో విధింపఁబడినప్రకారముగా నడుచుట కపేక్షించుచు దీనిని నీవు శ్రద్ధతోఁ జదివెనుపక్షమున దురాశాపరులు నీయొద్దనుండి గైకొనలేనట్టియు దొంగలు తస్కరింపలేనట్టియు పురుగులు పాడుచేయలేనట్టియు దివ్యధనమును నీవు దాయముగాఁ బొందుదువు. ఓసాధుసోదరీ! డేవిడ్డువలె నీవును ప్రభువైన దేవునియొక్క శాసనములను గ్రహింపఁగోరుము. నీవు మరణమువలన నిత్యజీవనమును బొందునట్లుగా శాంతితోఁ జచ్చుటకు బ్రతుకుము. నీలేఁబ్రాయము నీకు దీర్ఘాయువు నిచ్చునని నమ్మకొనకుము— దేవుని యాజ్ఞయైనపక్షమున ముసలివారెంతశీఘ్రముగాఁ బోవుదురో యంతశీఘ్రముగానే పసివారును బోవుదురు. ఎట్లుచావవలయునో నేర్చుకొనుటకయి యెల్లప్పుడును పాటుపడుము. ప్రపంచమునకుఁ బ్రతిఘటింపుము; పాపమును బాఱఁదోలుము; ఇంద్రియసుఖములను దిరస్కరింపుము; ప్రభువునందే యానందమును బొందుము. నీపాపములకయి పశ్చాత్తాపపడుము; ఎప్పుడును నిరాశనుమాత్రము పొందకుము. భక్తియందు దృఢచిత్తురాలవు గమ్ము; గర్వపడకుము. ఎవఁడు మృతినొందియు జీ[illegible]చియున్నాఁడో యటువంటి క్రీస్తుతో నుండుటకు సెయింటుపాలువలెఁ [illegible]రుము. అర్ధరాత్రమునందు దొంగవలె వచ్చి మృత్యువు నిన్నపహరి[illegible]నేమో యన్నట్టు సద్భటునివలె రాత్రిసహితము నీవు జాగరూకురా[illegible] యుండుము. * * * నావలెనే నీవు క్రీస్తునం

దానందము పొందుము. నీప్రభువైన క్రీస్తునియొక్క మార్గము ననుసరించి నీసిలువను వహింపుము. నీపాపముల నాతనివీపుమీఁద వేసి, నీ వాతని మార్గము నెల్లప్పుడు ననుసరింపుము. ఓసత్సహోదరీ! ఈదుష్టభావమునుండి విముక్తి నొంది నిర్దుష్టతను బొందఁ బోవుచున్నాను గనుక నామరణమునుగూర్చి నావలెనే నీవును సంతోషింపుము. ఈయస్థిరజీవనమును బోఁగొట్టుకొనుటచే సుస్థిరజీవనమును బొందుదు నని నాకు నిశ్చయముగాఁ దెలియును. భగవంతుఁడు నాకది ప్రసాదించి, ఈశ్వరభీతితో బ్రతికి నిజమైనక్రైస్తవభక్తితోఁ జచ్చునట్లుగా నీకనుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించుచున్నాను. జీవితాశచేతఁగాని మృత్యుభీతిచేతఁగాని నీ వామార్గమునుండి యెప్పుడును తొలఁగకుండుట కీశ్వరనామమున నేను నీకు బోధించుచున్నాను. నీజీవితమును దీర్ఘముగాఁ జేసికొనుటకయి నీ వాతనిసత్యమును నిరాకరించినపక్షమున నిన్నాయన నిరాకరించి నీదినములు హ్రస్వముచేయును; నీ వాయనను యాశ్రయించి యున్నపక్షమున, నీకు సౌఖ్యమును దనకు మహిమయుఁ గలుగునట్లుగా నతఁడు నీయాయువును దీర్ఘము చేయును. ఆపదవిక భగవంతుఁడు నన్నిప్పుడు కొనిపోయి, ఆయన యనుగ్రహము వచ్చినప్పుడు ముందు నిన్నుఁ గొనిపోవును. ఓసత్సహోదరీ! నీకు శుభమగునుగాక! నీవీశ్వరునియందే విశ్వాసముంచుము; అతఁడొక్కఁడే నీకు సహాయుఁడు కావలెను."

వారివధదినమునందు గిల్ఫోర్డ్ప్రభువు తనభార్యయైన జేన్గ్రేను సంద[illegible]ంపఁ గోరఁగా మేరీరాణి వారిసమా[illegible]మున కియ్యకొనెను. కాని, లేడీ జేన్గ్రేయే యందు క[illegible], [illegible]మసమావేశానంతరవియోగదుఃఖ ముభయులధైర్యమును [illegible] [illegible]పసాన దశయం దుండవలసిన మనస్స్థైర్యమునకు భంగము [illegible]నుగని యు,

వారియీవిరహము కతిపయనిమిషపరిమితమయినదే యయినందునఁ గొంచె మోర్చినయెడల నెక్కడ నన్యోన్యానురాగబంధము తెంపులేక నిరంతరముగా నుండునో యెక్కడ మృతియు నాశాభంగమును దుర దృష్టమును జేరి శాశ్వతానందమునకు భంగము కలిగింపలేవో యక్కడఁ దా మన్యోన్యసమావేశము నొందవచ్చుననియు, సందేశము పంపెను.

౧౫౫౪ వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి నెల పండ్రెండవతేది సోమ వారమునాఁడు వధూవరులలో గిల్ఫోర్డ ప్రభువు శిరశ్ఛేదమునకయి ముందుగా వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను ; అతఁడు పోవునప్పు డామె గవాక్షములోనుండి చూచి తనస్మరణచిహ్నము నొకదాని నా తనికొసఁగి యీశ్వరధ్యానము చేయుచు తనగడియ వచ్చువఱకును మనశ్శాంతితో వేచియుండెను.

గిల్ఫోర్డప్రభువు తన ప్రాణావసానసమయమునందు ధైర్య మునుగాని చిత్తోన్నతినిగాని యణుమాత్రమును గోలుపోక, తననిమి త్తమయి కాచుకొనియున్న మిత్రులందఱియొద్దను సెలవు గైకొని, దృఢచిత్తముతో వధ్యస్థానము నధిరోహించి, యచ్చటఁ గొన్నినిమి షము లీశ్వరధ్యానమునందుఁ గడపి, మూఁకలుగా మూఁగియున్న జను లను తనకొఱకుఁ బ్రార్థింపుఁడనిపలికి, వధ్యదారువుమీఁద నిజశిరస్సును మోపెను. మఱియొక్క నిమిషములో నాతనిశిరస్సు మొండెమునుండి ఖండింపఁబడెను.

గిల్ఫోర్డ ప్రభువు శిరశ్ఛేదము చేయఁబడినతోడనే పురాధికా రులువచ్చి [illegible]ామెను వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోవలసినగడియ వచ్చిన దని లేడీ జే[illegible]గ్రేతో విన్నవించిరి. ఆయాజ్ఞ తెలుపఁబడినప్పు డామె కంపవైవర్ణ్యా[illegible]భయచేష్టలను వేనినిబొందక నిశ్చలధైర్యముతో వినెను. ఆమె వధ్యస్థా[illegible]నకుఁ గొనిపోఁబడుచుండినప్పుడు దారిలో సమాధి

నిమిత్తమయి బండిలో వేసి తీసికొనిపోఁబడుచున్న శిరోవిహీనమైనభర్త్ర కళేబరమామె కంటఁబడెను. భర్తృశవము నేత్రగోచరము కాఁగానే యామె కన్నులనుండి జొటజొట నీరుకార నారంభించెనుగాని, ప్రాణో త్క్రమణసమయమునందు సహిత మతఁడు ధైర్యమును విడువలేదన్న వార్తాశ్రవణమువలన దుఃఖము నాపుకొని మఱింత మనోదార్ఢ్యము నొందినదయి ధైర్యమునుబూని "ఓ గిల్ఫోర్డా! నీవు చవిగొన్నట్టియు నేను చవిగొనఁబోవుచున్నట్టియు మృతిరూపఫలము నన్ను కంపము నొం దించునంతటి చేఁదైనది కాదు. ఈదినమున నీవును నేనను గూడి స్వర్గములో ననుభవింపఁబోయెడి విందుతోఁ బోల్పఁబడినప్పు డిది పేర్కొఁ దగినదేకాదు." అనిపలికి తన పలకపుస్తకములో నేదో వ్రాసెను. వధ్యస్థానమును సమీపించినప్పుడు దుర్గారక్షకాధికారియైన సర్ జాన్ గేజి యనునతఁ డామెనుజూచి తత్స్మరణార్థముగాఁ దాను స్థిరముగా నుంచుకొనుటకేదైనఁ జిన్నపారితోషికము ననుగ్రహింపవలసిన దని యామెను వేఁడుకొనెను. భర్తృశవమును జూచినప్పుడింతకుమునుం దామె స్వహస్తముతో గ్రీకుభాషతో "మానుషికన్యాయ మాతని దేహము నకుఁ బ్రతికూలముగానున్నను, ఈశ్వరకారుణ్య మాతని యాత్మ కను కూలముగా నుండు" ననియు, లాటిన్ భాషతో "ఆమెయపరాధము దండనమున కర్హమయినదయినయెడల అధమపక్ష మామెబాల్యమును లోకానభవరాహిత్యమును క్షమార్హములయినవి" యనియు, ఇంగ్లీషు భాషతో "ఆమె దేవుని నమ్మికొనెను గాన భావికాలప్రజ [illegible]మెయె డల దయచూపుదురుగాక" అనియు, అర్థమిచ్చెడు [illegible]వాక్యము లను వ్రాసినపలకపుస్తకము నామె యాతనికిచ్చెను. [illegible] యవ్వ డొకసేవకురాలికి చేజోళ్ళ నిచ్చెను. ఇయ్యవలసిన [illegible]కిచ్చి యామె నిర్భయముగా వధ్యవేదికపైకెక్కి య[illegible]ాడియున్న

ప్రభులకు మ్రొక్కి ముందు మూఁగియున్న పౌరులవంకఁ దిరిగి యిట్లని యెను —

"నాప్రభువులారా ! నాచావుఁజూడవచ్చిన సత్క్రైస్తవజనులారా ! నేనిర్యోడ శిక్షాస్మృతికి లోఁబడియున్నదానను. తప్పువాదును చేయుటకున్యాయాధిపతివంటి దైన యాశిక్షాస్మృతిచేత నేను వధింపఁబడునట్లు విధింపఁబడియున్నాను. ఇది నేను జేయునట్లు నిర్బంధపఱుపఁబడినట్టియు నే నెప్పుడును గ్రహింపనిదానిని నేను జేసి యపరాధిని నయినట్టు శిక్షాస్మృతి నిర్ణయించినట్టియు పనిని నే నొప్పుకొన్నందుకుమాత్రమే కాని రాణిగారికి విరోధమైన యేపనికొఱకును గాదు; ఏలయన, దాని నుండి నాచేతులను శుద్ధిచేసికొని, అన్యాయమునుండి నిర్దోషిత్వమెట్లో యట్లే యటువంటిదోషమునుండి పరిశుద్ధమయిన నాయాత్మను దేవునకు సమర్పించుచున్నాను. అది యట్లున్నను నాయింద్రియసుఖవాంఛలను నిర్భాగ్యప్రపంచసుఖములను సత్యాధిముగా నవలంబించినందువలనను, భగవంతుఁడు నాకుఁ బ్రసాదించినజ్ఞానానుసారముగా నేను బ్రవర్తింపనందువలనను, నేను దేవునియెడల నపరాధిని నయి యున్నదానను. అందుచేత దేవుఁడు నాకీమరణమును విధించియున్నాఁడు; నాకృత్యములనుబట్టి నేను దీని కత్యంతపాత్రురాల నయియున్నాను. ఇక్కడ నీలోకములో నాపాపములకై యనుతాపపడుటకును నాపూర్వ దురభిమానములచేత విశేషముగా నేనప్రియ మొనర్చిన నారక్షకునియొక్క ప్రసన్నతను మరలఁ బొందుటకును నాకవకాశమిచ్చినందున నే నాతనికి హృదయపూర్వకముగా వందనముల నర్పించుచున్నాను. కాఁబట్టి నా ప్రభువులా[illegible] ! సత్క్రైస్తవులైన సర్వమహాజనులారా ! తన విషయమున నేను [illegible]న యపచారము లెంతలెక్కలేనివిగాను ఘోరమైనవిగాను నున్నను [illegible]వుఁడు తనయపారకరుణతోను సద్భావముతోను వానిని క్షమించునట్లు [illegible]ను ప్రాణములతో నుండఁగానే నాతోడను నానిమి

త్తమును భగవంతునిఁ బ్రార్థించుటకు మిమ్మందఱను నేను మహోత్కంఠతో వేఁడవలసియున్నది. నేను క్రైస్తవభక్తురాలనయి చచ్చుచున్నానని సాక్షులుగా నిలుచుటకు మిమ్మందఱను వేఁడుకొనుచున్నాను. నాసమస్తకర్మలను పుణ్యకార్యములను దూరముగా విసరివైచి, రక్షకుఁడైన జీసస్ క్రైస్తుయొక్క రక్తమువలనను ప్రేమమువలనను యోగ్యతవలనను మాత్రమే రక్షింపఁబడుదునుగాని యితరసాధనములవలనఁ గాదు. నాసుకర్మలను నాయోగ్యతలను మాత్రమే నమ్ముకొన్నయెడల నవి నాకర్తవ్యముల కెంతదూరములై నన్నెంత యధోగతిపాలు చేయఁదగినవిగా నున్నవో! ఇప్పుడు నాతోను నాకొఱకును మీరందఱును ప్రార్థనచేయ వలయునని మిమ్ము ప్రార్థించుచున్నాను."

పయివాక్యము లామెస్వాభావికహృదయశాంతతను సౌజన్యమును వినమ్రతను దేటపఱచుచున్నవి. ఆమె తనవిషయమునఁ జూపఁబడిన క్రౌర్యవిషయమునఁ బరుల నొక్కపరుషోక్తి యైనను బలుకలేదు. దోషమునంతను దనమీఁదనే వేసికొని, దానికి కారణము రాజ్యకాంక్షగాక జననీజనకుల యాజ్ఞోల్లంఘనము చేయలేకపోవుటయే యని విన్నవించెను. ఈమాటలుపలికిన తరువాత నామె తనవెనుక నున్నపరిచారికాద్వయమును బిలిచి తన మెడమీఁదివస్త్రములను దొలఁగింప నియమించెను. కన్నులనీరుకారఁగా, చేతులు వడఁకఁగా, మేనుచెమర్పఁగా వారు వస్త్రములను దొలఁగింపఁ జేతులాడక నిశ్చేష్టలయి [illegible]నుండినందున, ఆమె యాపని తానే చేసెను. పరిచారికలు వెనుక నిలువఁబడి మొగమునకు గుడ్డ లడ్డముపెట్టుకొని కన్నీటి కాలువ[illegible]కొనుచు నేడ్చుచుండిరి. అపుడు ఘాతుకపురుషుఁ [illegible] [illegible]లక్షమాపఁబడి క్షమింప వేఁడుకోఁగా, ఆమె తత్క్షణమే [illegible] [illegible] నని చెప్పి "ఓయీ ! దయచేసి నన్ను శీఘ్రముగాఁ దుదముట్టిం[illegible]" అని వేఁడి,

"ఓ యీశ్వరా! నాయాత్మను నీచేతులలోఁ బెట్టుచున్నాను." అని విస్పష్టమైన యుచ్చైస్స్వనముతోఁ బలికి శాంతమైనట్టియు నిర్వికారమైనట్టియు ముఖభావముతోఁ దనశిరస్సును వధ్యదారువుపైఁ బెట్టెను. ఉత్తరక్షణముననే వధకారిచేతిఖడ్గ మామెయుత్తమాంగము నుత్తరించెను. అప్పుడు చూడవచ్చిన గుంపులోనుండి హాహానినాదములును రోదనధ్వనులును బైలువెడలెను.

పదునేడుసంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడు దారచిత్తురాలయినట్టియు స్త్రీజనాలంకారములైన సమస్తసద్గుణరత్నములచేతను భూషితురాలయినట్టియు నిష్కళంక సౌశీల్య ధైర్యాభిమానమాననీయురాలయినట్టియు లేడీ జేన్ గ్రేయొక్క యైహికజీవిత మిట్లు పరిసమాప్తి నొందెను. డాక్టరు ఫుల్లరను విద్వాంసుఁ డీమెనుగూర్చి "శైశవమునందలి నిష్కాపట్యమును, యౌవనమునందలి సౌందర్యమును, కౌమారమునందలి దృఢత్వమును, వార్ధకమునందలిఘనతను అన్నిటిని పదునేడేండ్ల ప్రాయమునందే యీమె కలిగినదయ్యెను. రాజకుమారియొక్క జననమును విద్వాంసునియొక్క పాండిత్యమును, పుణ్యాత్మునియొక్క జీవనమును, తల్లిదండ్రుల దోషమునుబట్టి పాపకర్మునియొక్క చావును నీమెకుఁ దటస్థించెను." అని వ్రాసియున్నాఁడు.

లేడీ జేన్ గ్రే యవసానదశయందుఁ జెఱసాలలో నుండినప్పుడు వ్రాసిన యనేకప్రార్థనలలోఁ గడపటిదానిని మాత్రము తెలిఁగించి యీమెశోచనీయమైన చరిత్రమును ముగించుచున్నాము—

"ఓప్రభువా! ఈశ్వరుఁడా! నాజీవజనకా! అన్నికష్టములందును దుఃఖములందును మాత్రము నీయొద్దకుఁ బరుగెత్తుచు గతిమాలి యేకాకినినయియున్న యబలనగు నామొఱ్ఱ యాలకింపుము. ఓప్రభువా! నీయందు విశ్వ[illegible] ముంచినవారిని రక్షించి ముక్తినొసఁగెడువాఁడవు

నీవొక్కఁడవే. కాఁబట్టి పాపముచేఁ గళంకితురాలనయి, క్లేశములచేఁ గప్పఁబడినదాననయి కష్టములచే శాంతిలేనిదాననయి, చింతలచేఁ జుట్టుకొనఁబడినదాననయి, ఆపదలచే నాక్రమింపఁబడినదాననయి, దీర్ఘకాలకారాబద్ధతచే నత్యంతబాధితమై పనికిమాలిన మట్టిముద్దయైన యీనా పాపపుబొందిని గలదాననయి, ఓదయామయుఁడవైన రక్షకుఁడా! ఏవి లేక మోక్షకాంక్ష కించుకయైన నవకాశ ముండదో యటువంటి నీదయను సాహాయ్యమును వేఁడుచు, రక్షణవిషయమున సంపూర్ణనిరాశ కలుగకుండ నేను నిన్నాశ్రయించుచున్నాను. మాజీవితము శోధనమీఁదనే నిలిచియుండునుగాన, మేము నీవారమగుదుమో కామో పరీక్షింపఁబడుటకును నిన్నును మమ్మును బాగుగాఁ దెలిసికొనఁ గలుగుటకును కొన్నిసమయములయందుఁ గొన్ని విపత్తులను మాకుఁ గలిగించుట యుక్తమేయైనను, మాశక్తికి మించినదుర్భరకష్టములతో మమ్ముశోధింపనని పలికినవాఁడ వగుటచేత నగతికురాలయిన యీదీనురాలిని గరుణింపుము. ఓ యీశ్వరుఁడా! అత్యున్నతస్థితినొంది నిన్ను మఱవకుండులాగునను, అతిహీనదశనొంది నిరాశచే రక్షకుఁడవును ప్రభువవునునైన నిన్ను నిందింపకుండులాగునను, నన్నతిమాత్రసంపదలచే నుబ్బింపకుండుటకును అతిమాత్రవిపత్తులచే క్రుంగింపకుండుటకును బ్రార్థించెద[illegible]. [illegible]కరుణానిధీ! నీకెక్కువగాఁ దెలిసిన నాదుస్స్థితిని విచారించి, నారక్షణమునకయి నీవు బలిష్ఠమైన పెట్టనికోటవు కమ్ము. నేను వినమ్రతతో వర్తించుచున్నాను. నన్ను నాశక్తికి మించునట్లుగా శో[illegible]పఁబడనీకుము. నన్నీ మహాకష్టములనుండి విమోచనము చేయువాఁడవైనను గమ్ము; లేదా, యీదుర్భరబాధను క్రూరదండనమును శాంతతతో [illegible] క్షమనైనను నాకనుగ్రహింపుము. నన్నూఱు సంవత్సరములు [illegible] బాధించి దాస్యములోనుంచిన ఫారయో చేతులలోనుండి యీ[illegible] ప్రజలను రక్షించినది నీదక్షిణహస్తమే. ఎవరికో [illegible] [illegible]మైన

క్రీస్తు తన యమూల్యరక్తమును సిలువమీఁదఁ జిందఁజేసెనో యటు
వంటి శోచనీయులైన యభాగ్యులలో నొకతెనైన నన్ను నేనిప్పుడున్న
దుఃఖకరమైన చెఱనుండియు బంధమునుండియు విముక్తినొందించుట
నీపితృవాత్సల్యమున కర్తవ్యమగునుగాక! ఎంతకాలము నీవు కనఁబడకుండె
దవు? ఎల్లకాలమునా? ఓప్రభువా! దయచూపుటను నీవు విస్మరించి
యున్నావా? అసంతుష్టుఁడవై ప్రేమపూర్ణమైన నీకారుణ్యపేటికను మూసి
యున్నావా? నిన్నిఁకఁ బ్రార్థింపవలసినపనిలేదా? నీదయ యెప్పటికిని రా
కుండఁ బూర్ణముగా నంతరించినదా? నీయభయప్రదానము సంపూర్ణ
ముగా సమాప్తినొందినదా? నీవింత చిరవిలంబ మేల చేయుచున్నావు?
ఓప్రభువా! ఇఁక నీకు దయరాదని నిరాశ చేసికొనా? అట్టిది నాకు దూర
మగునుగాక! నేనును జీసస్ క్రీస్తును సృజించిన సృష్టిలోనిదాననే.
కాఁబట్టి నీకెప్పుడు దయవచ్చునో యప్పుడు రక్షింతువని నిశ్చయముగాఁ
దెలిసికొని నీకు నాయెడ గలదయను సందేహించుటగాని విశ్వసింపకుం
డుటగాని మాని, నీయవకాశము నిమిత్తము వేచియుండుటకును నీపను
లను శాంతతతో సహించుటకును నాకు క్షాంతి నొసఁగుము. నా కేది
మంచిదో యది నాకంటె నీకే యెక్కువ తెలియునుగనుక, సర్వవిషయముల
లోను నీవు న[న్నె]ట్లు చేయఁదలఁచుకొన్నావో యట్లు చేయుము; నీయిష్టము
వచ్చిన కష్టములను కలిగింపుము. నిన్ను వేఁడుకొనుచున్నాను. ఈమధ్య
కాలములో నానడుమును సత్యమను నడికట్టుతో బిగించి సాధువృత్త
మనెడి యురస్త్రాణమును ధరించి, శాంతివార్తయనెడు దుర్భేద్యచర్మ
నిర్మిత [illegible]లపై నిలిచి, అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా దుర్మార్గుల
దు[illegible]ణముల నన్నిటి నార్పివేయుటకు శక్తి కలుగునట్లుగా
భక్తిఖేటము[illegible]వహించి ముక్తికిరీటమును నీపవిత్రవాక్యమైన యాధ్యా
త్మికఖడ్గము[illegible] దాల్చి, నేను పూర్ణముగా నీయిచ్ఛ కాత్మార్పణము
చేసి నీయి[illegible] బద్ధురాలనయి, ఇట్టి కష్టములు నాకు శుభకరము

లనియు నీవు చేసినదంతయు నామేలుకొఱకేకాని మఱియొకందునకుఁ
గాఁజాలదనియుఁ గనుఁగొనుచు నీవు నాకుఁ బంప ననుగ్రహించిన
కష్టములలో సంతుష్టిని బొందుచుండులాగున సర్వదా వినయ విధేయ
తలతోఁ బ్రార్థించుచు, నేను దృఢముగా నిలువఁగలుగునట్లుగా నీదివ్య
కవచముతో నన్ను మోఘాయుధసనాధను జేయుము. ఓకరుణాళుఁడవైన
పరమపితా! నీ వెవరిని నాపాపములకు బలిగా నుండవలెనని సంకల్పిం
చితివో యాయనకొఱకు నామొఱ నాలింపుము. ఆయనకును నీకును పరి
శుద్ధాత్మకును సమస్తయశోమహిమలును జెల్లునుగాక! తథాస్తు!"

—

Miss MARY CARPENTER.

మేరీ కార్పెంటరు.

మేరీ కార్పెంటరను నామె యేకేశ్వరబోధక (త్రిత్వనిషేధక) క్రైస్తవమతాచార్యుఁడైన డాక్టరు లాంటు కార్పెంటరుగారి జ్యేష్ఠపుత్రిక; ఆమె తల్లిపేరు పెన్. ఈదంపతుల కీమె 1807 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల మూడవతేదిని ఎగ్జిటర్ పట్టణములో జనన మొందెను. ఆమె తండ్రి తాను మతాచార్యుఁడుగానుండి పెద్దవాండ్రకు ధర్మోపదేశము చేయుచుండుటయేగాక యుపాధ్యాయుఁడుగా నుండి పిన్నవాండ్రకు జ్ఞానోపదేశము చేయుచుండెను. అందుచేత నామె తనజనకునిశిక్షలోనే విద్యాభ్యాసము చేసెను. ఆమె సాధారణముగా నెల్లవారును నేర్చుకొనెడి యింగ్లీషుభాషను గఱచుటయేకాక గ్రీకుభాషను లాటినుభాషను గణితశాస్త్రమును నేర్చుకొని యందుఁ బ్రవీణురాలయ్యెను. తండ్రి యామెకు నీతివిద్యను గఱపుటయం దత్యంతశ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఆమె ప్రకృతిశాస్త్రములను జంతుశాస్త్రమునుగూడఁ జదివి వానియందు మిక్కిలి యభిరుచి గలదయ్యెను. ఈమె చెల్లెండ్రును తమ్ములునుగూడ నించుమించుగా నీమెతో సమానముగానే విద్యాలాభమును బొందిరి. ఈమె తన [illegible]ద్యను గూర్చి తరువాత నొకప్పు డిట్లు వ్రాసెను—"విద్య న న్నెప్పుడును గృహకృత్యనిర్వహణమునకు నసమర్థురాలినిగాఁ జేయలేదు; అట్లు చేయకపోవుటయేకాక యది సాధ్వీధర్మమును నిర్వహించుటకు నన్ను [illegible]ఱింత పూర్ణముగా యోగ్యురాలిని జేసినది." ఈమె చిఱుతప్రా[illegible]యమునందే తల్లికి శ్రమ కలుగకుండఁ దనయొద్దఁ జెల్లెండ్రను మ[illegible] తమ్ములను సర్వవిధములఁ దానే పెంచుచు వచ్చెను.

ఆ[illegible] పదేండ్లప్రాయమప్పు డనఁగా 1817 వ సంవత్సరమునం దామెతండ్[illegible] యెగ్జిటరును [illegible]చి బ్రిస్టల్‌పురమును జేరి, తొంటివలెనే యచ్చటఁ[illegible] ధర్మోపదేశవిద్యోపదేశముల రెంటి[illegible] స్వవృత్తినిగా

నేర్పుచుకొనెను. ఈమెకుఁ దండ్రి తనశిష్యులైన బాలురతోఁ గలిపియే విద్య చెప్పుచు వచ్చెను. తరువాత మహాధీమంతుఁడయి ప్రసిద్ధికెక్కిన రివరెండు డాక్టరు జేమ్సు మార్టినోగారు 1819వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారికి శిష్యుఁడయి మేరీకార్పెంటరుకన్యకు సహపాఠి యయ్యెను. ఆమె యెదిగినకొలఁదిని తండ్రి యామెకు తనశిష్యులలోని తరుణవయస్కులకు విద్య చెప్పెడుపని నప్పగించుచు వచ్చెను. ఆపనియం దామె కభిరుచి కలిగియుండుటచేత నామె యాపని నత్యంతోత్సాహముతోను పూనికతోను నేర్పుతోను జేయుచువచ్చెను. ఆమె తనతండ్రిగారియొక్క యుపాసనాలయముతో సంబంధించిన భానువార (ధర్మోపదేశక) పాఠశాలయం దత్యంత ప్రీతి కలదయి యచ్చట శ్రద్ధతోఁ బనిచేయఁ జొచ్చెను; ఆమె యచటకు భానువారమునాఁడు పోయి విద్యార్థులకు ధర్మపాఠములను జెప్పుటతోమాత్రము తృప్తినొందక, వారితోఁగూడ వారియిండ్లకుఁ బోయి వారితల్లిదండ్రులతో మైత్రిచేసి, ఆత్మాభివృద్ధిని జేసికొనెడు కృషిలో వారికి సహాయురా లగుచు వచ్చెను.

ఇరువదియొక్కసంవత్సరములు నిండి వ్యవహారయోగ్యత వచ్చిన తరువాత 1828వ సంవత్సరములో తండ్రి యామె కిట్లు వ్రాసెను—"నీవు తొక్కవలసినట్టుగా శాసింపఁబడఁబోవుమార్గ[illegible] మేదియో మే మెఱుఁగము; అయినను భూలోకచింత యంతయు, నీవు క్రీస్తున కవ్యాజసేవకురాల వగుదువుగాక యనియు, నీయాత్మరక్షణము నకయి పనిచేయుచు క్రైస్తవపరిపూర్ణతవంక ముందుకు సను[illegible]ను నీకేర్పఱుపఁబడినపని నితరులయుపయోగముకొఱకు నిర్వ[illegible] శక్తురాల వగుదువుగాక యనియు, విశ్వాసముతోను శాంతత[illegible]నికతోను ఈశ్వరేచ్ఛను చెల్లింతువుగా[illegible]యు, కోర[illegible] నడఁగి యున్నట్లు మేము భావించుచున్నాము."

అనారోగ్యముచేత చిరకాలమునుండి దుర్బలుఁడయి యున్న డాక్టరు కార్పెంటరు 1829వ సంవత్సరమునందు తనపాఠశాలపనిని మాని వేసెను; కాని యాతనిభార్యయు ముగ్గురుకూఁతులును చిన్నపడుచుల కొకపాఠశాలను బెట్టిరి. నూతనముగా స్థాపింపఁబడిన యీపాఠశాల యందు స్త్రీజనోచితప్రావీణ్యము లెల్ల నేర్పఁబడుటయేకాక లాటిన్ గ్రీకుభాషలుకూడ నేర్పఁబడుచుండెను; అక్కడ కుట్టుపనియు కుటుంబములలో నుపయోగపడెడి యనేకేతరవిషయములును గఱపఁబడుచుండెను. అక్కడ విద్యాభ్యాసము చేసిన కాంతలలోఁ గొందఱు తరువాత బీదలకును మూఢులకును విద్యాదానము చేయుట తమపనిగా నేర్పఱుచుకొనిరి; మఱికొంద ఱుత్తమగృహిణు లయి తమకుటుంబధర్మములను యుక్తముగా నిర్వహించుకొనుచు జనోపయుక్తములయినసత్కార్యములందుఁ బ్రవేశించి పనిచేయఁ జొచ్చిరి.

1832వ సంవత్సరమునందు బ్రిస్టల్ నగరమున వాంతిభేది వ్యాపించినప్పటినుండియు నామె యుపకారజీవనము నిజముగా నారంభమయ్యెనని చెప్పవచ్చును. ఆవిషభేదిప్రబలి ప్రజానాశము చేయఁ దొడఁగినప్పు డామె తనజీవితమును తనతోడివారియొక్క సేవయందుఁ గడపుటకు నిశ్చయము చేసికొని, ఆసంవత్సరము మార్చి నెల 31 వ తేదీని తనదినచర్యపుస్తకములో తనమనోనిశ్చయమును లిఖించి, కడపట "నాజీవితకాలములో నడపవలసినకృత్యములయొక్క యుద్దేశ మేమయి యుండ వలయునో నే నెప్పుడైన మఱచుట తటస్థించెడు నెడల, నాకు వ్యతిరి[illegible]ముగా నివి నాపై సాక్ష్య మిచ్చుటకు నే నీసంగతుల నిచ్చట లిఖి[illegible]చున్నాను." అని వ్రాసెను.

ఇది య[illegible]కఁగా 1833వ సంవత్సరమునందు రాజారామమోహన రాయ లింగ్ల[illegible]కుఁ బోయి, [illegible] కార్పెంటరుగారితోడిసంభాషణమువలన లా[illegible]ంద [illegible] నన్న ముఖ్యోద్దేశముతో బ్రిస్టల్ నగర

మున కరిగి వారియింట నుండుట తటస్థించెను. ఆయుభయులకును జరుగుచు వచ్చినచిత్తాకర్షకసంభాషణసమయములలో కార్పెంటరు కన్య తఱచుగా సన్నిధియం దుండుచు వచ్చెను. అతనితోడ జరగుచు వచ్చినసంభాషణము లామెమనస్సులో శిలాక్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనెను. అయినను బహుదినము లిట్లు లాభకరముగాఁ గడవక ముందే యతఁడు వ్యాధిగ్రస్తుఁడయి లోకాంతరగతుఁడగుట సంభవించెను. ఆయన వ్యాధిసమయమునం దీకుటుంబమువా రాయనకు స్వకుటుంబములోనివారికిఁ జేసెడుదానికంటెను నెక్కువగా నుపచారములు చేసిరి. ఆయన సమాధిసమయమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారిచేతఁ జదువఁబడిన యీక్రిందియర్థము వచ్చెడు పద్యము నామె రచియించెను—

క. నీయాత్మ శాశ్వతం బగు
నీయభిధ స్మరింతు రెపుడు నీదేశీయుల్
నీయీసమాధి వెలువడి
నీయుక్తులు వారియెడల నెఱకొని లేవుఁ.

ఈమహానీయునితోడిసహవాస మొక్క[illegible] కాక యాసంవత్సరమే యమెరికానుండి యామెతండ్రిని జూడవచ్చి[illegible]రిక్ టక్కరుమ్యా నను పేరుగల సత్పురుషునిసందర్శనమువలన సహిత మామెకు విశేష చిత్తోన్నతి కలిగెను. తనజనకునకు ను రామమోహన్నరాయ[illegible]ను జర గుచువచ్చిన సంభాషణములలో నామె స్త్రీల హీనదశ[illegible] సంస్కార ప్రతిబంధములు మొదలగువిషయములలో హిందూ[illegible]యొక్క దుస్థితినిగూర్చి వినుచు వచ్చెను. అతఁడు చెప్పినమా[illegible]ముగా నాటుకొని యామెమనస్సు హిందూదేశముపైఁ[illegible] చుండినను, పెద్దపట్టణములలో వసించు దిక్కుమా[illegible] పురవ

స్థానముగూర్చి టక్కరుమ్యాను బోధించిన సన్నిహితధర్మము లడ్డుపడి
వారించుచు రాఁగా ముందుగా స్వదేశమునందలి కర్తవ్యములవయికిఁ
దిరిగెను. హృదయభేదకము లయిన రామమోహనుల దయనీయవాక్య
ములు తలఁపునఁ బొడెనప్పు డామె యప్పుడప్పుడు పక్షివలె ఱెక్కలు
కట్టుకొని యెగిరి హిందూదేశముమీఁద వాలవలె నని మనస్సులోఁ
దలఁచుచు వచ్చినను, తల్లిదండ్రుల సేవావిషయమున నాచరింపవలసిన
కర్తవ్యములును పాఠశాలాకార్యములును మరల నామెను వెనుకకులా
గుచు వచ్చెను. పూర్వోక్తసత్పురుషద్వయముయొక్క యుపదేశములకు
ఫలముగా బ్రిస్టలులో నొకసతీసమాజ మేర్పఱుపఁబడెను. ఈసమాజము
లోని మానినీమణులు బ్రిస్టలునగరములోని సుఖహీనమయిన ప్రదేశ
మును గొన్నిభాగములుగా విభాగించుకొని తమలో నొక్కొక్క
రొక్కొక్కభాగమునకుఁ బోయి యచ్చటి యగతికులగు బీదలకు
విద్య చెప్పి యితరవిధముల వారిస్థితిని బాగుచేయుటకయి పాటుపడుట
కేర్పఱచుకొనిరి. మేరీ కార్పెంటరు తన కావలియున్న భానువార
పాఠశాలయొక్కయు దినపాఠశాలయొక్కయు పనిని జేయుచు, బహు
సంవత్సరము లీపనినిగూడ నవిచ్ఛిన్నముగా నిర్వహించెను.

[illegible]39 వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారి యారో
గ్యము మి[illegible]ల చెడిపోయెను. అతఁడు స్వస్థతను బొందుటకయి స్థల
మునుమార్చి యూరపుఖండములోని దేశములలో సంచారము చేయుట
యావశ్యక[illegible]ని వైద్యులు చెప్పిరి. అతఁ డాప్రకారముగాఁ బ్రయాణము
చేయుచు[illegible] ఇటలీ సముద్రతీరముపొడుగునను నావికాయాత్ర చేయు
నప్పుడు [illegible] వ సంవత్సరమున నోడలోనుండి సముద్రములోఁ బడి
మునిఁగిపో[illegible]ను.

ఇ[illegible] ఆతను కార్పెంటరుకన్య కొంతగౌరవము గలబీదలలోఁ
బనిచేయు[illegible]. అంతకంటెను నధమజాతులలో బిడ్డలు మూఢత్వము

లోను పాపములోను బెరుగుచుండిరి. అటువంటివారినిమిత్తమయి బీద
పాఠశాల లక్కడక్కడ స్థాపింపఁబడినవని విని యామె యటువంటి
పాఠశాల నొకదానిని బ్రిస్టల్ నగరములోఁ గూడ నారంభించుటకు
నిశ్చయము చేసికొనెను. కార్పెంటరుకన్య తనయాలోచనను కాల
మును విశేషముగా వినియోగించిన యీపాఠశాల యల్పకాలములోనే
యత్యంతోపయుక్తమయి నీతిదాయక మయ్యెను; అందుచేత నారక్షక
శాఖవా రాచుట్టుపట్ల నేరములు తక్కువయి పాఠశాలవలన విశేష
ప్రయోజనము కలిగిన ట్లొప్పుకొనిరి. అయినను కార్పెంటరుకన్యమాత్ర
మంతతోఁ దృప్తి పొందలేదు. అప్పుడప్పుడు నేరములు చేయు తరగ
తులువారిబిడ్డలుమాత్రమే యీపాఠశాలయందుఁ జేరి లాభము పొందు
చుండిరిగాని యీపాఠశాలను జేరరాని యధికదుస్స్థితిపరుల బిడ్డలును
బలువురుండిరి. చోరత్వాదిదోషములనే వృత్తిగా నేర్పఱచుకొన్న
జాతులవారిబిడ్డల సామాన్యప్రయత్నము చేసి విశేషసాధనములఁ
గల్పించినఁగాని యిటువంటి పాఠశాలలవలని లాభములను బొంది బాగు
పడఁజాల రని యామె యెఱిఁగి యుండెను. కాఁబట్టి యామె చోర
త్వాదులచే దుష్టులయి యావజ్జీవమును చెఱసాలలలోఁ బడి కష[illegible]
పడవలసిన దిక్కుమాలినబిడ్డలను విముక్తులనుఁ జేయఁ [illegible]కొనెను.
ప్రైదొరసాని చేసినపనిని దీనిని జదువు[illegible]గుదురు [illegible]డా. చెడి
చెఱసాలలయందుఁ బడినవారిని బాగుచేయుటకయి యా[illegible] పాటు
పడెను; రోగము వచ్చినతరువాత మం[illegible] వేయుటకం[illegible] రోగము
రాకుండ మాన్పుట యుత్తమపద్ధతి యన్నసిద్ధాంత మన[illegible], చెడి
పోవలసినవారిని బాగుచేసి చెఱసాలలలోఁ బడకుండ [illegible]టకయి
యీమె పాటుపడెను. 1851 వ సంవత్సరమున దీనా[illegible] [illegible]న్నమున్న
జాతులవారిబిడ్డలకును వయస్సురాని దోషులకును [illegible]కి పాఠ
శాలలు” అను పేరితో నొకపుస్తకమును బ్రచుర[illegible] కారాగృహ

విద్యాలయములను స్థాపించుటకు దొరతనమువారు పూనుకొనునట్లు చేయుటకయి యీమె బహువిధములఁ బ్రయత్నములు చేసెను గాని యీమెకృషి మొదట సఫలము కాకపోయినను కడపట సఫలమయి 1854 వ సంవత్సరమునందు కారాగృహములలో దోషనివారకవిద్యాలయములను స్థాపించుటకు రాజానుమతి యియ్యఁబడెను.

పాపమునకు మూలకారణమును గనుఁగొని దానిని వారించుటకయి కారాగృహవిద్యాలయములను కర్మవిద్యాశాలలను స్థాపించి, చిరకాల మోర్పుతోఁ బని చేసి కడపట పార్లమెంటు మహాసభవారి యంగీకారమును సాహాయ్యమును బొంది, యింగ్లండు దేశములో నేరములు చేసెడువారిసంఖ్యను తగ్గించుటయం దావల కెవ్వరును జేసియుండనంత యెక్కువపని నీమె చేసెను. పాపములో దిగుటకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు నావలకే పాపములోఁ బడినట్టియు బాలురును బాలికలును ఈమె నిరంతరప్రయత్నములవలన దుస్సహవాసములనుండి తొలఁగింపఁబడి, పాటుపడుచు గౌరవనీయులయినపురుషులును స్త్రీలును నగునట్లు చేయఁబడిరి. ఆవలకు బాలురును బాలికలును నేరములు చేసినప్పుడు దండవిధాయకులకు వారిని జెఱసాలలకుఁ బంపుట తప్ప వేఱుమార్గము లేకుండెను; అందుచేత నట్టివారు చెఱసాలనుండి విడుదలను బొం[illegible] వచ్చునప్పటి కచ్చటి పాపిష్ఠులతోడి దుస్సహవాసము చేత సామాన్యముగా వారికి బాగుపడుదు రన్న యాశ లేనంత యెక్కువగాఁ జెడిపోయి యావజ్జీవమును ఘాతుకమృగములవలె సంచరించెడు దుస్స్థితికి వ[illegible]చుండిరి. ఈమె 1846 వ సంవత్సరమునందు లాయిన్సు మీడ్డు బీద[illegible]శాలలను స్థాపించెను. 1852 వ సంవత్సరమునందు రస్సెల్ న[illegible] నునతఁడు కింగ్సు వూడ్డులో నొకయిల్లు గొని బీద బిడ్డల విద్యా[illegible]కమయి యిచ్చి యం దీమెతోఁ గూడఁ దాను బని చేయఁ బూ[illegible]ను. ఈమె సెంటు జేమ్సు బ్యాంకువద్ద పనివాండ్ర

చావడిని కట్టించెను. ఈమె పాఠశాలలను శుచిగాను సుందరముగాను నుంచి హృదయాకర్షకములుగాఁ జేయుచుండెను.

1854 వ సంవత్సరమునందు బైరన్ ప్రభ్వి బ్రిస్టల్ నగరములో కార్పెంటరుకన్య విచారణక్రింద నుంచుట కయి యొక బాలికాదోషనివారకవిద్యాలయము నిమిత్తము "శోణగృహ" (Red Lodge) మనఁబడెడు విశాలమందిరమును గొనియిచ్చెను. ఆరంభమునందు దానిలో పదుగురు బాలికలుమాత్రమే యుండిరిగాని 1858 వ సంవత్సరమున కేఁబదియిద్దఱు బాలికలయిరి. దొంగలుగా శిక్షింపఁబడిన నూఱులకొలఁది బాలిక లందుఁ జేరి యవమానకరమయినట్టియు నపకీర్తికరమయినట్టియు జీవనమునకు లోనుగాకుండ రక్షింపఁబడి యిప్పుడు మాననీయ సేవకురాండ్రును కుటుంబమాతలును నయి గౌరవనీయమైన స్థితులను బొందియున్నారు. ఈవిషయములలో నామెకు కార్యవిజయము కలుగుటకు ముఖ్యకారణము తనతోడిమానవులలో నత్యంతభ్రష్టులయినవారియెడల సహిత మామెకుఁగల ప్రేమయు సదయత్వమును నయి యున్నవి. ఎంతనీచదశలో నున్న పిల్లలనైనను తనకుటుంబములోనివారివలెఁ జూచి యీమె యాదరించుచుండెను. "మన మొక బాలునిఁగాని బాలికనుగాని దోషవిముక్తిగలిగించి బాగుచేయఁ దలఁ[illegible] మున నట్టివారిని కుటుంబములో నుంచవలెను. ఏపనినైనను వారి నాదరించి మంచిమాటలతోఁ జేయింపవలెనుగాని బలవంతపెట్టి చేయించుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదు. మనము వారిస్వేచ్ఛ కె[illegible]ను భంగము చేయరాదు; వారిని తమంత క్రమముగా నడవ[illegible]కొనునట్లు దిద్దవలెను. పతితులయి మిక్కిలి చెడిపోయినవారిలో[illegible] మఱుఁగి యుండెడు మంచిని బయికిఁ దీసి, యది చెడుగును [illegible]ంచునట్లు చేయుట యెల్లప్పుడును మనగుఱి యయి యుండవలెన[illegible] యీమె పలుమాఱు పలుకుచుండెను. శోణగృహదోష[illegible]విద్యాశాల

యిప్పటికిని జయప్రదముగా నడపఁబడుచున్నది. ఆమె పాఠశాలల కనుబంధములుగా నప్పుడప్పుడేర్పఱచుచు వచ్చినసమాజములు మొదలయినవిసహితము పాఠశాలలంత యుపయోగకరములుగానే యుండుచు వచ్చెను. వానిలో నొకటి పఠనమందిరము; అక్కడ కాచుట్టుపట్లవారందఱును వచ్చి వార్తాపత్రికలను పుస్తకములును జదువుచుండిరి; దానిపయి యుపన్యాసమందిరములో సాంఘికవిషయములు నీతివిషయములు మొదలయిన యుపయుక్తాంశములను గూర్చి యుపన్యాసము లియ్యఁబడుచుండెను; అందులోనే సురాపాననివారకసమాజసభలు జరుగుచుండెను.

ఆమె కేఁబది సంవత్సరములు వచ్చినప్పు డామెతల్లి 1865 వ సంవత్సరమునందు మృతినొందెను. తల్లిచావుతో మేరీ కార్పెంటరు కన్యకు సంసారబంధము లన్నియు విడిపోయి, తనకాలమును నిరంతరాయముగా మంచిపనులయందు వినియోగపఱచుటకు మఱింత యానుకూల్యము కలిగెను. అందుచేత నామె మాతృవియోగదుఃఖము తలఁపునకు రాకుండునట్లుగా సత్కార్యాచరణమునందు విరామము లేకుండ పాటుపడఁ దొడఁగెను. 1856 వ సంవత్సరమునం దామెతోఁ గలి[illegible]యుటకయి చేరిన మిస్ ఫ్రాన్సిస్ పవర్ కాబ్బ ఆమెను గూర్చి యిట్లు వ్రాసెను.— "అర్ధమనుష్యుని భోజనముతో కార్పెంటరుకన్య ముగ్గురు మనుష్యులపనిని చేయుచున్నది."

1858 వ సంవత్సరమునం దామె యొకకన్య నభిమానపుత్రికనుగా స్వీకరి[illegible]పెంచనారంభించెను. ఈవిషయమునుగూర్చి యొక చెలికత్తె[illegible] యిట్లు వ్రాసెను— "నీవు కననట్టి బిడ్డలను నీకిచ్చి యున్నాన[illegible]ా దేశములో వ్రాయఁబడియున్నది. అంతకుముందు తల్లిప్రేమ[illegible]ట్టిదో యెఱుఁగని యనేకులకు నాహృదయాంతర్గతమయిన ప్ర[illegible]మును జూపియున్నాను. వివాహ మాడవలసినకష్ట

మక్కఱలేక కనకుండ సిద్ధముగాఁ జేయఁబడి చేతికందిన నాకు లభించిన జననీజనకవిహీనయయిన యీయయిదేండ్ల పసిబాలికతోఁగూడిన నా భాగ్యమును జూడుము."

వృద్ధదశలో నితరు లపేక్షించెడు విశ్రాంతి యామెకు పనిచేయుచుండుటవలనఁగాక వేఱువేఱుపనులకుఁ బూనుటలోనే కలుగుచుండెను. 1861 వ సంవత్సరమునం దామె యైర్లండునకుఁబోయి యచ్చటి కారాగృహములను పరీక్షించి వానినిగూర్చి యుపయోగకరమయిన చరిత్రమును ప్రకటించెను. మఱి మూఁడుసంవత్సరముల కామె "మన కారాబద్ధులు" అను నామముతో రెండుసంపుటముల గ్రంథమును బ్రకటించి, దానిలో కారాబద్ధుల స్థితినిగూర్చియు నాదరణమును గూర్చియు వితర్కించెను. ఆమె చిన్నపిల్లలవిషయమునఁ దాను నడపిన క్రమమునుబట్టి పెద్దవాండ్రవిషయమునఁగూడ నట్లే నడపుట శ్రేయోదాయకమని యభిప్రాయపడెను.

ఆమె కఱువదిసంవత్సరములు నిండినప్పుడు దుఃఖమును తగ్గించుటకును నేరములు మాన్పుటకును దాను జేసినప్రయత్నము లన్నియుఁ దానెప్పుడు నెదురుచూడనంత జయప్రదముగాఁ గొనసాగినందుకు సంతోషించి, తన్నత్యంతధన్యురాలినిగా భావించుకొనె[illegible]యునను దానంతటితో సంతుష్టినొందియూరకుం[illegible] హిందూదేశ[illegible]కుఁబోయి చూచి దానికి మేలు చేయవలెనని తలంచెను. ఆమె హిందూదేశమునకుఁ బైలు వెడలుటకు ముందుగా "ర[illegible] రామమోహనరాయలు యొక్క యింగ్లండులోని కడపటిదినములు" అను పుస్త[illegible]ము రచించి 1866 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరు నెల మొదటితేది [illegible]యొక్క చిరకాలమునుండి యుద్దేశించుకొనియున్న హిందూదే[illegible] నిప్పుడు నెఱవేర్చెను. ఆమె యెక్కినయోడలోనే యెక్కి[illegible]మోహనగో షనునతఁడు న్యాయవాదిగాఁ బనిచేయుటకయి [illegible]దేశమునకు

వచ్చెను. ఆమె బొంబయినగరములో దిగినప్పుడే బొంబయి రాజధానీప్రభుత్వమువారు సామాన్యముగా విద్యావిషయమయి కార్పెంటరుకన్య కోరిన విశేషములన్నియు నియ్యవలసినదనియు బాలురకును తదితరులకును నేర్పడిన శోధనాలయములయొక్క వృత్తాంతములను దెలుపవలయు ననియు స్థానికోద్యోగస్థుల కందఱకిని నాజ్ఞాపత్రికలను బంపిరి. బొంబయిరాజధానిలో నామె మొదటఁ జూచినస్థల మహమదాబాదు పట్టణము; ఆపట్టణమునం దప్పటికే స్త్రీవిద్య కొంత యభివృద్ధిలో నుండెను. అహమదాబాదునుండి యామె సౌరాష్ట్రపురము (సూరతు) నకుఁ బోయి, యచ్చటినుండి మరల బొంబయిపురము వచ్చి చేరెను. సౌరాష్ట్రపురిలో "ప్రియజననీ !" యని సంబోధించుచు నొక హిందూసుందరి తత్పౌరకాంతలపక్షమున స్వాగతపత్రికను జదివెను. ఆమె బొంబయినగరములోఁ గొన్నిదినము లుండి యచ్చటి విద్యాశాలలు మొదలగువానిని పరీక్షించి, అక్కడనుండి పునానగరమునకుఁ బోయెను. చెన్నపురికిఁ బోయినప్పు డచ్చటివా రామె నాదరించి మిక్కిలి గౌరవించిరి. కలకత్తానగరములో నచ్చటి రాజప్రతినిధిగా రయిన లారెన్సు ప్రభువుగా రామెను స్వగృహములో నుంచుకొని సమ్మానించి యాతిథేయ సత్కారము నాచరించిరి. ఆమె కలకత్తా నగరమ[illegible] దాని శాఖానగరములలోను గలపాఠశాలలు మొదలయి నవానినన్నిటిని జూచి, వానివిషయమయి యనేకోపయుక్తాంశములను గ్రహించి, వానిపయిఁ దనకుఁదోఁచిన యభిప్రాయములను నభివృద్ధిమార్గములను దొరత[illegible]వారికిఁ దెలిపెను ఆమె యక్కడనుండి బొంబయిన గరమునకుఁ[illegible]ు, యచ్చటి హిందూమహాజనులచే నియ్యఁబడిన యభినందనపత్రిక[illegible]ని, 1867వ సంవత్సరము మార్చి నెలలో బొంబయినగరములో నోడ[illegible] స్వదేశమునకు వెడలెను. ఆమె స్వదేశమును జేరినతో డనే "హి[illegible]ములోని కారాగృహశిక్షనుగూర్చియు స్త్రీవిద్యనుగూర్చియు [illegible]" అనుపేరితో నొకచిన్నపుస్తకమును బ్రకటించెను.

వచ్చుసటిసంవత్సరమునం దామె "హిందూదేశమునం దాఱునెలలు" అను పుస్తకమును జేసి దానిని రామమోహనరాయల సంకేతము చేసెను. ఆమె హిందూదేశమునకు బైలుదేఱునప్పుడు హిందూస్త్రీలను స్వదేశమునకుఁ దీసికొనిపోయి విద్య చెప్పించి యుపాధ్యాయినులనుగా దిద్దింపవలె ననుకొనెను గాని యాపని యసాధ్యమయినట్లు కనఁబడి నందున తరువాత నామె యాప్రయత్నమును విడిచిపెట్టెను. ఆమె ప్రాణమిత్రులు సహిత మామె రాకవలన హిందూదేశమునకు విశేష లాభము కలుగునని తలఁపలేదు. "ఇక్కడి పెద్దలు మాటలలో పెద్ద నోరు చూపుటయేకాని క్రియలలో శూన్యహస్తములు చూపుదు రని ముందు నీవే తెలిసికొందువు" అని యొక హిందూమిత్రుఁ డామెతో ననెను. ఆమె నంతగాఁ బ్రోత్సాహపఱచిన కేశవచంద్ర[illegible] సహితము "కార్పెంటరుకన్య హిందూదేశమున[illegible] గానే సత్కార్యవిషయమైన ప్రీతివాంఛయు [illegible]వాయువులో వశించిపోవును" అని పలికెను.

ఇట్టివాక్యములచేత నామె నిరుత్సాహ[illegible]లు గాక యామె యీహిందూదేశమునందలి ప్రముఖులతో నుత్తరప్రత్యు[illegible] జరుపుచు వచ్చెను. బొంబయిలో న్యాయా[illegible]యైన గో[illegible] హరిదేశముఖుగారి యుత్తరమువలన నామెకు స్త్రీబోధనా[illegible]నపాఠశాలలను బెట్టింపవలె నన్న నిశ్చయము [illegible]. [illegible] చిన్నతనములో వివాహము లగుచుండుటవలన బాలికలు [illegible] విడిచి తామావఱకు నేర్చుకొన్న యల్పవిద్యను కూడ మఱచుటనుబట్టి బాలికాపాఠశాలలవలనఁ బ్రయోజన మంతగా [illegible]దని తెలిపి, "దేశాచారమునుబట్టి యెప్పుడును పునర్వివాహ మాడకుండెడు వేలకొలఁది వితంతువుల నుపయోగమునకు రావలెను; అర్హురాండ్రయిన యుపాధ్యాయినులను ది.

డినబోధనాభ్యసనపాఠశాల యొకటి స్థాపింపఁబడువఱకును స్త్రీవిద్యాభి
వృద్ధినిగూర్చి యేర్పఱిచెడి యేపథకమును సఫలము కానేరదు.
హిందూదేశముయొక్క యీప్రాంతమందున్న మేమందఱమును మీ
ప్రయత్నముయొక్క పర్యవసానమునకును మీయొక్క పునరాగమన
మునకును అత్యంతాతురతతో నెదురు చూచుచున్నాము." అని వ్రాసె
ను. అందుపయి నామె హిందూదేశమునం దప్పుడధికారములో నున్న
వారికి స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలల యావశ్యకమునుగూర్చి తెలిపి
హిందువు లందఱును జేరి సంవత్సరమునకు 1500 పౌను లిచ్చెదుపక్ష
మునఁ దామంత సొమ్మును బొంబయిలోను అహమదాబాదునగరము
లోను స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలలను బెట్టుట కిచ్చెదమని బొంబయి
దొరతనమువారు వాగ్దానముచేయునట్లుచేసి చందాలువేసి యంతసొమ్ము
పోఁగుచేయునట్లు హిందువుల నాపనికిఁ బ్రోత్సాహపఱుపఁజొచ్చెను.

ఆమె చేసిన కర్తవ్యోపదేశము ననుసరించి హిందూదేశప్రభు
త్వమువారు జనుల తోడ్పాటు నపేక్షింపకయే బొంబయినగరములో
స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలను స్థాపించుటకయి యైదుసంవత్సరముల
వఱకును సంవత్సరమునకు పండ్రెండువేలరూపాయల నిచ్చుట కేర్పాటు
చేసి[...]ప్రకారముగాఁ దనకృషి ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చు సూచనలు
గాంచి సంతోషించి యత్యంతోత్సాహముతో 1868 వ సంవత్సరము
నవం[...]ల యేడవతేదియం దామె రెండవసారి హిందూదేశమునకు
[...]బొంబయినగరముచేరినతోడనే తానచ్చటిస్త్రీబోధనాభ్య
[...]లో నధ్యక్షురాలుగా నుండి జీతముగైకొనక ధర్మార్థముగాఁ
[...]దొరతనమువారికి విన్నపము చేసెను. వా రామె ప్రార్థ
[...]పూర్వకముగా నంగీకరించిరి. ఉష్ణదేశములోనుండి పని
[...]రోగ్యము చెడిపోవుటచేతను మఱికొన్ని కారణములచే
[...]విడిచిపెట్టి యామె మఱునటిసంవత్సరారంభమునం

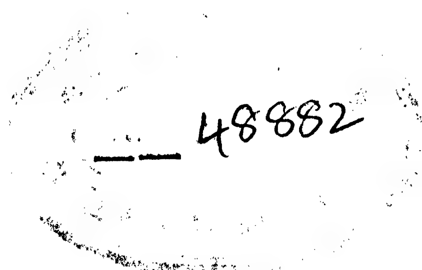
దింగ్లండునకుఁ బోవలసినదాయెను. అయినను మరల నామె యాసంవ
త్సరాంతమునందే హిందూదేశమునకు మూడవసారి వచ్చి స్త్రీవిద్యాభి
వృద్ధినిమిత్తమయి కొంతపని చేసి మరల స్వదేశమునకుఁ బోయెను.

1870వ సంవత్సరమునందు కేశవచంద్రసేను లింగ్లండునకుఁ
బోయినప్పుడు జూన్ నెలలో బ్రిస్టల్ నగరమున కరిగి, మేరీకార్పెంటరు
కన్యను సందర్శించి, హిందూదేశమును గూర్చిన జ్ఞానమును వృద్ధిచే
యుటకును హిందూదేశములోని సాంఘికలోపములను వారించుటకును
నొకసమాజమును స్థాపించుట యుచితమని యతఁ డామెకు విన్నవించె
ను. ఆసంవత్సరము సెప్టెంబరునెలలో రెండవసారి యతఁ డామెదర్శన
ముచేయుటకు బ్రిస్టల్నగరమునకుఁ బోయినప్పుడు "దేశీయహిందూ
దేశసమాజ" (National Indian Assoc[...]ation) మనునామ[...]
తో నొకసమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆస[...]జముయొక్క యుద్దేశ
ములను నెఱవేర్చుటకయి సమాజముపేర నొ[...] పత్రిక ప్రకటింప
నారంభింపఁబడినది. ఆపత్రిక యిప్పు డిండియ[...]త్రిక (The Indian
Magazine) యనుపేరఁ బరఁగును, త[...] స్థాపకురాలి యనంతర
మామెపదమును వహించిన యత్యంతయో[...]రాలగు మానింగుకన్య
(Miss Manning) చే మహాసమర్థతతో[...] యున్నటిదాఁక
బడుచుండెను. ఈసమాజమును మనదేశము[...] దనేకస్థలము
దీనిశాఖలును మనదేశమునకు మహోపకా[...]ము చేయు[...]

1875-76 సంవత్సరములో కార్పెం[...]టరుకన్య కడప
దేశమునకు నాలవపర్యాయమువచ్చెను. [...] స్త్రీవిష
చెఱసాలలవిచారణవిషయములోను, పావ[...] వర్తకపాఠశా
లోను, కర్మశాలలవిషయములోను, వృత్తి[...]శాలలలో [...]
పనిలోనుంచువిషయములోను ముఖ్యముగ[...]బడ చేసె[...]
నపనివలనఁ గలిగిన ఫలితములనుగూర్చి యి[...]ామె సాలి

వ్రాసినయుత్తరములో వివరముగాఁ దెలిపినది. అవి యటుతరువాత పార్లమెంటుమహాసభ వారియెదుటఁ బెట్టఁబడినవి.

1877వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల 3వ తేదితో నామెకు డెబ్బది సంవత్సరములు పూర్తియయ్యెను. ఆమెజన్మోత్సవదినమునం దామె నభినందించుచు బంధువులయొద్దనుండియు మిత్రులయొద్దనుండియు నాశీర్వచనపత్రికలును పారితోషికములును విస్తారముగా వచ్చినవి. ఆసంవత్సరము 14వ జూన్ తేదీని తనపెంపుడుకొమారితతో సల్లాపసౌఖ్యమనుభవించి యారాత్రి పడకకుఁ బోయి తెల్లవారులోపల నామె యనాయాసమరణమునొందెను. ఆమెశరీరమార్ణోకనుమయందు భూస్థాపిత మొనర్పఁబడెను. ఆమెశవమును సమాధికిఁ గొనిపోవునప్పుడు సంఖ్యాతీతులైన మిత్రులును, శోణగృహశోధనాలయములోని బాలురును బాలికలును, పగటికర్మపాఠశాలలలోని బిడ్డలును, రింగ్సుపూడ్డు కర్మవిద్యాలయములోని బాలురును, తమకును లోకమునకును మహోపకారిణియైనట్టి [illegible]డ్డలను బీదతనమునుండియుఁ బాపములనుండియు రక్షించుట[illegible]నజీవితమును ధారపోసినట్టియు నాయుత్తమాంగన యొక్క [illegible] వెంట శోకించుచుఁ బిత్రువనమునకు వేలకొలఁదిగాఁబోయి [illegible] లఁ గలభక్తిగౌరవములను వెల్లడించిరి. మనదేశపుస్త్రీ[illegible]పకారకృత్యములయందుఁ దమకాలమును గడపుదురుఁ గాక !

[illegible]ద్రాశాల, రాజమండ్రి. 7—1926

END OF
TITLE